

DE

št.

8

Glavni urednik
Marjan Horvat

Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon: 313-942

Naročnina in prodaja:
321-255

Telefaks: 311-956

Naslov: ČZP Enotnost,
Dalmatinova 4, Ljubljana

časopis slovenskih delavcev

Ljubljana, 15. februarja 1996 • letnik 55

ZA STAVKO

Na torkovi tiskovni konferenci SKEI je **Lidija Jerkič** povedala, da skuša njihov pogajalski partner v svojem predlogu panožne kolektivne pogodbe vse pravice vrniti na raven splošne kolektivne pogodbe, »čeprav smo nekatere ugodnejše vendarle že dosegli?!«.

Delodajalci postavljajo pred SKEI nesprejemljive pogoje tudi v tarifnem delu, predlog kovinarjev pa je celovit. Obsega njihove lanske predloge, tiste delodajalske, ki so tehtni, in spremembe, ki jih je prinesel čas.

Albert Vodovnik je povedal, da je več kot 80 odstotkov članov tajno glasovalo za splošno stavko. Pridružili so se jim tudi člani drugih sindikatov ne glede na aktivnosti njihovih vodstev:

»Že ta podatek priča, da v naši dejavnosti zgodbe o uspehu ni! Živčnost med člani je tolikšna, da že prihaja do posameznih spontanih stavk. Če je doslej vodstvo SKEI med članstvom iskalo podporo za splošno stavko, jo članstvo zdaj terja...«

Več na 4. strani DE

KAM TAM?

Drago Gajzer, predsednik SKEI v Tamu, ugotavlja, da je za njih sprejemljiva le sanacija. Sicer bi brez dela ostalo še najmanj 3.000 delavcev...

berite v članku »Kovinarji že stavkajo« na 4. strani.

NA TEBI, PROLETAREC, LEŽI USODA SLOVENSKEGA NARODA...

O razvoju slovenskega sindikalnega tiska na 3. strani

SVOBODNI SINDIKATI ZAHTEVAJO RAZREŠITEV MINISTRA VOLJČA

stran 4

DE, sreda 14⁰⁰

Odgovor na vprašanje:

»KAJ JE S SVETNINAMI SINDIKALNIH FUNKCIONARJEV?«

Problem na katerega opozarjaš, spoštovani kolega Ivo, obstaja!

Problem je tako pravne kot moralne narave. Zato smo se v Svobodnih sindikatih odločili, da ga uredimo s posebnim pravilnikom, ki je v pripravi. Upam, da ga bomo kmalu sprejeli.

Problem bi rešili po nekaterih načelih, ki jih poznajo tudi v drugih sindikatih v Evropi. Tako bi zajeli tudi nagrade članov nadzornih svetov, ki predstavljajo delojemalce. Tako zbrana sredstva bi uporabili strogo namensko, za nekatere skupno dogovorjene cilje.

Mag. Dušan Semolič,
predsednik ZSSS

SVET DELAVCEV MORA IMETI STRATEGIJO DELOVANJA

ugotavlja **Milan Utroša** na 20. strani, ki bo odslej namenjena strokovnim napotkom za soupravljalce

POKOJNINSKA PAST ZA ZAPOSLENE

stran 22

SVOBODNI SINDIKATI BODO PRISILJENI TOŽITI DRŽAVO

stran 23

»Soupravljalca«, uporabna tematska priloga

Piše: Mato Gostiša

V precejšnjem številu slovenskih podjetij so v skladu z zakonom o sodelovanju delavcev pri upravljanju (ZSDU) že izvoljeni novi sveti delavcev, predstavniki delavcev v nadzornih svetih in delavski direktorji, ki pa večinoma še ne vedo prav dobro, kaj bi na svojih funkcijah sploh počeli in kako naj to počno. Sistem delavske participacije v pogojih prave (ne več družbene) lastniške strukture gospodarskih subjektov je

namreč za vse nas nekaj povsem novega, nekaj, česar kljub specifičnim izkušnjem za delavskim samoupravljanjem doslej še nismo poznali, in česar se bomo morali zato vsi skupaj šele na novo naučiti – tako delavci kot tudi menedžerji. Iz teh razlogov je za uspešen razvoj te oblike sodobnega participativnega upravljanja podjetij pri nas ključnega pomena, da se čimprej zagotovi dovolj široko in kvalitetno zastavljena izobraževalna, svetovalna in publicistična (strokovna literatura, specializirani časopisi) dejavnost za potrebe vsakdanjega delovanja omenjenih delavskih predstavništev v podjetjih.

V tem trenutku je zlasti zelo veliko pomanjkanje ustreznega specializiranega časopisa, ki bi bil namenjen problematiki razvoja in delovanja sistema delavske participacije. In prav to vrzel sta se odločila zapolniti Delavska enotnost in študijski center za industrijsko demokracijo »Studio participatis« s skupnim publicističnim projektom »Soupravljalca«, ki ga danes prvič predstavljamo. Le-ta bo zaenkrat obsegal le posebno tematsko stran v okviru Delavske enotnosti, postopno pa naj bi predvidoma prerasel v obširnejšo strokovno prilogo ali celo v samostojen del časopisa.

Cilj »Soupravljalca« je predvsem: biti čimbolj uporaben za prakso, to je za potrebe vsakdanjega delovanja delavskih predstavništev (voljenih in sindikalnih) v okviru sistema participacije zaposlenih pri upravljanju v podjetjih, za iste namene pa naj bi služil tudi strokovnim in vodilnim delavcem v podjetjih. To pa pomeni, da mora predvsem izobraževati, seznanjati z aktualnimi dogajanjem in najnovejšimi strokovnimi spoznanji, dajati navodila in priporočila za konkretno delo ter nuditi strokovne odgovore na različna vprašanja in druge koristne informacije za prakso.

Nakazana vsebinska zasnova seveda narekuje in zahteva ustrezno strokovno raven objavljenih prispevkov, kar pomeni, da bomo skušali k sodelovanju pri tem projektu pritegniti predvsem čim širši krog različnih strokovnjakov, ki se v Sloveniji pobliže ukvarjajo s problematiko delavske participacije. Pri tem imamo v mislih tako nekatere vrhunske strokovnjake iz akademskih vrst (univerze, inštituti) kakor tudi strokovne sodelavce, ki se z omenjenim področjem ukvarjajo znotraj različnih slovenskih sindikatov. Prepričani smo namreč, da lahko le na ta način združena slovenska stroka, katere potenciali so že sami po sebi močno omejeni zaradi majhnosti slovenskega prostora, zagotovi zadostno in prepotrebno strokovno podporo hitrejšemu razvoju sistema delavske participacije v naši praksi. Čimprejšnji vzpostavitev takšne ravni industrijske demokracije, ki bo primerljiva z razvitimi zahodnimi državami, pa je vsekakor preveč pomemben nacionalni projekt, da bi se lahko v obravnavanem smislu privoščili kakršno koli vrtiljarkarstvo, zapiranje za obstoječe sindikalne plotove ali drugačne delitve, ki bi lahko pomenile dodatno drobljenje že tako ne pretirano močne tovrstne slovenske stroke.

Upamo torej, da nam bo vsaj na tem področju in ob tem projektu uspelo združiti prav vse ustrezne strokovne potenciale, s katerimi v Sloveniji razpolagamo v tem trenutku. Rezultat pa naj bo po možnosti zares uporaben časopis za soupravljalca, kakršnega praksa nedvomno že težko pričakuje.

DE časopis slovenskih delavcev

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime:.....

Naziv podjetja ali ustanove:.....

Naslov:.....

Podpis naročnika:

Spoštovani urednik,

pošiljam vam še eno koserijo, **PRE-DVSEM PA SE VAM ZAHVALJUJEM ZA OBJAVO** koserije v prejšnji številki DE, zraven pa upam, da ta ni bila zadnja in da bom morda postal vaš stalni sodelavec, Razen če se motim...

Pošiljam vam tudi izpolnjeno kopijo naročilnice za DE. Prosim, da mi jo kar takoj začnete pošiljati. Zelo se strinjam, da bi morali DE dobivati vsi slovenski delavci - ali vsaj večina njih. In poleg delavcev še kdo. Tako bi velik del slovenske populacije bil povsem drugače in predvsem brez laži informiran o dogajanjih pri nas - zdaj in nekoč. Tako pa je na žalost velik del javnosti informiran narobe, predvsem pa izkrivljenimi in popačenimi verzijami resnice. Istočasno pa deluje tudi cenzura, ki deloma popolnoma onemogoča kritično pisanje. Ali pa pisanje v mojem stilu, ko tako »resnico« spreminjam v karikaturo take »resnice«.

Pa lep pozdrav,
Brane Praprotnik

Zahteva po spremembi zakona o razmerju plač v javnih zavodih

Delavci SVIZ OŠ Bel. odreda Semič smo nezadovoljni s sedanjim pravilnikom o napredovanju v nazive.

Večina učiteljev je še vedno prizadetih nad podelitvijo nazivov, ki se je različno odvijala po šolah. Tako jih je še večji del nad 20 let delovne dobe, ki so mentorji, in kot kaže sedanji pravilnik, bodo pri tem tudi ostali, saj jim prestrogi členi pravilnika za višji naziv določajo preveč zahtevna merila za napredovanje. Poleg strokovnega izobraževanja in izdelave seminarskih nalog je potrebno zbrati ogromno točk drugega strokovnega dela, ki pa ne zajema in vrednoti osnovnega učiteljevega dela v razredu, temveč delovanje na državni ravni, pisanje strokovnih člankov, učbenikov, prevodov...

Tako napredovanje v višje nazive bo večini delavcem v vzgoji in izobraževanju onemogočeno, zato zahtevamo popravilo pravilnika tako, da se črta drugo strokovno delo, ali pa da se v celoti pravilnik spremeni tako, da bo vsem delavcem v vzgoji in izobraževanju dosegljivo. Smo proti neenakopravnemu položaju delavcev znotraj šolsstva. Menimo, da je dober učitelj tisti, ki pomaga otrokom pri pridobivanju znanja, osebno razvoju, iskanju usmeritev v življenje, ne pa v tekmovanju zbiranja točk drugega strokovnega dela.

Ugotavljamo tudi, da smo delavci v vzgoji in izobraževanju v neenakopravnem položaju do ostalih delavcev v gospodarstvu, ker nam sedanji preoster pravilnik o napredovanju preprečuje napredovati v plačilne razrede.

Menimo, da je naše delo podcenjeno, nepravilno vrednoteno, zato zahtevamo izboljšanje svojih materialnih pogojev z uvedbo plačilnih razredov.

Bernarda Petrič, sindikatni zaupnik SVIZ OŠ Semič

Vzgoja v šoli

Pred nekaj leti sem pisal o mojih pogledih na težave učencev v šoli. Že takrat sem dobil vtis, da se v naši družbi prevečkrat ustvarja negativno mnenje o naši šoli. Spet se moram oglasiti, ker že kar naprej berem in poslušam (časopije, RA, TV) eno in isto. Nenehno se ponavljajo ugotovitve, kot so: večanje kriminala med mladimi, strah pred oceno, neprijazna šola, v šolah se od učencev

Koserija Spomeniki

V LJ, približno zdaj, 1996

Bilo je grozljivo in hkrati patetično. V bližini Titovega trga so popolni neznanzi neznano kdaj popolnoma skrivaj odkrili okrog trideset metrov visok spomenik slovenskemu heroju in legendarnemu komandantu slovenske vojske, Francu Rozmanu – Stanetu, tistemu komunističnemu zločincu, ki je v povojnih letih (1945-1990) zganjal tak teror po vesoljni Sloveniji, da ga skoraj nihče ni preživel; če ga pa je, mu je bilo pa potem vse življenje žal.

V neki ne tako zelo daljni preteklosti pa so v Slovenijo pridri priпадniki najbolj divjega in kulturnega ljudstva na svetu, imenovani VANDALI. Nekateri Slovenci so sicer rekli, da so ti Vandali strah in groza in nekaj najhujšega, kar to državo lahko doleti, hujše od samih komunistov, drugi pa so jih izvolili v mestne svete in druge vladajoče in zakonodajne ustanove. Vzeli so jih za svoje in jih ujkali in potem je bilo vse tako lahko in povsod so prelepe rožice rastle in ptički so peli. Nastala je nova, zelo kulturna in cvetoča, demokratična država, ki pa je zaradi dolgotrajnega komunističnega nasilja bila popolnoma opustošena, tako da kamen ni ostal na kamnu, opeka na opeki pa samo v izjemnih primerih, ki jih je potem obravnavala posebna parlamentarna komisija z legendarnim tov. Putsch-niggom na tšchelu. Ta komisija je sicer imela nekaj kadravskih problemov, ker so komunisti pobili skoraj vse, razen Vandalov.

Po presenetljivem odkritju trideseterskega spomenika so se v LJ skupaj zbrali domoljubi vseh vrst, posebno belogardisti in drugi tovrstni borci proti okupatorju, nadalje tudi cerkev kot institucija in skoraj vsi cerkveni pastirji (tudi z ozirom na izobrazbo in podobno) skupaj z mno-

gimi svojimi ovčicami in drugimi Vandali, vsem znanimi kot umetniki in učitelji, ki so nekdo celo Michelangela in Moora in Rodina in Dolinarja učili, kako naj podirajo svoje spomenike in druge take trparije. Sklenili so, da bodo v Ljubljani (in upajmo, da tudi drugod) nemudoma odstranili vse spomenike NOB in jih spravili na varno v dobro obiskane neznane muzeje, da ne bodo več propadali na dežju, vetru, snegu in smogu. Nado-mestili jih bodo s popolnoma enakimi kopijami, izdelanimi iz nerjavečega lesa, posebno pa iz nerjavečega zraka. Vsi taleseni bodo imeli obliko pokonci in počez. Rečeno je bilo, da bodo nerjaveč material uporabili zato, da nas bodo nerjaveče kopije še tisoče in tisoče let spominjale na našo slavno vandalsko preteklost. Vendar pa je žalost tudi ta zadeva ni minila brez incidenta. Domoljubni sestaneek je iz protesta zapustil predstavnik od Slovenije na žalost odcepljene države Butale, ki je novinarjem izjavil, da je zelo užaljen, ker Slovenija brez dovoljenja uporablja originalne butalske ideje pri reševanju vseh svojih problemov, med drugim tudi problemov s spomeniki NOB. Dodati pa je treba tudi to, da je takoj nato bila sklicana novinarska konferenca, na kateri je neki tečež iz Albanije hotel vedeti, koliko stroškov bo povzročil ves ta cirkus okoli spomenikov. Pa ga je predstavnik cerkve kot institucije, čevljar z najvišjo kvalifikacijo v državi, zelo ljubeče poučil, da bo stroške nosila pretežno cerkev kot institucija, ker ima na svoji strani vsemočnega boga v osebi in obliki slovenskega državnega proučnava, gospod, radodarnih sponzorjev in tovarišev Peterleta in Drnovška. Ta bog, edini, v katerega verjamejo, jih bo bogato poplačal za njihovo prizadevanje in kulturno poslanvanalstvo, zaradi katerega bo država Butale, oprostite, država Slovenija postala dežela spomenikov neminljive lepote in trpežnosti.

Brane Praprotnik

preveč zahteva, programi so prenatrpani, šola mlade samo izobražuje, vzgaja pa ne. Ali, o kateri koli temi se na RV, TV »pogovarjajo« (kdor koli), se v razpravi vpleta šola kot ustanova, ki je za vse to najbolj kriva, ker premalo skrbi za vzgojo naših otrok.

Imam občutek, da se vsi spoznajo na delo v šoli. Verjetno zato, ker so vsi hodili v šolo in...

Ali se »vsi« delajo neumne ali pa ne vedo, da mladi zahajajo v gostilne, kjer jim kljub temu, da to ni prav in ni dovoljeno, kar naprej točijo alkoholne pijače, da mladi (tudi 13 in 14-letniki) se zahajajo v poznih večerih in če bolj v zgodnjih jutranjih urah v disko klube (prav zaradi tega že vrsto let tja ne zahajam več, ker je mene, ne njih, sram, ko jih tam srečam). Mnogi otroci so cele popoldneve »zunaj« in se domov odpravijo le še gledat TV ali pa kaj pojedet pred spanjem. Učenec pride v šolo neprespan, nepripravljen za pouk, strah ga je pred spraševanjem. In spet slišim: »Kako jih ta naša šola vzgaja?«

Učitelji se že kar prevečkrat moramo (no, nikoli ni preveč, vendar...) ukvarjati z reševanjem problemov, za katere nismo več mi odgovorni. Ali naj jaz »lovim« učenca od treh zjutraj v disku, ali naj ga popoldne jaz »prilkenem« na stol in ga »prisilim« k učenju, ali naj ga jaz »odrivam« od TV ekrana, raznih video in računalniških igrice, pred katerimi čepi cele popoldne? V šolo, seveda, pa pride nepripravljen, strah ga je pred spraševanjem, zato »trpi«, »šprica«, moti pouk itd. In znova slišim, ja kako ga ta šola vzgaja!

Šola ne more biti prostor za od-dih ali pa samo »prijazna«, vsaj ne tako, kot si nekateri to zamišljajo. Šolanje je pravica in dolžnost vseh mladih, če je to komu prav ali ne. Saj so prosti čas, zabava, odidih, otroci naj odraščajo in živijo lepo, brezkrbno, vendar se je treba tudi učiti. Učenceva dolžnost je, da pride v šolo pripravljen. Seveda, nekaterim učencem gre to slabše od rok, zato pa jim učitelji v tem primeru pomagamo, problem rešujemo skupaj z njimi in starši. Kaj počne otrok ali kaj starši vse (ne)dovolijo otroku izven šolskega časa, pa ni več naša stvar. Za svojega otroka doma skrbim jaz, ne šola.

Pri svojih predmetih, ki jih poučujem, učence ne samo izobražujem, ampak (to je tudi moja dolžnost oz. je del programa) skušam vzgajati. Zgodovina ni samo cel kup letnic, imen, podatkov in dogodkov, ki se jih morajo učenci »piflati«. Zgodovina tudi vzgaja: mlade seznanja s preteklostjo človeštva, našega naroda in ustvarja pozitiven odnos do vsega naprednega, dobrega, kar se je v preteklosti zgodilo, krepi ljubezen do domovine, do vseh tistih ljudi, ki so zanj kaj storili, krepi narodno zavest in tudi pravilen odnos do naše kulturne dediščine. Zemljepis odkriva med drugim tudi lepote naše domovine, poskuša ob spoznavanju dežele, krajev, ljudi pri učencih ustvariti

pozitiven in trajno lep odnos do narave, naše naravne dediščine. Torej oba predmeta, poleg materinega jezika in še drugih, vzgajata v ljubezni do dežele, vzgajata otroke v ponosne državljane, ki bodo znali ceniti našo deželo, njene lepote in ljudi ter njihove dosežke in kasneje zanj tudi kaj dobrega storiti kot pošteti, dobri in delavni državljani. Tudi predmet etika in družba učence vzgaja: v strpnosti, poštenosti, ljubezni do vsega lepega itd. Učitelji se, ne samo pri razrednikovih urah, temveč tudi med odmori in velikokrat izven svojega delovnega časa, ukvarjamo s problemi, ki se pojavljajo med učenci in pri učencih ter jih poskušamo rešiti. Svetujemo jim, jim usmerjamo, kaj storiti v tej ali oni situaciji, pomagamo jim prebrskati težave pri učenju ali njihove osebnosti. Ali ni vse to vzgoja, vzgoja v šoli? Kakšna pa naj bi po »vše« morala biti vzgoja v šoli? Tudi učitelji smo ljudje. Tudi med učitelji so taki, ki vsega tega ne počno, ne opravljajo vestno in pošteno svojega poslanstva. Vendar, ali je pošteno zaradi nekaj takih učiteljev znova in znova obsojati ostalih 30.000 vzgojiteljev(ice) in učiteljev(ice)?

In nehaite že enkrat udrihati po učitelju in šoli! Vzroke za razne nepravilnosti in prestopke med mladimi iščite tudi v družini in družbi. Nepravilnosti v naši družbi je že kar preveč in ne verjamem, da na mlade nič ne vplivajo! Saj vendarle tudi oni vse te vidijo, doživljajo oz. so jim »vzor«.

Veliko je staršev in otrok, ki vestno opravljajo svoj del »naloge«, oz. staršev, ki si prizadevamo pravilno vzgajati svoje otroke. O teh tukaj ni bilo govora.

Zoran Poredoš, OŠ Center, Novo mesto

Sporočilo Vladi Republike Slovenije

Neodvisni Sindikati Slovenije vam sporočamo, DA NE PODPIRAMO zahtev upokojencev in njihovih napovedanih shodov, saj menimo, da so le-ti uvedeni in služijo le kot ščit privilegiranim upokojencem in političnim namenom destabilizacije države Slovenije.

Nerealne zahteve upokojencev bi v bistvu izničile dosežene dogovore med GZS, VR Slovenije in sindikati o znižanju zbirne prispevne stopnje (2,7%, kar bi negativno vplivalo na oživljanje gospodarstva.

Menimo, da bi bila edina realna rešitev v tem trenutku, kot tudi dolgoročna znižanje razmerij med najnižjo in najvišjo pokojnino v razmerju 1:3, kar bi prineslo dejansko blaginjo najširšim slojem upokojencev. Tako bi brez povečanja denarne mase dosegli stabilnost pokojninskega sistema. Statističen prikaz povprečne pokojnине bi tako postal resničen odsev standarda upokojencev. Še posebej smo proti privilegiranim pokojninam, ki nimajo realne podlage. Ti privilegiranci se spretno skrivajo za preostalo maso upokojen-

cev in z manipulacijski metodami preko hrbtov ostalih upokojencev ščitijo lastni standard.

S spoštovanjem!

Rastko Plohl, predsednik predsedstva NSS

Izjava SNS po sprejetju pokojninskega zakona v DZ RS

Slovenska nacionalna stranka je pred dnevi glasovala proti kratenju pravic slovenskim upokojencem, tako kakor je tudi glasovala proti temu, da imata Ministrstvo za obrambo in Ministrstvo za notranje zadeve posebni računovodstvi, ki ju slovenska javnost preko državnega zbora ne more kontrolirati. Sedanji koalicijski LDS in SKD je dobrotiti slovenskih ljudi kaj malo mar. G. Drnovšek si je moral zagotoviti dovolj glasov za podporo pokojninskega zakona, saj je pomenilo glasovanje pravzaprav zaupnico njegovi vladi.

Glasovi si Drnovšek ni mogel zagotoviti pri opoziciji, ki ne podpira vladne lažne skrbi za državo, zato jih je pač kupil tam, kjer je bilo to mogoče.

Skupino Lap, Kopče, Verzolak, Stančič, Eržen, Lenarčič, pa še koga, je g. Drnovšek kupil z obljubo izglasovanja zakona, ki bo navedene upokojil po koncu mandata. Denar za njihove pokojnine pa bodo morali prispevati v pokojninski sklad vsi zaposleni v Republiki Sloveniji.

Že kupovanje navedenih je sporno, še bolj sporne pa so obljube LDS, ki so v nasprotju s pozitivno zakonodajo in potiskajo g. Drnovška v sfero, v kateri velja zgolj pravica močnejšega. In proti takemu načinu vladne oblasti s strani predsednika vlade Republike Slovenije naša stranka najostreje protestira.

Tako si demokracije nismo predstavljali ne mi in ne Slovenci nasploh.

Zmago Jelinčič, predsednik SNS

(Nadaljevanje na 16. strani)

ZA NOVO

OTROCI JO POTREBUEMO!

PRISPEVAJTE PO SVOJIH MOČEH!

Žiro račun: 50101-654-41037.

Hvala. Objave o prispevkih preberite v reviji Otroci in družina.

Razvoj slovenskega sindikalnega tiska (III.)

Sedmega novembra leta 1942 je bila v okupirani Ljubljani konferenca predstavnikov političnih in strokovnih delavskih skupin iz vse Slovenije, ki se je konstituirala v "Odbor Delavske enotnosti kot predstavništvo delavskega razreda, v celoti vključenega v Osvobodilno fronto" (DE 1/42). Med sklepi, ki so jih sprejeli na

tem zasedanju, je bil tudi ta, da bodo začeli izdajati list Delavska enotnost kot vestnik Odbora, ki naj bi "krepil vlogo in enotnost delavskega razreda v OF slovenskega naroda in s tem v celotnem narodnoosvobodilnem gibanju". Rečeno - storjeno: prva številka Delavske enotnosti je izšla v dveh različicah takoj po konferenci, in sicer 15. in 20. novembra 1942.

Delavska enotnost je izhajala neredno - odvisno pač od potreb, tehničnih in materialnih možnosti, tekstov ipd. Poleg osrednje izdaje (katere prva številka je izšla v dveh različicah - kot že rečeno - 15. in 20. novembra 1942) so pozneje začele izhajati tudi pokrajinske izdaje. Narekovali so jih povsem praktični razlogi, med katerimi je na prvem mestu problem distribucije, se pravi razširjanja osrednje izdaje. Zaradi težkih in počasnih kurirskih zvez je do pokrajinskih tehnik za zamudo prihajalo tudi gradivo, ki naj bi ga pokrajinske izdaje "ponatiskovale" oziroma razmnoževale. Ne nazadnje pa so specifične potrebe na posameznih območjih botrovale temu, da so pokrajinske izdaje sčasoma poleg prispevkov iz osrednje izdaje prinašale tudi več tem z domačega terena. Tako je v letu 1943 in 1944 izšlo nekaj števil primorske² izdaje Delavske enotnosti in nekaj števil ljubljanske izdaje. Obe, zlasti še ljubljanska, po vsebini v veliki meri ustrežata osrednji izdaji. V prvi polovici leta 1944 pa je izšlo več števil gorenjske izdaje Delavske enotnosti, ki kaže v primerjavi z osrednjo izdajo še največ vsebinske samoniklosti.

Osrednjo izdajo so tiskali ali razmnoževali na ciklostilu v tiskarnah Kozarje in Triglav ter Ciklo-tehniko v Ljubljani in tehniko Urška, primorsko v Tehniki za severno Primorsko, gorenjsko v tehniko T II Jelovica, T 5 Kamnik in v tiskarni Julija in Trilof, tržaško Delavsko enotnost pa v tehniko Morje³. Da bi Delavska enotnost prodrla med čim širši krog bralcev, so jo ponekod razmnoževale tudi lokalne tehnike.

V ospredju osveščanje slovenskega delavstva

Večino prispevkov so sicer napisali znani politični in vojaški voditelji narodnoosvobodilnega gibanja, tako E. Kardelj, T. Fajfar, F. Leskošek, B. Zihel, B. Osolinik, J. Štucin, T. Brečič idr., precej člankov pa je podpisanih v imenu političnih organizacij in njihovih organov, političnih skupin ipd., ali pa preprosto z delavec, delavka, Dunja, Tugo, partizan Jure itn.

Ze bežen pregled vsebine pisanja Delavske enotnosti med narodnoosvobodilnim bojem (NOB) kaže, da je bil ves čas v ospredju namen osveščati slovensko delavstvo, ga seznanjati s cilji NOB na eni in demagoškimi nakanami okupatorja ter domače izdajalske reakcije na drugi strani ter ga tako čim bolj aktivneje vključiti v OF in NOB. List je vseskozi izražal težnjo delavstva in objektivno potrebo po njegovi popolni enotnosti znotraj OF. Zato je med prispevki vseh izdaj največ takšnih, ki govorijo o vlogi, položaju in nalogah delavcev v NOB in o njihovi perspektivi po osvoboditvi.

V grembi bi mogli pisanje Delavske enotnosti med NOB razdeliti v tri vsebinske celote:

1. o vlogi delavskega razreda in pomenu njegove enotnosti v NOB;
2. splošno o našem NOB in protifašistični vojni;
3. o delavskih strokovnih organizacijah v novi Jugoslaviji.

»NA TEBI, PROLETAREC, LEŽI USODA SLOVENSKEGA NARODA, NARODA-PROLETARCA«

Slovensko delavstvo - borbena jedro OF

1. O pomenu enotnosti je glasilo pisalo najobširneje in jo obravnavalo v najrazličnejših povezavah. Pojasnjevalo je dotedanjo vlogo enotnega boja delavstva v NOB in opozarjalo, da bo ta v naslednjih obdobjih še pomembnejša, pa tudi sicer sloni samo na njej lepša prihodnost vsega slovenskega naroda. Ko govori o pomenu Delavske enotnosti za OF, časnik poudarja, da je slovensko delavstvo postalo njeno borbena jedro, ki je iz

svojih vrst dalo prve partizanske borbe in veliko predanih aktivistov OF ter zaradi tega za osvobodilni boj dotlej prispevalo največ žrtve. Poleg tovrstnih mobilizacijskih člankov je objavjal tudi pozive za ustanavljanje odborov DE in navodila za njihovo delovanje v različnih okoljih, po drugi strani pa tudi pozive delavcem iz vrst partizanskih borcev in aktivistov, naj dopisujejo vanj. Takšne pozive so skušali podkrepiti prispevki o prizadevanjih okupatorjev in izdajalske gospode v njihovi službi, da bi delavce pritegnili v fašistični sindikat Pokrajinska delavska zveza⁴ ter jih na ta način odte-

gnili od "samostojne delavske borbe". Spet drugi prispevki svarijo delavce pred izdajalci v njihovih lastnih vrstah in jih pozivajo, naj pustijo delo za okupatorje oziroma naj čimbolj motijo proizvodnjo in promet ter se po potrebi umaknejo med partizane. Spodbujajo jih, naj obveščajo v škodo sovražnika ter za varnost svojecev, prijateljev in za korist narodnoosvobodilnega gibanja. Prav tako jih opozarjajo na previdnost pred gestapom, ki se je krvavo maščeval za vsako najmanjšo akcijo v okupatorjevo škodo. Za spodbudo opisujejo drzne akcije, ki so jih opravljali partizanski borci in različne, iz delavcev sestavljene diverzantske skupine v sovražnikovem zaledju.

Posebej pomembni so bili redki prispevki o boju koroškega delavstva proti nacizmu, ki je bil izraz najtesnejše povezanosti socialnih in narodnih osvobodilnih teženj stoletja teptanega koroškega Slovenca. V boju koroških delavcev je bilo videti svojevrstno trdoživost in simboliko.

Usoda naroda je v rokah delavskega razreda

2. Med prispevke, ki govorijo splošno o našem NOB in o boju zavznikov proti fašizmu, bi mogli v prvi vrsti šteti tudi že omenjene pozive delavcem, naj se vključijo v OF in partizanske enote. Podoben je poziv slovenskemu narodu, naj se z vsemi silami na lastnih tleh vključi v mogočno antifašistično fronto, vendar tudi ta konča z ugotovitvijo, da je usoda našega naroda v rokah delavskega razreda. Vidno mesto v časopisu je dobila komunistična partija ter pojasnjevanje njenega boja v preteklosti in med NOB, kakor tudi popularizacija njenih osvobodilnih ciljev. Velik pomen je list pripisoval skrbi za našo partizansko vojsko, zlasti za njeno kadrovo krepitev, boj in tehnično usposobitev ter za redno preskrbo njenih ranjencev. Delavska enotnost je pozdravljala vsako partizansko zmago, na kratko pa je pisala tudi o vseh pomembnejših dogajanjih tako na vojaški kot na politični protifašistični fronti, med drugim o rdečarmijskih ofenzivah, izkrcaju zaveznikov v Normandiji itd. Poleg tega je pisala o smrti vidnih delavskih organizatorjev in voditeljev (npr. J. Moškriča) ter znanih partizanskih borcev in poveljnikov (npr. F. Rozmana) in poleg počastitve njihovega spomina skušala tudi ob tem delavce in druge domoljube podžigati k še odločnejšemu boju in delu za NOG. Objavila je tudi nekaj pesmi.

»Enotni in složni novim nalogam naproti

3. Skoraj v vseh prispevkih je navzoča še ena razsežnost - da je namreč vse prizadevanje za mobilizacijo in enotnost delavcev v NOB namenjeno ne le izgonu okupatorja ter porazu fašizma in domače reakcije, marveč tudi snovanju lepše, srečnejše prihodnosti, ki pa nikakor ne bo lahka, in že tedaj, ko je bil boj proti tujemu sovražniku še v polnem razmahu, je bilo treba misliti tudi na naloge po osvoboditvi. Izrazito mesto med takšnimi sestavki zavzema članek "Delavske strokovne organizacije v novi Jugoslaviji", ki razločno nakazuje temeljne značilnosti novih sindikatov. Podoben je tudi članek "Enotni in složni - novim nalogam naproti".

Zadnja številka Delavske enotnosti med NOB je izšla 27. novembra 1944.

Prilagodil: Damjan Križnik (Prihodnjič: Povojna leta)

SMRT FAŠIZMU - SVOBODA NARODU!

Delavska Enotnost

Vestnik Glavnega Odbora Delavske Enotnosti

Štev. 1.

20. november 1942

Leto I.

Enotnost slovenskega delavstva

V začetku novembra se je vršila konferenca predstavnikov političnih in strokovnih skupin, ki predstavljajo slovensko delavstvo. Dokumente, ki jih je ta konferenca sprejela, objavljamo v pričujoči številki „Delavske Enotnosti“.

Treba je poudariti, da je ta konferenca delavskih predstavnikov prinesla svoje sklepe v izredno važnih dneh, v katerih se odloča usoda vse bodočnosti osvobodilnega boja slovenskega naroda. Konferenca je mogla ne le ugotoviti in razčleniti rezultate dosedanjih bojev, ampak je postavila tudi smernice za bodoče boje slovenskega delavstva.

Kakšne so osnovne ugotovitve konference delavske enotnosti?

1. Veliki rezultati osvobodilne borbe slovenskega naroda so bili mogoči v prvi vrsti zaradi tega, ker je bilo slovensko delavstvo od vsega začetka njena glavna udarna sila, ki je zbirala okoli sebe vse patriotske in resnično demokratične sile slovenskega naroda. Slovensko delavstvo je v teh bojih pokazalo primer heroizma, požrtvovalnosti in vdanosti velikim osvobodilnim ciljem slovenskega naroda. Delavski kadri so bili primer nepopustljivosti nasproti sovražniku, vztrajanja na položajih in odločnega razkrinkavanja in razbijanja vseh sovražnih manevrov. Vnesli so v našo osvobodilno vojno bojovni polet in prezir smrti ter vse tiste bojevniške lastnosti, ki so pomagale zgraditi borbeni kader Osvobodilne fronte. Delavski razred je torej praktično dokazal, da je sposoben stati na čelu osvobodilne vojske slovenskega naroda.

2. V nasprotju z reakcionarnimi klikami, ki so zavrgle vse nacionalne interese ter postale orodje sovražnika, ki je zaslužil slovenski narod, je slovensko delavstvo od vsega začetka dvignilo zastavo enotnosti vseh slovenskih patriotskih sil ne glede na politično, versko in razredno pripadnost teh, ki se hočejo boriti za osvoboditev svojega naroda. Pri tem je pokazalo veliko dalekovidnost v inicijativi, potih in oblikah boja slovenskega osvobodilnega gibanja ter velike bojevnice izkušnje, ki si jih je prav delavstvo pridobilo v svojih neprestanih bojih za svoje socialne pravice in zahteve. Slovensko delavstvo je torej stavilo v službo svojega naroda vse svoje moči in vse svoje sposobnosti ter s tem dokazalo, da je delavski razred resnično nacionalni razred, to je razred, ki je edini sposoben organizirati bojeve energije slovenskega naroda za njegovo osvoboditev in združitve.

Naslovnica prve številke Delavske enotnosti.

¹ Pred desetletji je veliki slovenski bojevniki Ivan Cankar naročil slovenskemu proletariatu: „Na tebi, na tvojih plečih, na plečih delavca-proletarca, leži usoda bodočnosti slovenskega naroda, naroda-proletarca.“ Danes, 24 let po Cankarjevi smrti, je slovenski proletariatu to nalogo resnično sprejel in prevzel odgovornost za bodočnost slovenskega naroda. Vsi dosedanja boji so samo dokaz, da bo slovensko delavstvo s častjo in znanjem izpolnilo to nalogo.“ (Citiraj iz uvodnega članka "Enotnost slovenskega delavstva", objavljenega v drugi izdaji prve številke DE, 20. nov. 1942)

² Teh primorskih izdaj pa ne smemo zameševati z glasilom DE v Trstu "Delavska enotnost - Unita operaia", ki je bila po navedbah Toneta Fajfarja, prvega urednika Delavske enotnosti, "povsem samostojen list, neodvisen od naših izdaj, ter prilagojen zgolj tržaškimi

potrebam". Delavska enotnost je bila v Trstu množična protifašistična organizacija, "ki ni zajemala le delavskega razreda, temveč tudi tehnike, inženirje, ravnatelje in uradnike vseh ustanov" (Zbornik Istra in Slovensko Primorje, Založba Rad, Beograd 1952, str. 532).

³ Ker so bile mnoge številke Delavske enotnosti ciklostirane na nekakovostnem papirju, bi se le težka ohranila do današnjih dni. Zato je najbrž kar prav ravnal Tone Fajfar, ki je dal leta 1954 ponatisniti prve letnike Delavske enotnosti...

⁴ V prvi številki Delavske enotnosti po osvoboditvi, ki je izšla 21. maja 1945, je bil objavljen obsežen članek z naslovom "Minister Tone Fajfar o grafični organizaciji, ki je med okupacijo kot edina strokovna organizacija vstopila v fašistični sindikat", v katerem med drugim piše: "Včasih so se grafičarji sma-

trali za nekaj boljše od drugih delavcev. Toda v NOB so se pokazali najslabše. Grafična organizacija je bila edina strokovna organizacija, ki se je vključila v fašistične sindikate. To je huda sramota in danes moramo napraviti temeljit obračun. Vem, da bo kdo rekel: Potrebno je to bilo zaradi tega, da smo ohranili fondne, potrebno je to bilo, da se je ohranila plača. Toda kaj so fondni in plača v primeri z žrtvami, ki so jih dali naši najboljši sinovi v borbo za svobodo! Nobena sirota, nobena mati ali žena ni umrla od gladi zaradi tega, ker so bili svojci v hribih. Mi grafičarji, ki smo bili v hribih, zahtevamo, da se grafična organizacija zaradi svojega sramotnega nenacionalnega zadržanja razpusti. Na vas, poštenih grafičnih delavcih pa je, da boste na njenih ostankih zgradili boljšo organizacijo!"

SINDIKAT GOSTINČEV NE PRISTAJA KOVINARJI ŽE STAVKAJO NA MANJŠI DELEŽ ČLANARINE

Predsedstvo Sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije, ki se je minul teden sestalo v Rogaški Slatini, je priložnost izkoristilo tudi za pogovor z najodgovornejšimi predstavniki Inšpektorata za delo Republike Slovenije. Sindikat namreč ugotavlja, da omogoča sodelovanje z inšpekcijsko službo učinkovitejšo odpravljanje nekaterih organizacijskih nepravilnosti. Ena izmed skupnih ugotovitev je še, da so potrebne nekatere spremembe zakona o inšpekcijskih službah, saj so inšpektorji še vedno nemočni celo v primerih, ko ugotovijo povsem nezakonito ukrepanje delodajalcev. Sodeč po pogovorih v Rogaški Slatini, lahko utemeljeno sklepamo, da sindikat delavcev gostinstva in turizma ter republiški inšpektorji za delo še niso rekli zadnje besede. Sklenili so namreč, da bodo sodelovanje nadaljevali.

»Na seji predsedstva smo seveda znova spregovorili o finančno-materialnem poslovanju našega panožnega sindikata. Dogovorili smo se, da bomo osnutek pravilnika, ki obravnava to področje, dopolnili, saj moramo bolj konkretno opredeliti zbiranje članarine v primeru nezaposlenosti, stečajnega postopka, boleznih...«, pravi Ivan Jurše, sekretar odbora. »Prepričani smo tudi, da mora ostati večji delež članarine na terenu, posebno tam, kjer gre delavcem najbolj za nohte. Ob vsem tem moramo še poudariti, da sindikat delavcev GIT ne pristaja na znižanje deleža članarine, ki je namenjen sindikatu dejavnosti. No, v Rogaški smo med drugim tudi sklenili omisliti si nekatere stvari, ki jih nujno potrebujemo za opravljanje svojega dela. Smo namreč sindikat, ki razen stola nima ničesar.«

Ivan Jurše

Naj k vsemu povedanemu dodamo, da so gostinci v Rogaški to pot res visoko zavahali rokave. Organizirali so namreč tudi letošnji prvi seminar. Namenjen je bil funkcionarjem v sindikatu dejavnosti, sekre-

tarjem območnih odborov, pa tudi sindikalnim zaupnikom v Zdravilišču Rogaška Slatina. V ospredju sta bili dve temi: komunikacija in njen uspeh za posameznika ter strategija pogajanja. O slednji je spregovoril dr. Bogdan Kavčič, o skrivnostih komuniciranja pa prof. dr. Ana Tomič.

»Dr. Bogdan Kavčič nas je kar pravi čas opozoril na stvari, ki jih pogajalci moramo obvladati, pa tudi na mnoge napake, ki jih radi ponavljamo. Ker se s pogajanja ubadamo takorekoč vsak dan, je bilo konkretnih vprašanj o tem področju več, kot pa je bilo časa za odgovore nanj. No, ne glede na stisko s časom in čeprav se sminjara niso udeležili vsi, ki so bili nanj povabljeni, bomo izobraževanje nadaljevali.« pravi sekretar odbora dejavnosti Ivan Jurše.

Andrej Ulaga

Vodstvo Skei je na tiskovni konferenci ta teden sporočilo, da ima med članstvom in drugimi zaposlenimi v kovinski in elektroindustriji zadostno podporo in moralno oporo za splošno stavko, s katero nameravajo izsiliti novo kolektivno pogodbo za te dejavnosti. S predlogom nove pogodbe, ki so jo dobili od delodajalcev, niso zadovoljni, saj znižuje pravice zaposlenih. Po usklajevalnem sestanku z drugimi sindikati, ta bo čez nekaj dni, bodo sestavili nov predlog in ga poslali delodajalcem. Pogajanja o novi pogodbi se po mnenju Alberta Vodovnika in njegovih kolegov lahko začnejo že zadnji teden v februarju. Ker pa so delodajalci ustvarili vzušnje, da ne bodo pristali na novo pogodbo, so se, po Vodovnikovih besedah, stavke ponekod že pričele.

Kot je povedala pravica Skei Lidija Jerkič, je za sindikat nesprejemljiv zlasti predlog delodajalcev za desetodstotno zniževanje izhodnih plač v primeru sanacije ali večjih finančnih težav pri delodajalcu. Če bi obveljal, bi po dosedanjih izkušnjah kar sedemdeset odstotkov zaposlenih prejemalo znižane plače.

Veljavna splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo dovoljuje le desetodstotno zniževanje plač. Delodajalci so to možnost preveč izkoristili, zato je nova pogodba sploh ne sme imeti, je prepričan Albert Vodovnik. Delodajalski predlog je za Jerkičevo načelno sporen, ker skuša pravice zaposlenih znižati na raven splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo. Poleg desetodstotnega zniževanja plač, takšno je veljalo leta 1993, predlagajo delodajalci tudi zastarelo eskalacijsko lestvico, skrajšanje dopustov, znižanje nadomestil v odpovednem roku, spremembo kriterijev za ugotavljanje presežnih delavcev in zmanjšanje nadomestil delovnih invalidov.

Skei je kot odgovor delodajalcem pripravil predlog, ki ohranja pravice iz več veljavne kolektivne pogodbe dejavnosti. Prizadeval si bo za podpis neposredno uporabne kolektivne pogodbe, takšno zahtevajo zlasti manjša podjetja, ki nimajo svojih notranjih aktov. Prav zato je predlog, kot so ga pripravili v Skei, vsaj dvakrat obsežnejši od delodajalskega. Izhodni plača za prvi tarifni razred bi po delodajalskem predlogu znašala le

44.420 tolarjev, Skei pa bo zaposlenim skušal izboriti okroglih 49 tisočakov.

Drago Gajzer, predsednik Skei v Tamu, je povedal, da je za ta sindikat sprejemljiva le sanacija. V primeru stečaja bi namreč moralo na cesto kar 3.000 kovinarjev, ki bi ostali brez pravic. Poudaril je tudi veliko vrednost Tamovega premoženja in njegove blagovne znamke, ki bi bilo v primeru stečaja predmet razprodaje. Opozoril je na nesprejemljive težnje, da se najbolj donosna proizvodnja avtobusov iz Maribora v celoti preseli v Ljubljano. Po njegovem mnenju banke niso zadovoljne z obrestno mero za kredite, za katere jamči vlada, zato v Tam ni priteklo del denarja, ki ga je državni zbor odobril.

Na tiskovni konferenci je govoril tudi Marjan Pirc, predsednik Skei v koncernu Litostrój. Kot smo poročali že v prejšnji številki, je prvega februarja poslovodstvo podjetja pristalo na zahtevo stavkajočih za izplačilo preostanka lanskoletnega regresa in januarske plače. Regres naj bi zaposleni dobili 15., plače pa 20. februarja. Pirc ne verjame, da bo objuba izpolnjena, bolj verjame v stavko, napovedano za 21. februar. Tako sklepa iz obnašanja poslovodstva, ki je prešlo v protiofenzivo. V Tovar-nih ulitkov in Črpalkah, direktor obeh je Pavao Hajdinjak, so po stavki začeli pripravljati spiske stavkajočih, nekaj so jih takoj postali na čakanje. V več Litostrójevih družbah so na delavce izvajali pritisk, naj podpišejo izjavo, da so za pogovor in da stavke ne podpirajo. Direktor družbe Vet Andrej Košir in trije njegovi sodelavci so pisno zagotovili, da njihovi delavci ne bodo stavkali in da se morebitne stavke v drugih delih Litostrója ne bodo udeležili.

Kot je povedal Pirc, jim je predsednik skupščine Litostrója poslal pisno ponudbo za pogajanja o stavkovnih zahtevah. Čeprav so jo prejeli z enotedensko zamudo, so izrazili pripravljenost za takojšen začetek pogajanj. Iz obnašanja poslovodstva, zlasti pa iz informacije glavnega direktorja Jožeta Duho-vnika, pa Pirc sklepa le, da želijo zamisliti o stavki zatreti že v kalli. Albert Vodovnik je k tem Pircemv besedah dodal, da lahko Litostrój že jutri postane podoben problem, kot je danes Tam.

F. K.

SVOBODNI SINDIKATI ZAHTEVAJO RAZREŠITEV DR. VOLJČA

Na zadnji tiskovni konferenci so predstavniki Zveze svobodnih sindikatov Slovenije podrobneje razložili svoje zahteve za razrešitev ministra za zdravstvo dr. Božidarja Voljča, o čemer smo poročali že v prejšnji številki. Glavni razlogi so trije: neupoštevanje pripomb in pobud sveta ZSSS na predlagani načrt zdravstvenega varstva do leta 2000, razmah divje privatizacije v zdravstvu, ki poteka brez kakršnekoli zasnove, razlikovanje med zaposlenimi v zdravstvu po načelu zdravniki so vse, drugi pa nič.

Kot je na začetku poudaril Dušan Semolič, predsednik ZSSS, zdravstveni sistem, ki ga zdaj postavljamo, škrti zdravje bogatih in je krivičen do tistih, ki imajo premalo denarja. Ogroženi so zlasti dolgotrajno brezposelni in delavci, ki opravljajo težja fizična dela. »Smo za večjo stopnjo solidarnosti, da bi bilo zdravstveno varstvo bolj dostopno vsem državljanom,« je rekel Semolič.

Svet ZSSS je ocenil, da vlada s svojimi amandmaji na predlog načrta zdravstvenega varstva do leta 2000 na njihove ključne pripombe ne od-

govarja, nasprotno, ohranja vse najpomembnejše rešitve iz prvega predloga, ki imajo za posledico znižanja obsega in pravic zdravstvenega varstva v Sloveniji.

Gregor Miklič, član predsedstva ZSSS, pa je o načrtu zdravstvenega varstva do leta 2000 rekel, da te vlade in tega ministrstva ne zanimajo zdravstveno varstvo in zdravstveno stanje slovenske nacije, saj postavljajo v načelu sicer lep sistem zdravstvenega varstva, ki pa bo dosegljiv le za zavarovance z globljimi žepi. Predlagani načrt močno posega v pravice,

ki se zdaj krijejo iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, in jih prenaša v sistem prostovoljnih zdravstvenih zavarovanj, za nameček pa znova uvaja še participacijo oziroma doplačila za zdravstvene storitve. Tak načrt zdravstvenega varstva ustreza le določenim kategorijam prebivalstva in določenim kategorijam zdravnikov in bi ga morali vrniti v prvo obravnavo. »Dr. Voljč ni minister za zdravstvo, ampak minister za zdravnike,« je rekel Gregor Miklič.

V tem letu naj bi pospešeno privatizirali tudi sedanje zdravstvene domove, ki so sicer državna last, večino pa so jih s samoprišpevkom zgradili občani. Tako naj bi šlo v tem primeru za »dvakratno krajšo«. Po privatizaciji naj bi »osamosvojeni zdravniki« pogodbeno zaposlili upokojene medicinske sestre in študentke, brezposelni delavci v zdajšnjih zdravstvenih domovih pa naj bi ostali v breme državi.

Največ zdravnikov s koncesijami naj bi bilo na ljubljanskem območju. Če se bo to nadaljevalo, bomo imeli zdravnike z zasebno prakso predvsem v mestnih središčih, na podeželju, kjer ni kriterijev za koncesije, pa naj bi bilo zdravstvo še vedno v državnih rokah.

In kakšne so možnosti za razrešitev ministra Voljča? Sindikati o tem ne morejo odločiti, ker nimajo takšnih pristojnosti. Lahko pa njihov predlog sprejme za svojega odbor za zdravstvo, delo, družino in socialno politiko pri državnem zboru, ko bo v bližnji prihodnosti obravnaval načrt zdravstvenega varstva do leta 2000. Po drugi poti pa lahko predstavniki sindikatov poskušajo zbrati na svojo stran najmanj deset poslancev, ki bodo v skladu s poslovnikom državnega zbora s svojimi podpisami sprožili interpelacijo.

Marija Frančeškina

DELAVCI GROSUPELJSKEGA MILESA PET MESECEV BREZ PLAČ

Kot nam je povedal predsednik sindikata GPG Miles Avguštin Anžlovar, 25 zaposlenih v tem podjetju že pet mesecev ni dobilo niti tolarja plače. Septembra so pristavkali dve zjamčeni plači, oktobra pa so dobili zadnjo. Delali so do konca decembra, ko jih je direktor Alojz Lampret poslal na enomesečno čakanje. Kot nam je prav on povedal, so mu lastniki te dni naročili, naj pripravi vse, kar je potrebno, za stečaj ali likvidacijo. Sočasno so se odločili za oblikovanje novega bajpas podjetja, ki bo dajalo kruh desetim delavcem.

Po besedah Alojza Lampreta, ki je direktor Milesa ves čas njegovega obstoja, so bili temeljni vprašljivi že ob razdružitvi z bivšim velikim gradbenim podjetjem Grosuplje pred petimi leti, ko so od njega odkupili vse zaloge. Že takrat so bili prezadolženi. Za uporabo poslovnih prostorov in izstrošenih strojev pa so GPG plačevali najemnino. Lampret pravi, da so bili milesovci nekakšni poskusni zajčki.

Sedanje podjetje GPG Miles d. d. je nastalo lani januarja, ko je Lesnina od GPG odkupila stroje za 150.000 mark in postala večinski lastnik. Prevzela je tudi vse obveznosti, tudi najemnino za poslovne prostore GP Grosuplje, saj

je nekdanji gradbeni velikan še vedno vknjižen kot lastnik zemljišča in objektov.

Hudo je bilo že od začetka, lani poleti pa se je začela prava agonija, pravi Avguštin Anžlovar. Po septembrski petdnevni stavki, so delali do konca leta. Med drugim so opremili ljubljansko centralno tržnico in študentski dom, delo na kulturnem domu v Domžalah pa so jim prevzeli drugi, ki so vgradili njihove nedokončane izdelke. Za tržnico so po Anžlovarjevih podatkih zaslužili 30 milijonov tolarjev, denarja pa ni nikjer.

Lampret nam je povedal, da je zaslužek šel za odplačilo dolgov, zadolženost so lani zmanjšali za 7,5 milijona tolarjev. Denarja pa jim je zmanjkovalo tudi zato, ker GPG in Lesnina nista spoštovala pogodbe, ki je bila podpisana ob nakupu večinskega deleža Milesa. Za najemnino so vsak mesec plačevali po 7.000 mark. Na poslabšanje položaja je vplivalo zlasti obnašanje GPG, ki Milesu za opravljeno delo ni več plačeval ničesar.

Delavci niso stavkali le omenjenih pet dni, ampak stalno, saj so zelo slabo delali, pravi Lampret. Omenjeno tržnico so namesto v treh opremili v enajstih mesecih. Na pogajanjih s stavkovnim odborom je delavcem očital pravoto. Odgovorili so mu, da so delali le toliko, kot so imeli materiala. Manj so naredili tudi zato, ker je iz podjetja odšlo več delavcev. Zapisnik o pogajanjih po končani septembrski stavki, ki so se končala 2. oktobra, je sestavila Vilma Horvat, sekretarka območne organizacije ZSSS v Grosupljem. Direktor in predstavnik večinskega lastnika pa ga nista hotela podpisati, saj je v njem formulacija, da bodo plače izplačevane v rednih rokih in da bodo zaposleni dobili tudi lanskoletni regres. Lampret nam je tudi povedal, da so nekateri od zaposlenih delavcev mizarjev prav želeli stečaj, saj naj bi bili preskrbljeni na drugačen način.

Morebitni stečajni upravitelj bo imel opravka s kar visokimi terjatvami. Pet plač, regres in druge malenkosti, ki jih Miles dolguje delavcem, je po Lampretovih besedah zanemarljivo malo

v primerjavi s terjatvami drugih. Vrednost Milesovega kapitala je po njegovem mnenju bistveno manjša od terjatev.

Kaj bodo dobili delavci, je torej v veliki meri odvisno od hitrosti izračuna njihovih terjatev, ki jih bo treba predložiti stečajniku. Vilma Horvat, ki bo s pomočjo odvjetnika morala uveljavljati pravice delavcev, ima zato kar zahtevno delo.

Zgodba šestindvajsetih delavcev Milesa kaže, da se pri nas dogaja marsikaj, kar spominja bolj na kolonizacijo kot na pot v Evropo. Pred leti je vodstvo Sindikata gradbenih delavcev Slovenije skušalo pri strokovnjakih naročiti ekspertizo lastninenja GP Grosuplje,

ki je potekalo po Markovičevi zakonodaji, vendar je nihče ni hotel prevzeti. Revizorji, ki proučujejo, kaj vse se je v petih letih dogajalo z izjemno velikim družbenim premoženjem tega gradbeniškega velikana, ki je dajal kruh več kot 2.000 delavcem, bodo nedvomno ugotovili kakšno oškodovanje. Da je do njega verjetno prišlo, kaže tudi skrivnostno prenos premoženja GPG na Sklad. Mi mislimo, da so najbolj oškodovani delavci, saj jih je več kot tisoč že moralo na cesto. Milesovi bodo to množico le neznatno povečali. Zakaj jih je kupila Lesnina in kdo se je z njihovim delom okoristil, pa naj raziščejo bolj poklicani.

Franček Kavčič

PLANIKA ŠE NAPREJ NA SANACIJSKI POTI

Delavski svet Planike je ta teden podprl predlog vodstva podjetja za prostovoljno izvensodno poravnavo, ki naj bi omogočila nadaljevanje že začete sanacije. Na izid glasovanja - 10 za, 4 proti - pa je verjetno vplivala zlasti podpora direktorju Božidarju Megliču, ki mu jo dajejo banke in Metod Dragonja, novi minister za gospodarske dejavnosti. Ta je za reševanje finančnih težav Planike zagotovil milijon mark državnega denarja, banke pa so obljubile, da bodo še naprej financirale proizvodnjo.

Kot nam je po seji povedala Branka Novak, sekretarka sindikata delavcev tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije, za novinarje je bila seja namreč zaprta, so sklepe podprli tudi sindikati. Nasprotovala jim je le KNSS-Neodvisnost, ki je predlagala zamenjavo direktorja in njegove ekipe.

Sanacijski program predvideva zmanjšanje števila zaposlenih s sedanjih 2700 na 1741, obrati v Breznici, Majšperku in Lukovnici naj bi bili ukinjeni, v Turnišču pa naj bi ugotavljali le presežne delavce. Sedaj je na čakanju 450 delavcev.

Če se bodo največji upniki strinjali, dosedaj so namreč nasprotovali, bodo delavci dobili možnost spremembe terjatev iz naslova premalo izplačanih plač v lastniške deleže.

V primeru, da postopek izvensodne prisilne poravnave ne bo v najkrajšem možnem času uspel, se bo po sklepih delavskega sveta začela prisilna poravnava. Iz drugih sklepov sklepamo, da sestavljalci bolj verjamejo v prisilno kot izvensodno prostovoljno poravnavo.

F. K.

Člani svetov delavcev in drugi delavski predstavniki! Sindikalni zaupniki! Kadrovski delavci in pravniki v podjetjih!

Končno bomo lahko ustregli vašim željam in zadostili vašim potrebam po praktično uporabni strokovni literaturi s področja uveljavljanja novega sistema sodelovanja delavcev pri upravljanju podjetij. V založbi ČZP Enotnost in Študijskega centra za industrijsko demokratično »Studio participatis« je izšel

SPLOŠNI PRIROČNIK ZA DELAVSKO SOUPRAVLJANJE

Napisala sta ga Mato Gostiša in Gregor Miklič. Namenjen je ljudem iz prakse za prakso. V sebuje preko 200 strani predpisov s celotnim besedilom zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju, navodil za vodenje volilnih in drugih postopkov, obrazcev, vzorcev splošnih aktov (poslovnik sveta delavcev, participacijski dogovor, statut, dogovor o oblikovanju sveta delavcev kapitalsko povezanih družb, dogovor o medsebojnih razmerjih med sindikatom in svetom delavcev), priporočil in odgovorov na najbolj pereča odprta vprašanja praktičnega uresničevanja zakona. Obsega 35 poglavij v 5 delih, ki nosijo naslov: 1. del - Predstavitev sistema delavske participacije, 2. del - Kako aktivirati sistem delavske participacije v podjetjih, 3. del - Pristojnosti in način dela sveta delavcev, 4. del -

Avtonomna pravna ureditev delavske participacije z vzorci splošnih aktov, 5. del - Aktualne dileme in vprašanja v zvezi z uresničevanjem zakona. Imeti bi ga moral prav vsak novoizvoljeni član sveta delavcev, predstavnik delavcev v nadzornem svetu in delavski direktor, sindikalni zaupniki pa bodo brez njega težko učinkovito izpeljali akcijo za izvolitev sveta delavcev in vzpostavitev drugih mehanizmov delavskega soupravljanja v svojem podjetju ter se kasneje tudi aktivno vključili v njegovo delovanje. Novosti je namreč preveč, prav v tako tudi odprtih vprašanj. Zato bo priročnik lahko dobrodošel pripomoček tudi pravnikom in kadrovskim delavcem, ki se z uveljavljanjem zakonskega sistema delavske participacije ukvarjajo na strani delodajalcev (podjetij).

Cena priročnika je 6.900 SIT, naročite pa ga lahko pri ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana.

KEMIČNI INDUSTRIJI V POMURJU SE NE PIŠE SLABO

V KEMI v Puconcih nedaleč od Murske Sobotice se je konec prejšnjega tedna sestel območni odbor Sindikata delavcev kemične, nekovinske in gumarske industrije Pomurja. Na seji, vodila jo je predsednica območnega odbora **Milena Milič**, so prebrali razmere v podjetjih v tej gospodarski panogi, spregovorili pa so tudi o uresničevanju Pravilnika o financiranju in finančno-materialnem poslovanju sindikata KNG. Na seji je sodeloval tudi predsednik Sindikata delavcev kemične, nekovinske in gumarske industrije Slovenije **Janez Justin**.

V Krki je lastninjenje končano

"V Krki, kjer smo se začeli z lastninskim preoblikovanjem podjetja ukvarjati že pred dvema letoma, je proces privatizacije praktično končan. Delavci, bivši zaposleni in upokojenci, ki smo skupaj 24-odstotni lastniki Krke, sedaj čakamo samo še na delnice in dividende," je povedal predsednik sindikata v Krkinem obratu v Ljutomeru **Feliks Verbanjšček**. "Sicer pa ima Krka skupno okoli 92 tisoč delničarjev. Delavci upamo, da bodo Krkine delnice dobro kotirale na borzi."

V Krkinem obratu v Ljutomeru imajo po Verbanjščkovih besedah dovolj dela, zato poteka proizvodnja v treh izmenah. Ker Krka uspešno posluje, prejemajo delavci plače, ki so nekoliko večje, kot določa kolektivna pogodba. Plače prejemajo redno in le redkokdaj kakšen dan po dogovorjenem roku. Aprila lani so kot vsi delavci Krke dobili v celoti izplačan tudi regres za letni dopust, in sicer 100.000 tolarjev. Vsem tistim delavcem in njihovim družinskim članom, ki so

tudi predstavniki republiškega odbora KNG.

Sicer pa so, kakor je povedal Tomislav Hozjan, v petišovskem obratu Ilirije lani prejeli regres po kolektivni pogodbi. Dela imajo dovolj. Lanskoletno poslovanje so zaključili z dobičkom. Delavci tudi upajo, da bodo po končanem lastninskem preoblikovanju podjetja skupaj 15-odstotni lastniki Ilirije.

Najtežje je delavcem LKC Polana

Podjetje LKC iz Polane je že v zasebni lasti. Nastalo je iz nekdanjega lendavškega Keralu, ki ga je sedanj lastnik LKC odkupil od republiškega razvojnega sklada. Novo podjetje si je zgradilo nove sodobne proizvodne prostore in vanje preselilo že velik del proizvodnje. Ker zaradi selitve več mesecev ni moglo poslovati, imajo po besedah predsednika sindikata v LKC **Borisa Bakana** tako delavci kot delodajalec težave. Delavci še vedno čakajo na izplačilo zadnjega dela novembrske plače. Nekaj jih prejema plačo po kolektivni pogodbi, večina pa ne. Prav tako delavci lansko leto niso dobili regresa. Delodajalec jim je sicer obljubil, da jim do regresa za lansko leto izplača letos, vendar se sprašujejo, ali bo obljubo lahko uresničil, saj podjetje nima dovolj repromateriala in obratnih sredstev za ponovni pogon celotne proizvodnje.

Ker pa je na trgu veliko povpraševanje po keramičnih izdelkih podjetja LKC, ima podjetje dobro perspektivo. Ravno v teh dneh bo morda sklenilo pomemben izvozni posel, na osnovi katerega bo v naslednjih petih letih velik del celotne proizvodnje izvo-

Zdenka Bobovec, Milena Milič in Olga Zrinski.

Če bo pri lastninjenju KEME teklo vse po programu, bodo delavci, bivši zaposleni in upokojenci skupaj 31-odstotni lastniki podjetja, 9 odstotkov delnic pa bo v javni prodaji.

"Delavci čutijo veliko pripadnost podjetju, zato bodo vsi sodelovali pri notranjem odkupu. Denar za to delavci že prostovoljno zbirajo na posebnem žiroračunu, podjetje pa jim ga obrestuje z obrestno mero R + 8. Kdor pa ne bo mogel pri notranjem odkupu sodelovati z gotovino, mu bomo pomagali pri najetju ugodnega kredita," je pojasnil Franko.

Plače v KEMI so boljše od določenih v kolektivni pogodbi. "Izkoristili smo možnost, ki jo daje zakon dobrim podjetjem, in povišali plače za 10 odstotkov," je dejal Franc Franko. "Vendar pa smo vsi - vodstvo podjetja in delavci - nezadovoljni s plačami. Rezultati

dela in poslovni rezultati bi KEMI omogočali večje plače, vendar za to nimamo zakonske možnosti."

V KEMI so lani ob nespremenjenem številu zaposlenih povečali fizični obseg proizvodnje in prodajo za 26 odstotkov. Kljub temu pa niso mogli temu ustrezno povečati plač, kar ne vpliva stimulativno na nadaljnje povečevanje produktivnosti dela in še boljše poslovanje.

V decembru je bila povprečna neto plača v KEMI 65.000 tolarjev. Delavci plač prejemajo redno do 20. v mesecu. Lanskoletni regres 103.000 tolarjev bruto so prejeli v dveh obrokih, maja in junija. Vseh zaposlenih je v podjetju 93, štirje so zaposleni po individualni pogodbi, razmerje med najnižjo in najvišjo plačo pa je 1:4,8.

"V KEMI vse probleme, ki nastajajo, rešujemo sporazumno. Med vodilni-

mi in delavci ni pregrad. Tako smo si tudi edini v tem, da bi se plače morale dvigniti," je pojasnil Jože Gomboš.

Predsednik sindikata KNG Slovenije **Janez Justin** je v razpravi opozoril sindikaliste iz podjetij na nekatera vprašanja, na katera bi morali biti še prav posebej pozorni. Po njegovih besedah so delavci v marsikaterem podjetju razporejeni v napačne tarifne skupine, zato sicer prejemajo plače po kolektivni pogodbi, vendar pa so te pod republiškim povprečjem. Sindikalisti v podjetjih bi se morali zavzeti tudi za usklajevanje internih aktov z določili kolektivne pogodbe. V marsikaterem podjetju namreč ravno zaradi internih sistemov nagrajevanja plače zaostajajo za določili kolektivne pogodbe, čeprav so na prvi pogled skladne z njo. Janez Justin je prav tako opozoril, da se težave

v podjetjih z lastninskim preoblikovanjem ne bodo končale, pač pa se bodo marsikje šele prav začele. Zato je nujno v vseh podjetjih čim prej oblikovati svete delavcev. Brez njih delavci ne bodo mogli imenovati svojega predstavnika v nadzorne svete podjetij. Delavci bi morali biti pozorni tudi, kaj piše v statutih družb. Če v statutu izrecno ne piše, da lahko del dobička družba izplača tudi delavcem, potem so lahko v zvezi s tem v praksi problemi.

Zaradi višje članarine ni v Pomurju nobenih problemov

Člani območnega sveta KNG so spregovorili tudi o uresničevanju pravilnika o financiranju in finančno-materialnem poslovanju sindikata KNG. Ugotovili so, da s pobiranjem eno-odstotne članarine nimajo v Pomurju nobenih problemov, saj se delavci zavdajo, da je oblikovanje stavkovnega in socialnega sklada nujnost. Na seji pa so izrazili razočaranje zaradi tega, ker se drugi sindikati v ZSSS niso odločili za višjo članarino oziroma za oblikovanje stavkovnih skladov. "Po lastninjenju bodo lastniki prej kot slej iz kolektivne pogodbe izrinnili določilo, da mora delodajalec delavcem dati plačo za čas stavke. Zato mora naš sindikat imeti najkasneje v petih letih močan stavkovni sklad, njegova višina pa mora biti skrbno varovana tajnost. Sicer pa v Evropi ni države, ki bi imela nižjo sindikalno članarino od enega odstotka," so povedali člani območnega odbora sindikata KNG za Pomurje.

Tomaž Kšela

SINDIKAT DELAVCEV TRGOVINE SLOVENIJE

Spoštovana članica, spoštovani član!

Verjetno še nisi seznanjen, da je delovna skupina v sestavi Ciril Brajer, Ciril Urek in Sandi Bartol pripravila elemente uredniške zasnove Delavske enotnosti. Tako se je vodstvo Delavske enotnosti in Zveze svobodnih sindikatov Slovenije odzvalo na kritične pripombe in pobude članstva, da je potrebno časopisu vdihniti vsebino, ki bo izraz novih razmer.

Posebej bi te obvestil, da je Sindikat delavcev trgovine začel tesno sodelovati z uredništvom Delavske enotnosti.

V prilogi "SINDIKALNI ZAUPNIK" imamo sindikati svojo stran, na kateri bomo tedensko objavljali strokovne in aktualne vesti, ki jih člani, predvsem pa sindikalni zaupniki morajo poznati.

Tako bomo sproti objavljali:

- vse pomembne novosti v zvezi z delom našega sindikata
- izhodiščne plače in druge prejemke iz kolektivne pogodbe dejavnosti trgovine Slovenije
- nasploh vse vesti in napotila, ki so zanimiva za naše člane

Predvsem pa je Delavska enotnost edini časopis v državi, ki je namenjen delavcem in nasploh vsem, ki z delom ustvarjamo sebi in svojim družinam socialno varnost. S tem, da podpiramo svoj časopis, bomo tudi pripomogli, da bo še bolj zanimiv in cenejši.

Poskrbeti moramo le, da časopis Delavska enotnost ne bo obležal na pisalnih mizah delodajalcev.

Zato ti v imenu sindikata delavcev trgovine Slovenije priporočam, da se naročiš na Delavsko enotnost. Pokliči svojega sindikalnega zaupnika ali pošlji naročilo na Delavsko enotnost.

Časopis Delavska enotnost lahko naročiš pisno na naslov ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, faks 061-311-956, tel. 061-321-255

Sekretar
Sandi Bartol

Sindikat KNG bo začel izdajati svoje glasilo

Na seji območnega odbora sindikata KNG za Pomurje je predsednik republiškega odbora tega sindikata **Janez Justin** povedal, da ima po petih letih obstoja sindikat KNG končno vse potrebne akte. "Zato se bomo sedaj lahko nehali ukvarjati sami s seboj in se bomo lahko v celoti posvetili delu in boju za pravice članstva."

Janez Justin je tudi obvestil, da namerava sindikat KNG ob peti obletnici ustanovitve izdati prvo številko svojega glasila, ki bo nato izhajalo občasno ali mesečno. Glasilo naj bi prejemal vsak član, saj je dobra informiranost članstva prvi pogoj za dobro delo sindikata.

Sindikat KNG namerava v naslednjem obdobju izjemno veliko pozornost posvetiti tudi sindikalnemu izobraževanju in usposabljanju članstva. Za vse predsednike v podjetjih bo izobraževanje letos trajalo dvakrat po dva dni, za najbolj zavzete pa bodo pripravili sindikalno delavnico. Sindikalnim zaupnikom KNG bodo predavali tudi sindikalisti iz Avstrije in Nemčije.

T. K.

letovali v Krkinih počitniških zmogljivostih, pa je podjetje glede na njihov socialni položaj še dodatno regresiralo stroške letovanja. Delavci Krke imajo pravico tudi do enotedenskih preventivnih zdravstvenih pregledov, ki jih plača podjetje. Ob koncu leta so prejeli še božično oziroma novoletno nagrado.

"Kljub vsemu pa delavci v Ljutomerškem obratu Krke še vedno niso zadovoljni s plačami. Ker pridno delajo in vidijo tudi rezultate svojega dela, menijo, da bi lahko bile plače še večje," je pojasnil Verbanjšček.

Vsaka medalja pa ima dve plati. "Ker v Krki v celoti, pa tudi v obratu v Ljutomeru, nimamo večjih problemov, tudi sindikalno delo v podjetju ne poteka tako, kot si želimo. Kljub temu sindikalisti ne spimo, temveč si še naprej prizadevamo za uresničevanje pravic delavcev," je dejal Verbanjšček.

Je sindikat v Iliriji zaspal?

Predsednik sindikata v obratu Ilirije v Petišovcih **Tomislav Hozjan** o lastninskem preoblikovanju podjetja ni vedel veliko povedati, saj je sindikat v Iliriji očitno malce zaspal. Po besedah **Janeza Justina** se je začel ob pomoči republiškega odbora KNG pred kratkim ponovno prebujati.

Tomislav Hozjan je bil prepričan, da prejemajo zaposleni v Iliriji plače in druge prejemke v skladu s kolektivno pogodbo, čeprav se plače že dve leti niso dvignile. Janez Justin pa je povedal, da ni čisto tako, saj so delavci v Iliriji razvrščeni v napačne tarifne skupine. Zato bodo v pogajanjih med sindikati in lastnikom podjetja o plačah delavcev v Iliriji sodelovali

zilo v Avstrijo. Po besedah Borisa Bakana so delavci podjetja LKC nekaj časa zares morali zategovati pas, vendar upajo, da tega niso počeli zaman.

Kakorkoli že, člani območnega odbora KNG za Pomurje so sklenili, da se bo v pogajanja o uresničevanju delavskih pravic v podjetju LKC vključil tudi območni odbor sindikata dejavnosti. Pogajanja z lastnikom podjetja bo vodila sekretarka območnega odbora KNG v Pomurju **Zdenka Bobovec**.

V KEMI plače večje kot v kolektivni pogodbi

O dejavnosti sindikata in razmerah v KEMI iz Puconcev sta na seji območnega odbora poročala predsednik sindikata v tem podjetju **Jože Gomboš** in članica izvršnega odbora **Olga Zrinski**, njuno izvajanje pa je s številnimi podkrepi še računovodja **KEME Franc Franko**. Po njegovih besedah poteka lastninsko preoblikovanje KEME počasi, saj je podjetje zaradi proizvodnje kremenčevih peskov odkupovalo od kmetov zemljišča, med katerimi so nekatera še danes opredeljena kot kmetijska. Podjetje je imelo 31. 12. 1992 35 hektarjev zemljišč. V zvezi s cenitvijo teh zemljišč je bilo veliko strokovnih dilem, ki jih je podjetje moralo uskladiti z Agencijo Republike Slovenije za prestrukturiranje in privatizacijo, saj gre za stavbna zemljišča, za funkcionalna zemljišča, za deponije ter za kmetijska zemljišča. Za program lastninjenja je KEMA že dobila prvo soglasje agencije. Vodstvo podjetja pričakuje, da bodo v kratkem dobili tudi drugo soglasje.

15. februarja 1996

Sindikalna lista

Prvi del

februar 1996

1. Dnevnice

- cela dnevica (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	3.500,00
- polovična dnevica (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	1.750,00
- znižana dnevica (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po njem)	1.218,00

2. Kilometrini (od 7. 6. 95 dalje)

23,00

3. Ločeno življenje

42.422,00

4. Prenosišče - Povračilo stroškov prenočevanja do višine zneska po predloženem računu, ki ga odobri delodajalec

10.605,00

5. Regres za prehrano

10.605,00

Drugi del

V drugem delu objavljamo povprečno plačo za obdobje avgust-oktober 95 kot osnovno za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečna plača v preteklih treh mesecih v gospodarstvu Slovenije znaša 68.128 SIT.

1. Jubilejne nagrade

- za 10 let	34.064,00
- za 20 let	51.096,00
- za 30 let	68.128,00

2. Nagrada ob upokojitvi

204.384,00

3. Solidarnostne pomoči

68.128,00

Vir: Zavod RS za statistiko

Strokovna služba ZSSS

Opomba:

Objavljena višina nagrade ob upokojitvi je rezultat kolektivnega pogajanja. Sprejeta sprememba uredbe Vlade RS o stroških, ki se priznavajo kot odhodek (Ur. l. RS, št. 7/95), pa omogoča to nagrado do višine treh bruto plač v gospodarstvu RS.

KAJ DELAJO

V območnih organizacijah

Sindikata delavcev trgovine

Ministrstvo sprejelo našo pobudo

Ena od programskih nalog Sindikata delavcev trgovine Slovenije je tudi spremljanje življenjskih in delovnih razmer naših članov. Delovni režim oziroma obratovalni čas trgovin je področje, ki pomembno vpliva na življenje delavcev, posebno delavk, mater z majhnimi otroki. Z razvojem podjetništva, kjer se s trgovanjem ukvarja že preko 12.000 pravnih subjektov, je potrebno po naši oceni povsem na novo opredeliti kriterije dežurnih prodajalcev, na osnovi katerih bodo lokalne skupnosti izdajale dovoljenja za odpiralni čas ob nedeljah in praznikih.

V sindikatu odpiralnemu času ob nedeljah in praznikih ne nasprotujemo; želimo le, da je to organizirano in samo tam in takrat, ko je to zaradi nujne oskrbe potrošnikov nujno.

Ne pristajamo pa na način, ko ni jasnih kriterijev in ne strokovne presoje pri podeljevanju soglasij za odpiralni čas posameznih prodajalcev. Tak sistem z organizirano oskrbo nima nič skupnega. V takih razmerah so najbolj prizadeti delavci, ki jim ni omogočen niti dnevni, še manj pa tedenski počitek.

V ministrstvu za ekonomske odnose in razvoj, ki je pristojno za to področje, smo predstavili svoje poglede na problematiko obratovalnega časa predvsem z vidika interesa naših članov ter predlagali oblikovanje delovne skupine, ki bi ocenila ustreznost sedanjega pravilnika in njegovo uresničevanje.

Ministrstvo je pobudo Sindikata delavcev trgovine Slovenije sprejelo. Tako bodo v tripartitni komisiji sodelovali tudi predstavniki vodstva Sindikata delavcev trgovine Slovenije.

Sandi Bartol, sekretar

Sindikata komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

Ne moremo z mrtve točke...

V pogajanjih za prejem izhodiščne plače in tabele plačilnih razredov po kolektivni pogodbi za komunalne dejavnosti se nikakor ne moremo premakniti z mrtve točke. Na sestanku 30. januarja smo se dogovorili le to, da bomo naročili izdelavo strokovnih osnov in obrazložitev za nedorečene naloge iz kolektivne pogodbe pri neodvisni zunanji instituciji. Stroške si bomo vlada, delodajalci (zbornice) in sindikati delili tretjinsko. Ta predlog smo obravnavali že na prejšnji seji, vendar takrat soglasja nismo dosegli. Tokrat pa je bila odločitev za to večinska.

Sprejet je tudi predlog, da tarifno prilogo za letošnje leto s 15-odstotnim višjim izhodiščem od izhodišča v splošni kolektivni pogodbi, to je 50.669 tolarjev, podpišemo sindikat in zbornično združenje oziroma vsi tisti, ki imajo ustrezen sklep svojega vodstva. Preostalim bomo besedilo ponudili in ga bodo lahko podpisali kasneje.

Miloš Mikolič, sekretar

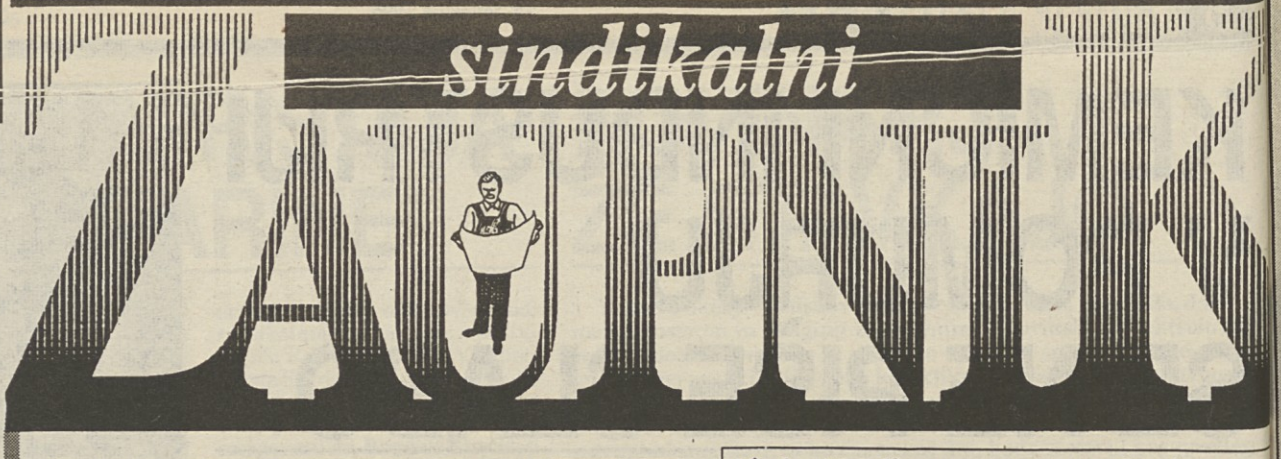
Sindikata tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije

Vlada bo pomagala tekstilcem in usnjarem

Na ljubljanskem Gospodarskem razstavišču so včeraj (14. t. m.) odprli mednarodni sejem Moda 96, ki je tokrat, po dve- ali triletni krizi, spet zasijal skoraj v nekdanjem blišču. Na njem razstavljajo praktično vsi izdelovalci tekstila in spremljajočih okrasnih predmetov ter obutve, ki v Sloveniji kaj pomenijo, prišli pa so tudi razstavjalci iz tujine.

Prav tako pomembni kot razstavljene kreacije in vsakodnevne modne revije pa so na letošnjem sejmu pogovori o tem, kako pomagati tekstilni in usnjarski industriji, ki sta v hudih težavah. Na dan otvoritve sejma so se predstavniki teh dveh industrijskih panog sešli z novim ministrom za gospodarske dejavnosti Metodrom Dragonjo. Minister je napovedal »kompleksnejšo« obravnavo položaja obeh panog v okviru nove strategije gospodarskega razvoja in celovitejše ukrepe.

B. R.

UKREPAJTE ZDAJ!

»Podobno kot ste pri 'Razvoju slovenskega sindikalnega tiska' ponatisnili 'Novi čas' iz leta 1889, bi lahko objavili tudi fotokopijo s prevodom priloženega članka iz ameriškega tiska,« nas je pozval bralec B. R. (naslov je v uredništvu). »Tako bi lahko bralece DE, v živo seznanili, kako se sindikati po svetu borijo za socialne programe.« Kot vidite, smo pobudo že »realizirali«: objavljamo prevod članka iz ZDA, ki je bil prvič objavljen decembra lani, ponovno pa januarja letos.

»Šestdeset let prizadevanj je vzpostavilo učinkovito mrežo zdravstvenega varstva in medicinske oskrbe za starejše, revne in za delo nezmožne. Zdaj skuša kongres pod vodstvom Newta Gingricha odvzeti 270 milijard dolarjev skladom za zdravstveno oskrbo in 180 milijard dolarjev skladom za medicinsko oskrbo.

Kdo bo izgubil? Starejši, delanezmožni, bolniki, ki jih je treba oskrbovati na domu, stanovalci v domovih za ostarele in onemogle, družine z otroki in zdravstveni delavci, kot na primer ti v 1199.

Kdo bo pridobil? Bogati, ki bodo plačali za 245 milijard dolarjev manj davkov!

Mi v 1199 smo še srečni, ker naše pravice vključujejo tudi recepte za tablete, toda hkrati milijoni ljudi živijo brez zdravil, ker si jih ne morejo privoščiti. Kaj bo torej načrtovano zmanjšanje sredstev prineslo bolnim in pomoči potrebnim ljudem našega naroda?

Starejši bomo morali plačevati po 3500 dolarjev več za zdravstveno varstvo, ali pa bomo ostali brez naših zdravnikov. Republikanski kongres nam želi ponuditi izbiro tako imenovanih zasebnih zdravstvenih načrtov, pri čemer bodo lahko zasebne zavarovalnice potrošile več kakor dvanaajstkratno zdajšnjo vsoto za administrativne stroške zdravstvenega varstva. Tako bo ostalo za pokrivanje

zdravstvenega varstva mnogo manj sredstev, zavarovalnice pa si bodo prigrabile ves dobiček.

Kongres z republikansko večino želi dati zveznim državam »izključne pravice« za medicinsko oskrbo. To bo samo v državi New York zmanjšalo sredstva zanjo za 19 milijard sredstev v naslednjih sedmih letih. UKREPAJTE ZDAJ! Zahtevajte, naj nas naša senatorja, D'Amato in Moynihan, zaščitita predto norostjo. Razložite jima, da se morata bojevati za ohranitev tradicije obeh skladov. Nobenih vavčerjev ali drugih zavarovalnih načrtov za zdravstveno varstvo. In če bodo republikanci izpeljali svoj načrt, zahtevajte, naj predsednik Clinton da VETO nanj.

Zahteve naslovite na: sen. D'Amato ali sen. Moynihan...

Tako torej v Ameriki! Kaj pa pri nas? V prejšnji številki DE smo kar obširno pisali, kaj si naši sindikati mislijo o »Planu zdravstvenega varstva Slovenije - zdravje v Sloveniji do leta 2.000«, ki (z veliko zamudno) prihaja v parlament v drugo obravnavo; v tej nadaljujemo s predlogom ZSSS državnemu zboru, naj začne postopek za razrešitev ministra za zdravstvo dr. Božidarja Voljčca. Pa naj še kdo reče, da ne gremo v korak z Američani! Komu bo uspelo ohraniti dosežene pravice, bomo pa še videli...

D. K.

Fight Medicare and Medicaid Cuts

by Monnie Callan

Sixty years of people's struggles established a safety net for the costs of the elderly, the poor and the disabled. Now, the New Congress is racing to slash \$270 billion from Medicare funds and \$50 billion from Medicaid. The losers? Elders like ourselves, disabled people, nursing home residents, families with children and health workers like 1199-ers.

The winners? The rich who are slated for \$245 billion tax cuts! We in 1199 are fortunate that our benefits include coverage for drugs, but already, millions of people go without their medicine, they can't afford them. What will these cuts do to the sick and need of this nation?

With these projected cuts, we seniors will face paying \$3500 Medicare, or lose our own doctors. The Republican Congress aims a so-called "choice" of private health plans so that private insurers can spend more than 12 times the amount of "administrative" what Medicare spends. That means a lot less money to pay for our health care while insurance companies, who don't treat or cure anyone, will reap profits!

The Republican-dominated Congress wants to give the states \$50 billion for Medicaid which would cut \$19 billion in 7 years for N.Y. State. NOW! Demand that our Senators, D'Amato and Moynihan protect us from madness. Call: 1-800-972-3524 or 1-800-962-3524 ... to speak to the Tell them they must fight to keep Medicare and Medicaid as traditional entitlement programs. NO block grants. NO Medicare "vouchers" or choice plans. If these Republican plans should go through, demand Clinton VETO.

Addresses: Sen. Alfonse D'Amato or Sen. Patrick Moynihan U.S. Senate Office Bldg. Washington, D.C. 20510

Blanche Brody Just Keeps Going

Two years ago, we were very saddened to see our sister Blanche leave us for the more relaxed and peaceful town of Santa Fe, New Mexico. Stran iz Bulletina, kjer je bil objavljen pričujoči članek

Raleigh Ho

South Fallsburg, Monday, October 3, Friday, November 3, Double/Twin \$269 ... \$210 - T-11-1991

STAVKA 27. MARCH

Stavkovni odbor Sindikata zdravstva in socialnega varstva Slovenije, ki mu predseduje dr. Igor Kodrič, je zaradi spelnih pogajanj z ministrstvom za zdravstvo o sprejetih in dopolnitvah panožne kolektivne pogodbe za zdravstvo napovedal dvanaajsturno stavko. Če se razmere tudi v nedeljo ne bodo uredile, bo 3. aprila sledila 24-urna stavka, če tudi ta ne bo uspešna, 10. aprila stavka do izpolnitve zahtev.

Temeljna zahteva sindikata, ki združuje vse zaposlene v zdravstvu in socialnem varstvu in šteje okrog 25.000 ljudi, je enak odstotek dviga plač za vse zaposlene v zdravstvu in socialnem varstvu. Pogajanja o kršitvah in spremembah kolektivne pogodbe trajajajo že leto dni, a še vedno niso dosegli željenih sadov. V sindikatu ministru za zdravstvo dr. Božidarju Voljčcu zamerijo, da pri nagrajevanju dela in delavcev med posameznimi skupinami zaposlenih na področju zdravstva in socialnega varstva, drugi pogajalski partner, ne stoji za delo, družino in socialne zadeve, pa se v pogajanjih sploh ni vključil. Ko to poročamo, potekajo pogovori z ministrstvom za zdravstvo s predstavniki vseh sindikatov, s katerimi se je minister doslej pogovarjal ločeno.

DELO, PREŽETO S KULTURO

Če imate občutek, da se o kulturi govori vsako leto le v dneh okoli 8. februarja in da so ji vedno namenjene le drobtinice, imate morda prav. Zagotovo pa do kulture nimajo takšnega odnosa v Premogovniku Velenje. Ne le da vsak delavec tega podjetja prispeva na mesec 0,8 odstotka iz svoje neto plače za različne dejavnosti na kulturnem področju, kulturi tudi sicer skozi vse leto namenjajo veliko pozornosti.

Tako več kot 80 let ohranjajo tradicije delavske pihalne godbe in danes spada Rudarska godba Velenje s štirimi zlatimi medaljami s svetovnih prvenstev pihalnih orkestrov med najboljše na svetu. Sedemnajst let neguje domačo in umetno pesem Rudarski okteti, ki daje pridih kulture mnogim prireditvam različnega značaja v podjetju in izven njega. Likovna skupina PIN deluje pet let in združuje deset amaterskih slikarjev, ki so svoja umetniška ustvarjanja lani razstavljali tudi po Sloveniji. Poslovni prostori podjetja so mala razstavišča umetniških del, vsaj deset razstav del bolj ali manj znanih slovenskih umetnikov pa se vsako leto zvrsti v razstavišču in upravi podjetja.

Ni ga rudarskega praznika, na katerem se tako ali drugače ne bi predstavili tudi kulturni (po)ustvarjalci iz vrst delavcev Premogovnika Velenje.

V okviru praznovanja rudarskega praznika so se v mnogih letih prirejanja uveljavili in pridobili zveste obiskovalce koncerti okteti rudarjem, promenadni koncerti rudarske godbe in rudarska likovna kolonija. Med

člani delovnega kolektivnega gledališkega igralskega zbora, člani različnih glasbenih in pihalnih skupin, v podjetju skušajo gojiti kulturo zdravega življenja, ohraniti sočloveka, sodelavca, vrednoten in vrednoten, tradicijski

Kamenček v mozaiku kulture so tudi pesniki, posebej, saj so ob kulturnem prazniku izdali pesniško zbirko Štirje delavci premogovnika Stojan Špegel, Boris Marijan Lipičnik in Vrenčur. Z izjemo Stojana pri drugih treh avtorih terami prvenec, saj vsi avtorji vsaj že deset let, poleg umetniške izražanja, se umetniško izražajo tudi v prozi, s čopičem in foto

Kulturni večer v kulturni knjižnici, na katerem so postavili pesniško zbirko številno občinstvo letno ob slovenskem kulturnem prazniku, za podjetje pa se kaz njegove podpore, bo umetniškega izražanja sameznika.

Diana

DA BI OHRANILI ENOTNOST, SE SINDIKATI NISO POLITIČNO

Danilo Popović,
predsednik
samostojnih
sindikata Črne
gore, na obisku v
našem
uredništvu

OPREDELILI ZA NOBENO STRANKO

ZMEDA
V TAMU,
ZMEDA
V
BANKAH,
ZMEDA
V...

PANORAMA

DOSJE OBLASTNIH RIB JE ČIST

Zdaj je več kot jasno, da volilna kampanja ob koncu leta ne bo več usmerjena v razbijanje osi LDS-SKD, pa čeprav pomenijo nekateri vodilni možje v tej novi navezi tiste politike, ki so si še kako prizadevali, da do tega ne bi prišlo. Morda je tudi pri njih prevladal sindrom Drnovšek. Kajti težko si je predstavljati Bavčarja kot nekdanjega notranjega ministra, ki je bil nesporna avtoriteta, močan vladni mož, da bi kar tako pristal na to igro.

ZGODBA O STREZNITVI

Prirjene vljudnostne fraze tujih državnikov v Davosu, ki da so (že?) pozitivno ocenili razplet vladne krize! Če jih tako zelo skrbi korist države – ne te družbe, skupnosti –, ki da jo je prizadel izstop ZL, zakaj nista – namesto diktata, konfrontacije, razkazovanja mišic in discipliniranja – obe večji (modrejši?) stranki sami strpneje ravnali? Tudi s Tajnikarjem – ki ni nepopoljšljiva nekritična trma – še teh nekaj mesecev do volitev?

SIP JE PREŽIVEL IN OSVAJA NOVE TRGE

Sip iz Šempetra v Savinjski dolini se danes uvršča med največje proizvajalce kmetijske mehanizacije v Evropi. Še nedolgo tega so temu podjetju napovedovali, da bo propadlo, vendar se to ni zgodilo. Sip je edina tovarna kmetijske mehanizacije v naši državi, ki je preživela in povrh osvaža še nove, zahtevne trge, ne le v Evropi, pač pa tudi na drugih celinah.

Uspeh je tudi rezultat dela razvojne službe, ki izdelke prilagaja zahtevam evropskega trga. O tem, kako je Sip preživel, in še o čem smo se pogovarjali z direktorjem Bojanom Vohom.

Nedoločni Kreft – čigavi projekti?

Lev Kreft, član najožjega vodstva Združene liste socialnih demokratov, piše, da smo prišli (še le zdaj?) do novih dilem. Vse po vrsti so na dlani. Gre za odločitve o tipu razvoja Slovenije kot samostojne države z demokratično ureditvijo in tržnim gospodarstvom. In tu imamo tri projekte, med katerimi se bo treba odločiti. Prvi projekt je preostanek naivnosti iz časa pred letom 1990, namreč prepričanje, da se da ohraniti vse dobro iz socializma in na to nasaditi vse dobro kapitalizma, pa se bomo razvijali in uživali blaginjo. Ta projekt pomeni pristajanje na uvajanje tržnih pravil igre, vendar pod pogojem, da se slabim učinkom trga izognemo na star način, z vedno večjo vlogo države. Ta projekt pomeni tudi, da prav vsi obdržimo svoje socialne pravice, pridobljene v prejšnjem režimu, v natanko taki obliki, zlasti pa v natanko taki višini, če ne kaj več. Tako bi na primer mnogi radi videli, da bi v kmetijstvu imeli vse podpore in intervencije države, kot v socialističnih časih, vključno s carinskimi in drugimi zaščitami nizke produktivnosti malih kmetij, ohranili pa bi seveda tudi velike kombinatare, ki so edini sposobni tržnega preživetja, čeprav bi njihovo zemljo razdelili nekdanjim lastnikom in hkrati bi vstopili v Evropo in po možnosti zagotovili popolno socialno varnost vsakemu, ki po službi doma še kaj orje in molze, obenem pa še poskrbeli za to, da naša zemlja ne bo mogla priti v kake tuje roke. Problem tega naivnega projekta je njegova popolna neuresničljivost.

Seveda bi moral sam Lev Kreft vedeti, da tak »projekt« kot projekt v Sloveniji ne obstaja in da je z marsikatero zablodo v zvezi s tem obračunal in obračunal že tudi »naivni« čas pred letom 1990. Je pa res, da se posamezne ideje in težnje, o katerih piše Kreft, pojavljajo tukaj in zdaj ne le kot nostalgičen spomin, ampak tudi v najrazličnejših (marsikdaj protislovnih) oblikah v programskih usmeritvah in v dnevni retoriki različnih strank na Slovenskem, ne glede na to, kako sovražne in negatorske so sicer do prejšnjega režima.

Nič slabega (in nič »naivnega«) ne bi bilo, če bi že od vsega začetka slovenske samostojnosti in »prenove« veliko bolj sistematično in brez predsodkov ter »ideoloških strahov« (ki niso bili značilni zgolj za desne stranke) ugotavljali, kaj »dobrega« iz socializma se da nasaditi na »dobro« iz kapitalizma, predvsem pa ne bi bilo treba tako zagnano pokopavati tudi tistega, kar se je v praksi potrdilo kot izvrina in dobra slovenske rešitve.

Kreft pravi, da sta »druga dva projekta« uresničljiva.

»Prvi, recimo mu liberalni projekt, hoče čim prej ustvariti stanje zasebne lastnine, ki ji ne bi nobeno državno poseganje pristriglo kril, znižati ceno delovne sile do konkurenčne znanosti ob istočasni razbremenitvi kapitala za proračunske dajatve, ukiniti vrsto socialnih pravic zaradi pocenitve funkcioniranja družbe, ustvariti nizko stopnjo zaščitenosti dela in odpraviti samoupravljanje kot oviro za svobodno podjetništvo, popolnoma internacionalizirati slovenski prostor, omejiti moč sindikatov, odpraviti vpliv civilne družbe na državo...

Drugi, recimo mu kar socialni projekt, predvideva pluralnost tipov lastnine od zasebne do javne in tudi državne, razvito soupravljanje ob socialni pogodbi delodajalcev in delojemalcev in priznani moči reprezentativnih sindikalnih organizacij, reformo vseh socialnih državnih oz. javnih sistemov v smeri zagotavljanja socialne varnosti v pogojih moderne in tudi postindustrijske družbe, politiko odpravljanja trajne brezposelnosti ekološko omejitve kapitalske samovolje, postopno prilagajanje evropskim pogojem z vstopom v Evropsko unijo, odprto družbo in vplivno civilno družbo...

Čeprav tudi pri teh dveh »projektilih« ne gre za tako čiste razmejitve in delitve, kot jih prikazuje Kreft, bi bilo dobro, če bi Lev Kreft vendarle nekoliko bolj identifikiral »zagovornike« ene oziroma druge usmeritve. Še zlasti glede na to, da se prav zdaj v Sloveniji ob vsesplošnih prepričanjih, očitkih in obtožbah marsikdaj ne ve, kje je kakšna stranka in za kaj se zavzema. Glede tega je bil te dni veliko »otipljivejši« in konkretnější lider Demokratske stranke Tone Peršak, ki je zapisal, da »moramo glede na stališča predstavnikov poslanske skupine LDS v državnem zboru in zlasti glede na politiko, ki jo dejansko uresničuje LDS, bližja 'desni'

politiki kot 'levi', če razumemo ta dva pojma v tradicionalnem evropskem pojmu besede (davčna politika s čim manj olajšavami, restriktivna politika do klasičnih proračunskih porabnikov, kot so kultura ipd., težnja po krčenju socialnih pravic, izrazita podpora lastnikom kapitala itd.)...«

Drnovškova »intimna« razkritja – zgleđovanje po J. J.

Predsednik Združene liste socialnih demokratov Janez Kocijančič je v nedavnem pismu premieru in predsedniku Liberalne demokracije Janezu Drnovšku sporočil, da nerad javno odgovarja na njegovo pismo, ki ga je imel neposredno po prejemu priložnost prebrati v vseh medijih. »Menim namreč, da javni prepripi ne vodijo k razčiščevanju vsebinskih razlik, poleg tega pa bi v odnosih med dosedanji koalicijskimi partnerji cenil večjo stopnjo natančnosti in ustrežnejši odnos do resnice,« je v pismu Drnovšku med drugim še zapisal Kocijančič.

Lider Združene liste je s tem zelo jasno povedal, da tudi v politiki obstajajo določena pravila lepega vedenja in normalnega medsebojnega komuniciranja, kaj se kje in kako reče, razen seveda, če kdo za dosego določenega cilja ne izbira sredstev in izgublja živce. Pripovedno hladnokrvni in preudarni Drnovšek zadnje dni »strelja« s svojimi izjavami in glede tega vse bolj spominja na Janeza Janšo in njegove metode, ki jih je nekoč sam izkusil kot skrajno neprijetno in nedopustno ravnanje.

Zdaj tako Drnovšek vleče v javnost različne svoje »spomine« in razkrija domnevne »tajne« pogovore, ki naj bi kompromitirali »nasprotno« stran. Takšne samovolje enostrankarske interpretacije pa so vselej problematične, zato se solidni politični partnerji z njimi v glavnem ne pojavljajo v javnosti. Premier Drnovšek je na svoji tiskovni konferenci (potem pa še v pogovoru za mariborski Večer) izjavil, da so spremembe pokojninske zakonodaje predmet številnih demagoških nastopov v javnosti, »pri čemer izdatno sodelujejo tudi tisti, ki so bili do nedavnega v vladi in ki so se zavzemali za rešitev, po kateri bi pokojnine pustili nedotaknjene do volitev, po volitvah pa bi v pokojninski sistem posegli veliko bolj radikalno, kot je vlada to storila prejšnji teden...« (Republika, 6. februarja).

Predsednik Združene liste Janez Kocijančič je dejal, da navedbe predsednika vlade in LDS na tiskovni konferenci niso točne.

Združena lista lahko ob vsakem času postreže tudi z zelo različnim dokumentom s svojega nedavnega kongresa v Slovenj Gradcu, v katerem se nikakor ne zavzema za radikalne in nepremišljene posege v pokojninski sistem.

Pomladniki – kdo bo prevzel prvo mesto

Komentator Slovenca ugotavlja, da je moč iz javnomnenskih raziskav razbrati, da je Kocijančičev umik iz vlade in državnozborske koalicijske najbolj koristil Slovenski krščanski demokraciji, ki se v očeh ljudi »kaže kot stabilna, odgovorna in zmerna stranka demokratičnega izvora, kar volilno telo najbolj ceni. To pa seveda ni vse« opozicijski stranki, ki je med strankami slovenske pomladi želela prevzeti prvo mesto in po državnih volitvah sestaviti vlado. Koalicijo ni zapustila prava stranka, je bila ob spremembah ena prvih izjav prvaka socialdemokratske stranke v opoziciji. Če bi koalicijo pustil na cedilu, kot je dolgo govoril Peterle, potem Janševa vloga med strankami pomladi ne bi bila ogrožena. Tako pa se pravi boj za prvenstvo med demokratičnimi strankami šele začneja...

Janez Janša je Peterletu nastvil novo zanko z interpelacijo o delu in odgovornosti zunanje ministra Zorana Thalerja. Celo Peterletu najbližji desni komentatorji so se zgroženo spraševali, kaj bo zdaj storil Peterle, ko pa se je vendar mesece pojavljal kot najbolj oster kritik vladne zunanje politike in ministra Zorana Thalerja. Po vseh krščanskih pravilih bi moral Peterletova stranka glasovati proti Thalerju in s tem (iz načelnih razlogov) sodelovati pri ustvarjanju prve resnejše krize dvojne koalicije, ki pa ji je očitno zelo pri srcu. Zato je Peterle hitro našel »rešilno« formulo. Zadnje dni na veliko govori o popolnoma spre-

menjenem ozračju v vladi, ki naj bi bilo posledica izstopa Združene liste iz trojne koalicije. Obljubljaja nekakšen nov dogovor med SKD in LDS o zunanji politiki in to naj bi že zadoščalo kot opravičilo za podporo krščanskih demokratov Thalerju.

Za dodatni dokaz svoje »prožnosti« in »prilagodljivosti« pa je Peterle poskrbel ta ponedeljek na sestanku predsednikov občinskih odborov SKD. Po pisanju Slovenca je v zvezi z opozicijsko zahtevo po zamenjavi predsednika državnega zbora Jožefa Školča in interpelacijo o delu in odgovornosti zunanje ministra Zorana Thalerja dejal: »Deset mesecev pred volitvami je skoraj vseeno, kdo deli besedo poslancem – ali Školč ali kdo drug. Zakaj bi šli po volji opozicije? (Opozicija Školču očita »arrogantnost« in »žaljivost« pri vodenju sej državnega zbora - op. p.) Thalerja ne bi vnaprej odiral. Če je pripravljen narediti konkretne korake v zunanji politiki, naj poskusi. Boljše je, da se on še malo nauči, kot da bi učili popolnoma novega človeka.« (V utemeljivni zahteve za zamenjavo zunanje ministra Thalerja lider socialdemokratov Janša poudarja, »da bi - kljub temu, da je ob sedanjih razmerah težko pričakovati napredek pri reševanju odprtih vprašanih slovenske zunanje politike - z zamenjavo Zorana Thalerja z bolj doraslo in sposobnejšo osebo morda lahko preprečili vsaj nadaljnje povzročanje škod« - op. p.)

Na vprašanje, zakaj iz koalicije ne odide tudi SKD, je Peterle na koncu svojim aktivistom odgovoril: »Janša za našo stranko ni merodajen in ne bomo tekali za njegovimi gesli. Odprti smo za povolilno, a ne za predvolilno koalicijo. Sodeč po odzivih s terena, sodelovanje med strankami pomladi šepa, še zlasti ko gre za SDSS.« Peterle tudi misli, da bi bilo dobro, ker se stranke slovenske pomladi borijo za glasove istega volilnega telesa, če bi »ta volilni krog strnile okrog stranke relativne večine«. Ve pa se, da je to ravno Peterletova krščanska demokracija...

Peterle je pred nekaj dnevi zarohnel tudi proti »bratski« (konkurenčni) Podobnikovi Slovenski ljudski stranki. Izjavil je, da je Liberalna demokracija na združitvenem kongresu združila skupaj ljudi, ki po evropskih merilih niti ne sodijo skupaj. »Povsem nekaj drugega je, če bi šli skupaj SKD in Podobnikova SLS, ki sta si programsko sorodni in nagovarjata skupno volilno telo. Da ne pridemo skupaj z SLS, je neka zelo nenaravna zadeva. Medtem ko je spodaj, med člani SLS, veliko pričakovanj, pa je v vrhu stranke velika blokada. Če bi šli skupaj, bi imeli zdaj veliko bolj uravnoteženo koalicijo. To, kar dela sedaj SLS, pa je le razbijanje desnice na Slovenskem in gre v korist Združene liste,« sporoča Peterle Podobniku.

Kdo (ne) sme protestirati

Ekonomist Neven Borak se je očitno specializiral na novo večino - za dajanje mnenj, kdo sme in kdo ne sme protestirati. Tako je zadnje upokojske demonstracije pospremil s pripombo, da bi pravzaprav morali protestirati 40-letniki, torej tisti, ki zdaj vzdržujejo upokojske in ki naj bi prišli (po zaslugi sedanjih upokojsincev?) ob svoji upokojski v nezavidljiv položaj.

Borak proročastno priznava, da so ekonomisti »pod vtisom projekcije Mednarodnega denarnega sklada, ki uporablja metodo prikazovanja trenutka, ko naj bi se sistem zlomil, če ne bodo sprejeti potrebni ukrepi«. Seveda bi se lahko vprašali, kaj so ekonomisti delali prej, preden so prišli »pod vtis« te projekcije.

Vsekakor je presenetljivo, s kakšno vnemo in zaletavostjo zdaj Borak ponuja »nujne spremembe« v pokojninskem sistemu. »Neven Borak meni, da je nujno odpraviti režim prehodnega obdobja iz zakona (ki že zdaj zaostruje pogoje za upokojsvanje, vendar postopno - op. p.), podaljšati starostno dobo za upokojsitev in izenačiti spola, odpraviti možnosti za dokup pokojninske dobe in zaostriti pogoje za predčasno upokojsvanje, odpraviti beneficirano delovno dobo in najugodnejše povprečje desetih let, zmanjšati razmerje med povprečno starostno pokojnino za polno pokojninsko dobo in povprečno plačo na zaposlenega; uvedi vzdrženi mehanizem usklajevanja pokojnin, odpraviti obveznosti pokojninske blagajne za zdravstveno zavarovanje (prenos je možen na proračun ali upokojsence) in različne obveznosti za plačevanje prispevkov za pokojninsko za-

varovanje za posamezne skupine, ožiti krog upravičencev, spremeniti invalidsko ureditev in sedanjim mlažjim upokojsencem omogočiti, da se delno ponovno zaposlijo.« (Dnevnik, 12. februar 1996)

O vseh teh vprašanjih je treba še kako razpravljati in upoštevati vse različne vidike, ki za Boraka in njegovo »horukarsko« popravljaje pokojninskega sistema očitno sploh niso pomembni. Kaj, ki kdaj protestirali tudi proti takšnim (neodgovornim in kvazi strokovnim) igram (novokomponiranih) »strokovnjakov« za pokojninski sistem?

Minister, ki ne bi jokal...

Izjava novega kulturnega ministra dr. Janeza Dularja, da »ne bi nič jokal«, če bi odstranili spomenike Edvardu Kardelju, Borisu Kidriču in revoluciji, pač zgovorno opozarja, kakšen človek je zasedel to mesto...

Sicer pa je ta teden Jože Smole v Dnevniku zapisal, da je ravnanje s spomeniki stvar človekove kulture in civilizacijske ravni. »Veliki državnik svetovnega slovesa Džavaharlal Nehru se je po osvoboditvi Indije odločno uprl zahtevam za odstranitev spomenikov britanskih kraljev in podkraljev v New Delhiju. Ponavljal je misel, da so tudi ti spomeniki sestavni del indijske zgodovine. Pri nas se desničarski skrajšneži znašajo nad spomeniki avtohtonega boja slovenskega naroda proti okupatorjem. Prav s tem bojem smo se uvrstili med aktivne dejavnike svetovne protifašistične koalicije in dobili največja mednarodna priznanja... Sklicevanje na to, da je naša oblast po koncu druge svetovne vojne odstranila nekatere spomenike, ne more biti opravičilo za sedanje nekulturo in necivilizacijsko ravnanje. Po petdesetih leth smo se vendarle nekaj naučili in smo kot narod dozoreli. Napak iz preteklosti nikakor ne bi smeli ponavljati...«

Vlado Miheljak pa piše, da »spomeniki padajo v trenutkih spontanega gneva množic v revolucionarnih vrenjih, v trenutkih razpada sistemov. Rušijo (predstavljajo, odstavljajo, skrivajo itd.) pa jih tudi totalitarni režimi. In če se lotevajo spomenikov politične grupacije ali osebnosti, pove to dejanje več o akterjih kot o tistih ali tistem, kar spomenik predstavlja, simbolizira. In če že tega ne razumejo politični aktivisti na najnižji ravni, pa tudi kakšen neotesan tesar, je pa vendarle komaj verjetno, da tega ne razume celo sam kulturni minister. Če tega ne razume človek, ki bo določeno obdobje vodil kulturo v najsplošnejšem pomenu besede, kot celokupnost materialnih in duhovnih dosežkov, hotenj, kreacij in iskanja naroda, potem mu lahko začelimo samo čimkrajše politično življenje. A politično smrt lahko zaželimo tudi tisti politični konstelaciji - v konkretnem primeru črno-modri koaliciji - ki je takemu človeku prižgala zeleno luž za materializacijo perverznih idej...«

Pripravil J. K.

Po več stoletjih ponovno

PROTESTANTSKI KATEKIZEM

na Slovenskem.

Knjiga s 500 stranmi kot
- dialog med posameznikom in religijo,
- med teologijo in humanistično znanostjo in
- med Cerkvijo in družbo.

Dodatek v Protestantem katekizmu prinaša:
- vse predgovore in delih slovenskih protestantskih piscev v sodobnem slovenskem knjižnem jeziku (Trubar, Dalmatin in prekmurski protestantski esej),
- fotografije vseh slovenskih evangeličanskih cerkva s temeljnimi zgodovinskimi podatki.

Založnika sta ČZP Enotnost in Evangeličanska cerkev v Sloveniji. Cena knjige je 10.000 SIT. Možnost plačila v dveh obrokih: prvi ob prevzemu knjige in drugi s položnico naslednji mesec.

Naročilo pošljite na naslov ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4. Knjigo naročite lahko tudi po telefonu 061/321-255, 061/1310-033 in po faksu 311-956.

Danilo Popović, predsednik samostojnih sindikatov Črne gore, na obisku v našem uredništvu

Panorama: Gospod Popović, ste predsednik zveze samostojnih sindikatov Črne gore. Kaj pomeni pridevnik samostojni? In še, ali ste sindikalno povezani tudi na ravni države?

Popović: To pomeni, da smo v Črni gori osamosvojili, če drugega ne, zaenkrat vsaj sindikate. Skupaj s sindikati Srbije sestavljamo zvezo sindikatov Jugoslavije. To izhaja iz prejšnje, stare ureditve, v globalu se ni nič spremenilo, razen, da so iz zveze sindikatov Jugoslavije nekatere članice izstopile, najprej slovenski sindikati, potem hrvaški in tako naprej. Mi smo ostali v zvezi. Četudi zveznega statuta nismo spreminjali in je ostalo vse enako, imamo pri nas nove dokumente in nov statut. Zvezo samostojnih sindikatov Črne gore sestavlja enaindvajset samostojnih sindikatov. Ti so razdeljeni v tri skupine. V prvo sodijo sindikati oziroma delavci, ki delajo v negospodarstvu, dejavnost katerega se financira iz proračuna in skladov. Drugo skupino sestavljajo sindikati javnih podjetij (PTT, železnica in podobno), tretjo pa sindikati gospodarstva. Te skupine vodi eden od predsednikov sindikatov, ki se sestavljajo skupino. Ta hip delo sindikatov prve skupine koordinira (ne vodi) predsednik sindikata vzgoje in izobraževanja, drugo predsednik sindikata delavcev PTT (sindikata prometa in zvez se je namreč razdelil na več sindikatov), tretjo skupino koordinira predsednik sindikata kovinarjev. Skupine so neposredno odgovorne za nekatere zadeve v zvezi, saj so pred-

strani pa je to omogočilo precejšnjemu številu ljudi, da so preživeli. Četudi je do teh podatkov težko priti, sodim, da je trenutno sive ekonomije pri zagotavljanju družinskih dohodkov okoli petdeset odstotkov.

Panorama: V kakšnih odnosih ste z vlado? To sprašujem zato, ker sem danes prebral zanimivost, da vas je minister zaprosil, da stopite v stik z našim ministrom. To se pri nas najbrž ne bi moglo zgoditi.

Popović: Z vlado se na pogajalski ravni gledamo kot pes in mačka. Leta 1993, ko smo imeli velikanško inflacijo, sem na zborovanje kakih šeststo, sedemsto delavcev poklical predsednika republike, predsednika parlamenta in predsednika vlade z resornimi ministri. Zborovanje so zrevoltirani zapustili, saj je prišlo do spora. Preko svojih satelitov v sami zvezi so poskušali zamenjati celotno sindikalno vodstvo. Pogajanja so pogosto napeta, zgodi se, da jih zapustimo in vlada potem sama sprejme minimalno ceno dela. Vsa pogajanja potekajo v naših prostorih, ne gremo ne v prostore gospodarske zbornice ne vlade. Na poziv katerega koli panožnega sindikata se je minister dolžan udeležiti pogovorov. Stavk smo imeli veliko, tako opozorilnih in pravih, nekatere ministere smo odstavili celo mi, z dolgoletnimi zahtevami in protesti. Nekako smo zagotovili spoštovanje vlade in oblasti do nas, in to ne s popuščanjem. Politično se nismo opredelili za nobeno stranko, za to imamo močne razloge, predvsem zaradi nacionalizma. Praktično vsaka stranka v Črni gori je malo tudi nacionalistična. Ker je celotna družba, celoten črnogorski narod razdeljen na

DA BI OHRANILI ENOTNOST, SE SINDIKATI NISO POLITIČNO OPREDELILI ZA NOBENO STRANKO

sedniki skupin hkrati podpredsedniki v zvezi. Prva skupina se ukvarja s socialno politiko, druga s kolektivnimi pogodbami in dogovarjanjem za vse sindikate, tretja skupina pa s transformacijo družbene lastnine.

Panorama: Kakšna pa so številčna razmerja med posameznimi skupinami sindikatov?

Popović: Seveda imajo sindikati gospodarstva največje število zaposlenih in članov. Preostali dve skupini sta približno enaki, k sindikatu negospodarstva sodita tudi sindikat upokojujencev in sindikat nezaposlenih, ki ga tudi imamo. Tu gre za tehnološke presežke, ki so nastali v tovarnah in so koncentrirani. Organizirani so v svojem sindikatu in imajo vse organe kot drugi sindikati. V tej sindikalni shemi ostanejo še občinska poverjeništa, za katera je pristojen in njihovo delo koordinira sekretar zveze. Občinska vodstva sindikatov so namreč izgubila status pravne osebe, predstavljajo del zveze, ukvarjajo pa se z delovno zakonodajo. So najbolj usposobljena za razpravo po tovarnah, občinah in podobno.

“Ob začetku uvajanja političnega pluralizma smo tudi v Črni gori imeli šest sindikatov, ki so delovali izven centrale. Vendar so se delavci pozneje vrnili v novi, naj rečem reformirani sindikat. Opravili smo namreč novo včlanjevanje v zvezo sindikatov, vsak član je dobil člansko izkaznico – podobno slovenski, vaša je siva, naša rdeča.”

Panorama: Neodvisnih sindikatov, ki bi delovali izven zveze, nimate?

Popović: Ob začetku uvajanja političnega pluralizma smo tudi v Črni gori imeli šest sindikatov, ki so delovali izven centrale. Vendar so se delavci pozneje vrnili v novi, naj rečem reformirani sindikat. Opravili smo namreč novo včlanjevanje v zvezo sindikatov, vsak član je dobil člansko izkaznico – podobno slovenski, vaša je siva, naša rdeča. Naša informativna služba razpolaga s podatki za vsakega člana, tako da imamo na voljo celovito socialno sliko.

Panorama: Koliko članov pa združujete v zvezi samostojnih sindikatov Črne gore?

Popović: Sodimo, da se je od okoli 168.000, kolikor je bilo zaposlenih v Črni gori leta 1989, število delavcev zmanjšalo na 131.000. Od tega je 101.000 naših članov.

Panorama: Kakšni pa so viri sredstev vaše sindikalne zveze?

Popović: Člani plačujejo članarino, ki znaša en odstotek neto plače. Štirideset odstotkov ostane sindikalni organizaciji v podjetju, šestdeset odstotkov vseh sredstev pa se zbira na skupnem računu v centrali. Del denarja gre v solidarnostni sklad, del pa

Zvezo samostojnih sindikatov Črne gore sestavlja enaindvajset sindikatov • Tri sindikalne podjetniške linije • Družbeno lastnino so poddržavili, večinski lastnik so državni organi in skladi • Minimalna cena dela znaša okoli 80 DEM • Velik del družin zagotavlja skoraj polovico družinskega proračuna s sivo ekonomijo • Gospodarstvo izkorišča približno petindvajset odstotkov zmogljivosti • Mladi nimajo perspektive in odhajajo v tujino • Oživljanje stikov s slovenskim gospodarstvom

je namenjen za delo samostojnih sindikatov dejavnosti in delo centrale. Poleg tega imamo tri oziroma štiri podjetniške linije, eno smo ukinili. Takoj na začetku smo ustanovili sindikalno hranilnico, ki pa je leta 1993 doživela likvidacijo, zaradi znane primera velikanške inflacije. Še pa deluje podjetje Konzum, ki ima objekte po vsej Črni gori, imamo turistično organizacijo, imeli pa smo tudi stanovanjsko zadrugo. Poleg tega imamo že omenjeni solidarnostni sklad, kamor se steka petdeset odstotkov članarine, namenjen pomoči posameznim članom: za plačilo stanarine, zdravila, zdravljenje ipd. Imamo tudi sklad za štipendiranje nadarjenih učencev, odličnjakov iz družin revnih članov sindikatov. Letos smo prvič dodelili 57 štipendij; ne gre več za mlade delavce, marveč za otroke. Štipendija je za vse enaka in v višini minimalne cene dela.

Panorama: Kako je s podjetniško linijo, prinaša dobiček?

Popović: Da, donosna je tudi v primerjavi z drugimi podjetji. To utemeljujemo na osnovi količine prodanega blaga, ki je večja kot pri drugih firmah, marža pa znaša le od pet do deset odstotkov. Začeli smo s štirimi, petimi vrstami blaga: moko, oljem, soljo, sladkorjem, kar smo prodajali v zelo velikih količinah. To je bilo normalno, saj imata na primer železarna ali aluminijški kombinat po več tisoč delavcev. Ob velikih količinah prodanega blaga je tudi neznatna marža pomenila dostojen dohodek. Danes pa smo prisotni po vsej Črni gori.

Panorama: Kako pa so na vašo dejavnost gledala družbena podjetja?

Popović: Pri družbenih podjetjih je opravljen prvi krog lastninske transformacije. Nekatera podjetja so propadla, zlasti leta 1993, ko so bili uvedeni ukrepi zvezne vlade. Takrat so morali cene vrniti na raven izpred pol leta. Privatniki so pokupili vse zaloge družbenih trgovin in s tem je bila družbena trgovina praktično likvidirana.

Panorama: Kaj pa se je zgodilo z velikimi družbenimi gospodarskimi sistemi?

Popović: Pred štirimi leti je bil sprejet zakon o lastninski upravljalni transformaciji. Družbeni kapital je razdeljen, samo štirideset odstotkov pripada samo delavcem, čeprav smo mi zahtevali, da dobijo delež tudi drugi državljani in delavci v negospodarstvu. Deset odstotkov so dobili brezplačno vsi tisti, ki imajo več kot tri leta delovne dobe, drugih trideset odstotkov pa odkupujejo pod ugodnejšimi pogoji. Dajejo se popusti za vsako leto delovne dobe en odstotek in še nekatere ugodnosti. Šestdeset odstotkov

vrednosti pripada skladom, skladu za razvoj okoli trideset odstotkov, pokojninsko-invalidskemu skladu dvajset odstotkov, ostane dobi sklad za zaposlovanje.

Panorama: Ali to pomeni, da podjetja ostajajo paradržavna?

Popović: V bistvu smo družbeno lastnino poddržavili, saj so večinski lastniki državni organi oziroma skladi. Za zdaj se je pokazalo, da so njihovi predstavniki zelo slabi upravljalci v podjetjih. Leta 1991 smo podpisali prvi dve splošni kolektivni pogodbi, za delavce v gospodarstvu in za delavce v negospodarstvu. Toda izkazali sta se za zelo neučinkoviti. Prišlo je do umetne delitve, zato smo potem obe kolektivni pogodbi združili, tako da smo pred pol leta podpisali enotno kolektivno pogodbo. Podpisali so jo predsednik vlade, jaz kot predstavnik sindikatov in predsednik gospodarske zbornice. Vsak mesec se zaradi inflacije pogajamo o minimalni ceni dela. Na osnovi te splošne pogodbe so bile dosedaj podpisane štiri panožne kolektivne pogodbe. Te nadgrajujejo splošno kolektivno pogodbo, iz njih pa izhajajo posamične pogodbe za podjetja.

Panorama: Ali potem tudi podjetniške pogodbe sklepajo vsak mesec?

Popović: Da, vsak mesec. Minimalna cena dela sedaj znaša okoli 80 DEM.

“Pripravili smo zoženo košarico nujnih izdelkov za štiričlansko družino. Skrčili smo jo na vsega triinštirideset izdelkov. Ta košarica za štiričlansko družino stane približno šest minimalnih cen dela, ki so mesečno določene. Računamo pa, da je koeficient zaposlenosti okoli dva na družino in da si velik del družin zagotavlja dodatna sredstva za družinski proračun tudi s sivo ekonomijo. S tem se ukvarja skoraj osemdeset odstotkov ljudi.”

Panorama: Kaj pa to pomeni glede na življenjske stroške?

Popović: Pripravili smo zoženo košarico nujnih izdelkov za štiričlansko družino. Skrčili smo jo na vsega triinštirideset izdelkov. Ta košarica za štiričlansko družino stane približno šest minimalnih cen dela, ki so mesečno določene. Računamo pa, da je koeficient zaposlenosti okoli dva na družino in da si velik del družin zagotavlja dodatna sredstva za družinski proračun tudi s sivo ekonomijo. S tem se ukvarja skoraj osemdeset odstotkov ljudi, največ gre za tihotapljenje cigaret, nafte, različnih konjunktturnih izdelkov, hrane, tehničnega blaga, oblek. Trenutno je teh izdelkov dovolj, res pa je, da je po eni strani imela težava država, ker ni zbrala denarja za proračun, po drugi

verski, nacionalni, strankarski osnovi, smo se mi - da bi ohranili vsaj nekaj kohezije, enotnosti v samostojnih sindikatih - odločili, da ne sprejemamo programa nobene stranke. Poskušali smo že samostojno nastopati in uspeli smo med članstvom zadržati vse narodnosti in narode, ki živijo v Črni gori. Črna gora je sicer multinacionalna država, pri nas živi precej Muslimanov, Albancev, Srbov, Črnogorcev, Hrvatov. Na začetku smo se bali, da nas bodo nacionalne delitve ovirale, vendar se je izkazalo, da po nepotrebnem, vsi člani so enakopravni in enako sodelujejo v naših organih. Tam, kjer je velje število ene narodnosti, so tudi na čelu občinskih poverjeništev in sindikatov predstavniki narodnosti.

Panorama: Če smo prav razumeli, govorite o enotni zvezi sindikatov. Ali panožni sindikati niso samostojni? Članarina je, če se ne motimo, enotna.

Popović: Panožni sindikati so samostojni. Članarino za potrebe posameznih sindikatov delimo na začetku vsakega leta in potem vsake tri mesece kontroliramo stroške. V okviru njihovih nalog in stroškov nihče nima moči, da bi jim to pravico jemal. Skupaj se dogovarjamo in koordiniramo porabo denarja, saj ga je v tem položaju malo. Ker pa se financiramo samo iz dela članarine in sredstev sindikalnega podjetništva, moramo paziti na vsak dinar. Naš nadzorni odbor sestavljajo predstavniki vseh sindikatov, ki vsak konec meseca opravijo zaključni račun.

Panorama: Ali imate s sindikatom Jugoslavije kakšno neposredno, tudi finančno zvezo?

Popović: Zaenkrat jim ne plačujemo ničesar, nobena članica ne plačuje, ne srbski ne naš

sindikata. Tam je kakih petindvajset zaposlenih, vzdržujejo se z denarjem od najemnine. Gre za veliko zgradbo doma sindikatov v Beogradu. Večino nadstropij so oddali različnim firmam in bankam. Sicer ima sindikat na ravni države samo koordinativno vlogo. Le od časa do časa se tam sestajamo. Kot nima posebne vloge zvezna vlada in praktično ne funkcionira, tako vloge nima niti zvezni sindikat. Občasno se sestajamo na zveznem svetu, ki je paritetno sestavljen - po dvanajst iz republike. Na državni ravni so funkcijo prevzele republiške vlade, in tako tretja Jugoslavija deluje kot nekakšna konfederacija dveh republik, Srbije in Črne gore. Sicer pa smo doživljali pre-

ZGODBA O STREZINITVI

Prenehanje velike koalicije ocenjujejo politiki različno. Zgodba o uspehu, kolikor ga je bilo, ne žanje večjega priznanja, le stabilnost, zaslužno triletnega vladanja koalicije, poudarjajo dokaj soglasno. Tisti časnikarji, ki točijo krokodilje solze zaradi izstopa ZL, da bi ji lahko pripisali odgovornost, ne vidijo, kako zelo je ta družba in demokracija brez konstruktivne opozicije, in novo levo ter dosedanja desno opozicijo že kar manjšijo v isti koš. V domišljjski telovadbi krivijo ZL za sesutje dosedanje koalicije. Njeh pri strankarsko očitajo nestrpnost, ne dvema močnejšima nestrpnostima. Niti enakih možnosti ji ne priznavajo, posledice za svoja ravnanja da naj nosi samo ZL. Kako naj zaupamo časnikarjem, ki so bili strpni do ZL, samo dokler je bila v vladi z LDS. (Kako morali in presoja oblastnikov, ki nasilniško izigravajo dosedanjega partnerja, in že danes, ko stanje se ni kritično ali izredno, dokazujejo odločnost z diktiranjem, ki je zamaskirano s preglasovanjem, ne pa z modrostjo dogovarjanja, recimo, z upokojenci?) Po drugi strani se ponavlja časnikarsko politronstvo v vesteh kot so tiste o uspešnosti v čakalnici EU, ali privoščljivost o italijanski

krizi. Prirejene vljudnostne fraze tujih državnikov v Davosu, ki da so (že?) pozitivno ocenili razplet vladne krize? Če jih tako zelo skrbi korist države - ne te družbe, skupnosti -, ki da jo je prizadel izstop ZL, zakaj nista - namesto diktata, konfrontacije, razkazovanja mišic in discipliniranja - obe večji (modrejši?) stranki sami strpneje ravnali? Tudi s Tajnikarjem - ki ni nepoboljšljiva nekritična trma - še teh nekaj mesecev do volitev? Res ni nič novega za politiko, če se, do nerazpoznavnosti notorično lojalna ZL, končno naveliča biti večni Pruegelknabe, tepeni, in se upre. Tudi to je realna, pragmatična politika, ne samo politika izsiljevanja. ZL se pač obrača na volilce - gotovo da politično preračunano, ne emocionalno -, ki lahko pomagajo do bolj demokracičnega, znosnejšega razmerja sil v politiki, vladi, parlamentu. Komentatorji pa naklepajo od ene do druge skrajnosti, od LDS-ZLSD zarote do vzhičenosti nad sestopanjem. Eni vsevedno predpostavljajo udobomafijski scenarij in Organizacijo. Drugi pozabljajo, da bi že sestopanje rajne partije bilo bolj trdo, če bi se bila potrudila zbrati več volilcev. (Ti bi jo bili res prisilili, da prevzame pezo sestavljanja koalicijske vlade

in več odgovornosti za tranzicijo. A bi to koristilo, saj je znala vladati in kadra je bilo toliko, da je pluralistično oplo dil vse stranke.) Tretji spet menijo, da kaže razbiti začarani krog tiste poosamosvojitvene politike, ki jo opisujejo s srbskim pregovorom j... (ebe) lud zburjenog, ali z napisom iz časnika z dne 1. julija 1993 "IMAJO NAS ZA NORCE". Dejstva so še zgovornejša. Mala koalicija je v svoji preproščini morda res bolj transparentna koalicijska (ne politična) kultura kравjih kupčij, izsiljevanj in ukinjantja delovnih mest. (Dokaz je že delitev stolčkov po strankah, ne strokovnosti, ki so SKD z dvema odrezala bolje od LDS z le enim). Brez ZL korektivno bo stabilnost res manjša, posebno ob poje-manju placebo občutka uspešnosti (že zadržane podražitve bodo povečale inflacijo). Vendar je ZL vse manj soodločala in vse bolj so jo bremenile nevhvalečne naloge v vladi. Še ob proračunsko uspešni "troedini" koaliciji je prevladoval vtis, da so izvršna oblast in zasluge za uspehe le Drnovškove in LDS. Podtikanje demagogije ter nelojalnosti ZL, protitajnikarsko in protisprejemno klofutanje (po sprejetem proračunu, ko je zamorc svoje odslužil), pa

je ta vtis še podčrtavalo. A se bo s splošnim mnenjem prejkoslej spreminjal varljiv videz. Za neuspehe bo prav tako kriv sam s svojo stranko (zgodba o streznitvi). Po trenutni evforiji se bo (nasprotovanje Školcu, interpellacija proti Thalerju) že še pokazala sposobnost, (ne)zanesljivost, (ne)načelnost opozicijske SKD. Za tretjo koalicijo pa ne bo časa, volje, ambicij pri opoziciji; a javnost je, sita strank, večinsko že za tehnično vlado (bo Drnovšek lahko kakšen mesec res sam vladal ali že sestopal?). Zgubljanje kredibiliteti bo še bolj boleče. So za boleznijo poosamosvojitvenih vlad (nedogovorjanje, nekoordinacija, nestrpnost soliranje) res krivi "drugi" (v tej že 8 oziroma 13 ministrov)? Vlada kot celota da ni soodgovorna za, recimo, drenj v Dolgi vasi in drugje, za kamionskotraktorske zapore meja, cest, križišč. Za onegavljenje v TAMu. Za operetno študentsko obmetavanje parlamenta s hrano. Upokojence so alibično nagovorili šele ob sprejemanju proračuna, ko je že javnost predlagala zagotavljanje sredstev za

zakonom, namesto da bi uzakonil zagotavljanje sredstev z boljšim pobiranjem davkov od grabežljivcev, ne le od discipliniranih. Upokojenci so samoprispevno, solidarnostno ustvarjali materialno osnovo samostojnosti in zgodbe o uspehu Slovenije! Zdaj ne bo niti zaposlovanja zaradi igre preraždeljevanja in nove prvobitne akumulacije. V borčevskih vrstah tožijo, kako po osamosvojitvi ni več posluha za antifašistično tradicijo (Drnovšek menda še ni sprejel kake njihove delegacije, še pred dnevi pa iz SSK). Njihovo pismo papežu razglašajo za špecanje (da se še nuncij popravlja). Gonja za odstranjevanje enobejevskih in zgodovinskih obeležij (z argumenti na ravni ne/kulture pouličnega pogromaštva) pa traja. Zgrešenih potez (v brezobzirni šahovski igri gambitov, rošad in despotnega žrtvovanja kmetov) ni moč pripisovati samo drugim. Tako tranzicijskih, osamosvojitvenih, prvotnih Demosovih, kot zavrzanja iz vrst intelektualne in cerkvene elite. Vsestranske multiple negativne kadrovske selekcije in posle-

lokalna samouprava, lastninjenje).

Neznansko lahko je zmanipulirati vse od folklornih protestov, proslav, mitingov do štrajkov in afer. Sinerģija pa se, brez ustvarjalnega sodelovanja, izgublja v soliranju in opozicijskem prižiganju teme - tako Sarajevčani - na način čim slabše, tem bolje. Kot da je trma uničevalna folklorna protestništva uporabnejša od razmisleka. "Najgajstnejša" opozicija se ne zdrami, niti ko se ji vrača bumerang aferaštva (posebno tamovščin) po resni, zadeti lekciji razsutja koalicije. Še kar plete špijonistiko nosorogovskih trdokožcev, denimo, z instiranjem na predčasnih volitvah in na slabomnih interpellacijskih provokacijah (razumnejši sprašujejo kako, je moč pridobivati volilce mariborskega bazena z mešanjem prismojene kaše, zaviranjem sanacij, ko ostajajo delavci zaradi tega brez plač, fabrike brez naročil). Niti kombinacije getrennt marschieren, gemeinsam schlagen - ločeno korakati, združeno udariti - ne vžgejo, če dogovarjanje (in predmenzionirano združevanje) ni učinkovito zaradi hromobirokratskega naphovanja možganskih trustov, ki ne zagotavljajo povečanja volilcev (ne zagotavlja ga niti nasprotovanje nižjemu volilnemu pragu in odviranje manjših strank od procesa odločanja). Volilci so bili pred leti pametnejši od politike. Odločili so, naj vsa razpoložljiva elita odgovorno nadaljuje (prepotentnost nekaterih demokratov pa postavili v kot). Ali bodo še tokrat, ko premnogi niso zadovoljni, kako je poskrbljeno za skupne koristi? Jih bo več tehtalo manjše in večje zlo ali več odločalo v afektu, za spremembo, čeprav na slabše? To ni klicanje hudiča, le za naprej in lepši jutri se kaže bolj odgovorno odločati (z ZLSD v opoziciji je izbira bogatejša). Menetekelsko gre izmeriti, stehatati, prebrati prelakhe in tiste, ki niso prave mere. Janeze, ki divjajo v napačno smer, medtem ko se moderna Evropa, celo Italija, dogovarja z levico, centrom in desnico. Ko že Kohl - in Haider - bje plat zvona, sklepa z delodajalci Aktionsvertrag fuer Arbeit, za nova delovna mesta.

Milan Šamec

"Prirejene vljudnostne fraze tujih državnikov v Davosu, ki da so (že?) pozitivno ocenili razplet vladne krize! Če jih tako zelo skrbi korist države - ne te družbe, skupnosti -, ki da jo je prizadel izstop ZL, zakaj nista - namesto diktata, konfrontacije, razkazovanja mišic in discipliniranja - obe večji (modrejši?) stranki sami strpneje ravnali? Tudi s Tajnikarjem - ki ni nepoboljšljiva nekritična trma - še teh nekaj mesecev do volitev?"

bodoče pokojnine, ko je bilo večinsko mnenje za poračune (ne za zavajajočo -izračun na različnih osnovah - vladno verzijo o hitrejši realni rasti pokojnin.) Upokojenska generacija je garala dolga štiri desetletja, da se iz helikopterja nad Slovenijo vidijo fabrike, elektrarne, hišice in stanovanja, infrastruktura od cest do daljnovidov in drugo akumulirano pritriganje vso delovno dobo trajajočih prenikljivih plač (Še zunanjetrgovinske mreže pred 1941. nismo imeli!) Zdaj jih zaradi "deli in vladaj" skušajo spreiti z mlajšo generacijo. Parlament jih je posilil in "ofrnal" z neusklajenim

dično neustrezne drage uprave. Zapiranje fabrik (novih proizvodnih zmogljivosti, odpiranja novih fabrik skorajda ni). Zaverovanosti odločujočih v domačo trgovino in potrošnjo, ko je predrag kapital neploden, a absorbira več sredstev za pospeševanje proizvodnje in razbremenitev izvoza kot upravičena sociala. Delo pa je vse manj vredno! Ko le samotni jezdeci razmišljajo inovativno, o tehnologiji dodajanja vrednosti izvoznim izdelkom. Vsega tega je preveč za slučajne kikse (brezposelnih, delavci, kmeti, zdravniki, učitelji, študenti, upokojenci, borci, znanost,

Glosa

Vladar

Razmislek o stopnji razvoja slovenske demokracije arhitekture še vedno hudo zaostaja za dogodki dneva: dva tedna sta tega, kar so dnevnih dogodki navrgli še enega od dokazov za to, da so demokracijski avtomatizmi v Sloveniji še vedno skrajno šibki, vendar pa se politično in analitično razmišljanje še vedno ni scela lotilo vprašanja, zakaj je temu tako. Gre seveda za sindrom Tajnikar. Predsednik vlade in mandatari, ne da bi svojo odločitev koherentno utemeljili, odstavili svojega gospodarskega ministra in tako odgovoril na interpellacijo, ki jo je sprožila opozicija.

Razlog za to, da govorimo o šibkih demokracijskih avtomatizmih, je primerjava z močnimi demokracijskimi avtomatizmi. Ti v podobnih primerih dopuščajo dve možnosti: če je minister kriv in grozi nevarnost, da mu bo v parlamentarnem postopku krivda dokazana, ga stranka na oblasti že v predparlamentarni proceduri pripravi do tega, da se umakne sam; če ni kriv in ni nevarnosti, da bi mu v parlamentarni proceduri krivdo dokazali, je mandatari svojega ministra dolžan braniti tudi za ceno svojega položaja. Za razvite demokracijske avtomatizme je nepojmljivo, da premier/mandatar potegne s opozicijo proti svojemu ministru, ker s tem postane neverodostojen sam. Zadnji, ki so v naših deželah počeli približno podobnega, so bili naši dragi Habsburgi in Karadžordževići; vendar pa je sodilo k pristojnostim monarha, da svoje ministre postavlja in odstavlja, ne da bi se mu bilo treba sklicevati

na kak bolj prepričljiv razlog, kot sta volja monarha in božja volja.

Primerjava Drnovška z monarhom bi bila seveda slaba gostilniška šala in jo je treba zavrniti že zavoljo tega samega, še bolj pa zato, ker nam analogije s preteklimi stanji ne pomagajo vedno razumeti bistva stvari. Za razumevanje ozadja tistega, kar se je dogajalo in zgodilo v letošnjem januarju, bi kazalo vzeti v poštev dvoje. Najprej seveda dejstvo, da slovenska strankarskopolično prizorišče še vedno ni dokončno strukturirano, pri čemer velja ta ugotovitev manj za desnico kot za sredino in levico (oziroma levo sredino, če bomo kdaj kaj takšnega sploh še imeli). Za dejstvo, da so Demokrati Slovenije včasih bolj levo, kot je Liberalna demokracija Slovenije, niso krivi demokrati; ti s svojo politiko ustvarjajo vtis ene od najbolj doslednih političnih strank. Kriva je liberalna demokracija, v kateri še vedno mrngoli struj in če bi z njeneja pročelja praskali sloj za slojem, bi čisto na dnu odkrili sledove stare dobre Socialistične zveze. Čeprav v LDS slej ko prej prevladujeta dve struji, "mladinci" oziroma levica in pa "podjetneži", ki jim sam raje rečem "tranzicijski dobičkarji", je bila ženitev med LDS in Drnovškom pred volitvami leta 1992 nujna. Drnovšek, ki je bil tisti hip na trgu politične delovne sile, je predstavljal rešitev, ki je omogočila, da si struje v LDS niso skočile v lase, ko je šlo za najvišjo in najbolj vplivno čast v stranki.

Iz tega izvira drugo dejstvo, ki priča o težav-

nem nastajanju demokracijskih avtomatizmov. Drnovšku doslej še nikoli ni bilo treba priti na dan s koherentnimi programskimi in programatičnimi obljubami. Če bi ravnal tako, bi v lastni stranki ogrozil svoj nadstrankarski položaj. Pojdite na cesto in vprašajte volilca, ki bo čez osem mesecev poklican k volilnim skrinjicam, kaj je jedro Drnovškove politike; če bo znal odgovoriti, po povedal več, kot je bil pripravljen Drnovšek kdajkoli povedati. Avtorja nadaljevanke Smrt Jugoslavije sta v knjigi, ki spremlja to zanimivo televizijsko nadaljevanje, neke ugotovila, da je Milošević politik, ki izusti obljubo ali si naloži (oprijemljivo) obveznost šele, ko v resnici nima nobenega drugega izhoda. Podobno zmuzljiv je tudi Drnovšek. Tudi za vse dosedanje odstavitve ministrov, ki niso bili strankarsko povezani z Drnovškom, ki torej niso bili člani LDS, izvzemši za odstavitve Janše, ki je s svojo Depalo vasjo sam poskrbel za primerno sceno in oprjemljive argumente, velja, da ni bilo jasno začrtanega kontrasta med njihovo in premierovo politiko. Skupni imenovalec, ki povezuje Puharjevo, Peterleto (za razliko od številnih kolegov in analitikov sem mnenja, da Peterle v Ogleju ni storil nič katastrofalno usodnega in da se je katastrofa zgodila šele po Ogleju, vendar pa o tem kdaj drugič) in Tajnikarja, je v tem, da Drnovšek nikoli ni imel in tudi nima koherentne (in javno oklicane) socialne, zunanje in gospodarske politike. Drnovšek si v usodnih

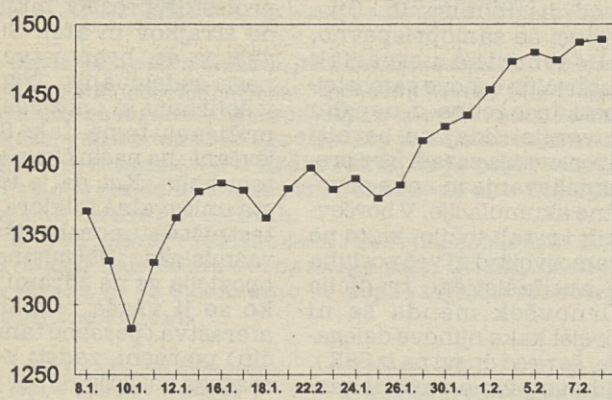
vprašanjih nikoli ne veže rok (te politike se je dobro priučil kot član in predsednik predsedstva SFRJ), marveč pušča raje za seboj, če se stvari zapletejo, politična trupa; teh verjetno ne bo nikoli zmanjkalo, kot je moč razbrati iz sedanjega navala gospodarske, kulturne in informativne »estrade« na ministrske stolčke.

Kot takšen pa je Drnovšek zelo sodoben politik. Razvoj sodobnih političnih sistemov se nagiba k posebitvi politike. To pomeni, da stopajo stranke in programi v ozadje, v ospredje pa stopata politik kot osebnost ter razmerje med politikom in volilcem, ki mu podeljuje mandat; k temu je svoje prispeval razvoj javnih glasil in seveda v prvi vrsti televizije, za katere svina programov in brezosebne strank preprosto niso »telegeni«. Politika prihodnosti je zato bržkone politika osebnosti in politika, ki jo je moč lepo uprizarjati. Naj politiki starega kova nad tem še tako vjahajo nos (v sedemdesetih letih se je v slovenskem partijskem vrhu prišlo do spora zaradi povpraševanj javnega mnenja, ki so Kavčiču odmerjala bistveno boljše odstotke kot njegovim bolj sivim konkurentom), pa gre po vsej verjetnosti za kaj več kot zgolj za komunikacijske spremembe: gre po vsej verjetnosti za spremembe v socialni kulturi, kjer slojevske in razredne vezi vse bolj popuščajo kot popušča tudi sex appeal slojevske in razredne programatike. Na mesto strank stopajo zato politiki, na mesto programov pa pragmatizem. Takšen razvoj ni nujno slab, slab je le, če se mu, prvič, stranke ne znajo prilagoditi, in drugič, če pride v navzkrižje z orodji demokracijskega nadzora. Značilno za takšno pomanjkanje orodij demokracijskega nadzora pa je, da postane oblast »muhasta in se razkazuje« (Gianfranco Pasquino). To pa je tisti rob, ki ga je mandatari Janez Drnovšek v primeru Tajnikar še enkrat prestopil. Kaznovan bo ali pa tudi ne, pač v odvisnosti od tega, kako hitro se bo širilo analitsko obzorje slovenskega volilca in slovenske politike.

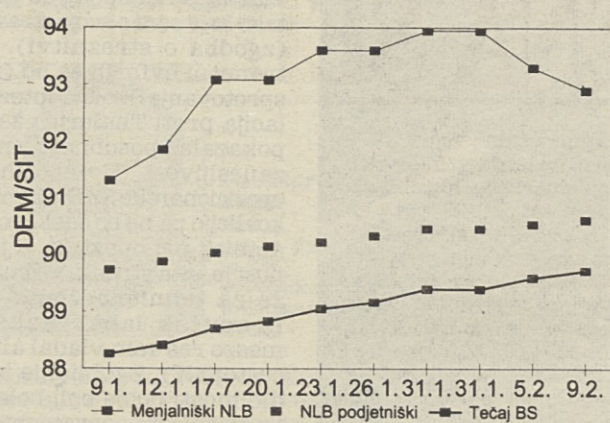
Marjan Sedmak

"Za razvite demokracijske avtomatizme je nepojmljivo, da premier/mandatar potegne s opozicijo proti svojemu ministru, ker s tem postane neverodostojen sam. Zadnji, ki so v naših deželah počeli nekaj približno podobnega, so bili naši dragi Habsburgi in Karadžordževići; vendar pa je sodilo k pristojnostim monarha, da svoje ministre postavlja in odstavlja, ne da bi se mu bilo treba sklicevati na kak bolj prepričljiv razlog, kot sta volja monarha in božja volja."

Slovenski borzni indeks - SBI
Vrednost 4.1.1994 = 1000

Nemška marka v Sloveniji

KDO BO ŠČITIL MALE DELNIČARJE

Agencija za trg vrednostnih papirjev, ki je zakoniti varuh stabilnosti trga vrednostnih papirjev, je prejšnji teden objavila sporočilo delničarjem pooblaščenih investicijskih družb (PID), da na podlagi odločbe Vrhovnega sodišča ne more več opravljati nadzora nad njihovo profesionalno skrbnostjo poslovanja. Direktor agencije, Igor Kušar, seveda ni zaskrbljen zaradi delničarjev PID, temveč zaradi dejstva, da je agencija dobila že drugo zausnico. Bralce naj spomnimo, da je pred kratkim že Ustavno sodišče ugodilo pritožbi Združenja DZU na odločitev agencije, ki je sredi "igre" spremenila pravila o obračunavanju provizije, ki so resnično previsoke. Tudi v prvem primeru je odločitev agencije nad vse upravičena. V čem je torej problem? Agencija sprejema pravilne sklepe, pritožbene instance pa jih razveljavljajo. Problem je seveda v "neodvisnih strokovnjakih", ki sestavljajo strokovni svet agencije. Oni so namreč pisali zakon o trgu vrednostnih papirjev in zakon o investicijskih družbah za upravljanje. V času obravnav v parlamentu ni bilo večjih problemov in postopek je teklo sorazmerno hitro. Neodvisni strokovnjaki so se delali pametne in prepisovali tujo zakonodajo. Predvsem so tekmovali, kdo bo pametnejši in prepisal novejšo rešitve. Problem nastane potem, ko mora sistem zaživeti v realnem življenju. Nastajajo problemi nadzora nad udeleženci na trgu vrednostnih papirjev, nastanejo problemi izrekanja sankcij za kršitelje. Različne zakonodaje na svetu poznajo zelo različne oblike sankcioniranja. Pri nas vemo, kako je z gospodarskimi prestopki,

zato je agenciji ostala edina sankcija, ki se ji reče odvzem dovoljenja. V primeru DZU Triglav je agencija ugotovila, da so njeni predstavniki na skupščini delničarjev Leka glasovali tako, kot je želelo vodstvo Leka, in je bilo proti interesom delničarjem v Triglavovih PIDih, ki so postali pomembni zunanji lastnik tega podjetja. Glasovali so za razdelitev dividend in še nekaterih drugih ugodnosti delničarjev Leka. Takšno glasovanje vsekakor ni v interesu zunanjim lastnikom, saj na takšen način pada vrednost podjetja. Problem je nastal, ko je nekdo ugotovil, da je agencija dolžna ukrepati. V tistem trenutku pa so na agenciji ugotovili, da lahko ukrepajo samo v primeru kršitve PID o strukturi naložb. Določbe zakona o investicijskih družbah in družbah za upravljanje govorijo o profesionalni skrbnosti in zastopanju interesov PID, ki jih upravlja, vendar ne določa nikakršnih sankcij zoper kršitelje. V tujini ponavadi za takšne kršitve določajo denarne kazni (civil penalties), ki pa jih naša pravna ureditev ne pozna.

Vodstvo agencije se je torej že drugič obrisalo pod nosom in izgubilo zadevo, ki je strokovno sicer na mestu. To pa še ni vse. V kratkem bo namreč ustavno sodišče presojalo o pritožbi borznih posrednikov o zaračunavanju taks za podaljševanje dovoljenj. Agencija namreč svoje storitve zaračuna na podlagi takse, ki jo je potrdila vlada. Gre za viro njenega preživljanja. Agencija ni vezana na proračun. Vse bi bilo uredu, če borznim posrednikom ne bi bilo treba vzdrževati trga vrednostnih papirjev in skrbeti za njegovo stabilnost.

Takšno početje je vedno dražje, ker na borzo ni in ni novih investitorjev. Kakor kaže zadeva, bodo tudi borzni posredniki dobili spor. Najbolj prizadeven na tem področju je nedvomno Andrej Pavlič, direktor ABH, ki je pred časom pozval javnost, naj ustavi agencijo. Ker ni dobil ustrežne podpore, je odstopil s funkcije predsednika Združenja borznih posrednikov. Morda bo imel več sreče na ustavnem sodišču.

Vsekakor je stvar slovenske vlade, da napravi red na agenciji za trg vrednostnih papirjev, pregleda njeno poslovanje in pospeši pripravo nove zakonodaje na tem področju. Predvsem pa bi kazalo premisliti, kateri med "neodvisnimi" strokovnjaki so sodelovali pri pisanju sedanjega zakonodaja, in jim onemogočiti nadaljnje povzročanje škode na trgu vrednostnih papirjev. Agencija je namreč javno sporočila, da ni sposobna ščititi malih delničarjev. Mar ni takšno sporočilo razlog za odstop direktorja in strokovnega sveta?

Drugo opozorilo agenciji za trg vrednostnih papirjev pa je prišlo iz družbe za upravljanje Proficia - Dadas oziroma od njenega nadrejenega, Davorina Sačarja. V intervjuju za Finance je prejšnji teden jasno povedal, da njegova DZU pravilno izračunava vrednost točk vzajemnih skladov. Gre za odgovor na tiskovno konferenco agencije, ki je pred kratkim sporočila javnosti, da je do sedaj izdala eno samo začasno dovoljenje za upravljanje vzajemnih skladov. Srečna DZU je Nika. Vsekakor je pri tem najbolj prizadet Dadas, ker gre za stvar prestiža, poleg tega pa je agencija objavila, da vzajemni skladi, ki jih upravlja njegova

DZU, združujejo polovico vsega kapitala iz tega naslova v Sloveniji. Dadas bi se prav gotovo pritožil na odločitev agencije, vendar kaj takega ni mogoče, ker so vzajemni skladi začeli poslovati že pred uveljavitvijo zakona o trgu vrednostnih papirjev in tako poslujejo brez dovoljenja. Agencija za trg vrednostnih papirjev enostavno ne more prepovedati poslovanja nobenemu od skladov. Njena edina možnost je, da javno objavi, da posamezna DZU še ne izpolnjuje pogojev za pridobitev dovoljenja. Omenjeni zakon je v veljavi že skoraj dve leti, dovoljenje pa ima samo DZU Nika in še ta samo začasno. Kaj porečejo mali investitorji, katerim so namenjeni investicijski kuponi, ki jih izdajajo? Agencija je brez zakonske podlage, da uredi to področje, izključno po lastni krivdi, vendar tega dejstva ne sporoča javnosti preko sporočil za javnost.

Na slovenskem finančnem trgu se dogajajo v glavnem predvidljive stvari, ki smo jih v glavnem napovedovali prejšnje tedne. Blažilni učinki umika Banke Slovenije iz področja urejanja menjalniških predpisov se poznajo v padanju menjalniških tečajev tako, da tečaj za nemško marko pada pod 93 SIT. Neodvisno od katerihkoli dogajanj pa se odvija trgovanje na Ljubljanski borzi, kjer se tečaji delnic zopet dvigajo. Po gibanju borznega indeksa bi lahko sklepali, da v Sloveniji lahko pričakujemo pravi gospodarski razcvet. Kako je s tečaji slovenskih delnic na Ljubljanski borzi, smo že pisali in ne kaže izgublja besed, dokler se ne premakne kaj bistvenjšega na področju lastninjenja.

B. Krznar

ZMEDA V TAMU, ZMEDA V BANKAH, ZMEDA V...

Afera TAM se je že tako rekoč končala. Kot vsaka afeta je bila namenjena kompromitaciji neposlušnega politika oziroma politične garniture. Povsod po svetu je tako. Ni pa prijetno, ne za bivšega ministra, ne za predsednika vlade, ne za LDS, ne za Združeno listo, predvsem pa ne za TAM in njegove delavce. Po aferi pridejo na dan vse umazane podrobnosti. Scenaristi so to pot sedeli v Sovi, režiser v LDS, igralci pa si niso sami izbirali vlog. Bili so žrtve. Slovenska politika se še ni dobera izurila v veščinah obračunavanja s svojimi političnimi nasprotniki. Njene poteze so nerodne in povzročajo efekt slona v trgovini s porcelanom. Ena glavnih značilnosti takšnih afer je, da igrajo glavno posredniško vlogo mediji, pri tem pa niti slučajno ne vedo, za kaj v bistvu gre. Pri aferi TAM je takšno vlogo igrala predvsem nacionalna televizija. Novinarji imajo radi občutek, da "pokrivajo" posamezno državno institucijo. Mislijo, da imajo dobre virov informacij. V resnici pa je ravno obratno. Državne institucije potrebujejo tovrstne usluge. Posamezni novinarji so ponekod tako domači, da med dopusti celo zalivajo rože po pisarnah. Poznam novinarko, ki je takšne usluge opravljala v parlamentu.

Seveda je vzrok afere v bankah. Nekdo je nekje že zapisal, da so zakon o sanaciji TAMa napisali v SKB banki. Baje je tiste dni direktor Nerađ hodil v službo čisto bled. Terjatve te banke do TAMa so gromozanske. Najpreprostejša rešitev je v tem, da jih z lobiranjem spreminiš v prvovrstne naložbe, za katero ti da država garancijo. Denar se čez noč preseli iz pasive v aktivo. Tako rekoč izgubljen denar postane prvovrstna naložba z državno garancijo in krasnimi obrestmi. Upniku sploh ni treba več delati. Zanj začno delati davkoplačevalci, saj se banka priključi naravnost na proračun. Nastane "zgoda o uspehu". Pomislite, kaj bi se zgodilo s to banko, če ne bi uspela zlobirati zakona! Kako bi ukrepala Evropska banka za obnovo in razvoj, ki je največji delničar te banke? Menda je njeno delničarstvo vezano na "exit strategy". To pomeni, da mora banka v primeru kritičnega padca tečajev zagotoviti odkup teh delnic po ceni, ki je določena v pogodbi, ne glede na njihovo trenutno ceno. Verjetno bi podobno ravnala tudi investicijska banka Merrill Lynch, ki je prav tako pomemben delničar SKB banke. Hitro bi se končala "zgoda o uspehu". Plaz bi se na največje nadaljeval tudi v drugih finančnih institucijah: Horizont Fund, SRP, Slovenian Development Fund. Prvzaprav bi bil takšen "strateški" umik koristen. Marsikatera od naštetih družb ima sedež v takšnih krajih, kot so Deviški otoki ali recimo Guernsey na Chanell Islands. Tam jim ni treba plačevati davkov. Ampak to so zgolj umazane podrobnosti... Gre za dejstvo, da si banke ne morejo privoščiti finančne polomije, ki se imenuje TAM. In si niso. Svoje terjatve so uspešno zavarovale. Potem pa je prišla na vrsto politična afeta. Tisti dokument Sove, ki mu novinarji in politiki pravijo "Informacija o prisotnosti tujih elementov pri poslovanju podjetja TAM v tujini", sploh ni informacija, ampak na njem piše, da gre za raziskavo. Kje na svetu obveščevalne in varnostne službe, ko lovijo tuje vohune, delajo raziskave. Ve se, kaj se počne z vohuni. Brez temeljitega operativnega dela ni še nihče odkril vohuna. Tam notri pa piše, da je Vukoman Zarič najverjetneje pripadnik SDV (ZRe). Kontraobveščevalna služba pač ne more govoriti takšnih neumnosti. Lahko bi rekla, da še niso potrdili suma, da gre za pripadnika tuje obveščevalne službe, ali pa bi bilo lepo tiho, da ne bi škodovali lastnem ugledu.

V bistvu je to scenarij za televizijski triler o TAMu. Hvala bogu, da je MAG objavil to skrupulacijo. V tem tekstu je na obrobju omenjeno podjetje Feniks d. o. o., ki sploh ne igra pomembne vloge. Zanimivo je zgolj zato, ker piše, da je iz Novega mesta. To pa seveda ni res, ker je takšno finančno podjetje registrirano v Murski Soboti, Stefana Kovača 12. Njegove najpomembnejše kapitalne povezave segajo predvsem v Pomursko banko in njene povezane osebe. Dejstvo je, da si Sova ne bi smela privoščiti takšnih malomarnosti. Analiza te "raziskave" pa kaže, da niti en sam podatek ni pridobljen z njej lastnimi metodami in sredstvi. Uporabili so zgolj nezanesljive informatorje (sodelavce), njihovih navedb pa ni nihče natančno preveril. Očitno je, da so precej podatkov pridobili brez uporabe tehničnih sredstev.

Paradoks "raziskave" je tudi v dejstvu, da je kriminalistična služba ves čas delovala v TAMu in napisala celo kopico ovadb. Problem z ovadbami je v tem, da v njih nihče ne more napisati, da "gre verjetno za pripadnika ali bivšega pripadnika SDV ZRe". "Raziskavo" je očitno napisal analitični oddelek Sove. Problem Sove je tudi v dejstvu, da je njena vloga do tujine vezana izključno na prostor nekdanje Jugoslavije in najdlje do Rusije. Na Zahod očitno ne smejo preveč posegati. Postala je del nadnacionalnega sistema varnosti, kjer so vloge razdeljene med državami. Nekdo je Sovi določil vlogo na Balkanu.

V takšnem stanju ni težko napraviti zmede. Mag je objavil vsebino raziskave, ves čas pa govori o nekakšni informaciji. Dejstvo je, da je raziskava stara skoraj leto dni. Nemogoče je, da v tem času Sova ne bi prišla do novejših podatkov. Če že ni uspela uporabiti tehnike, je lahko prav gotovo nadaljevala delo z informatorji, ki so imeli kaj povedati. Ti izsledki so lahko podani v informaciji, ki pa je novinarji očitno še niso dobili. In prav je tako.

Ostaja pa dejstvo, da je postal lastnik TAMa Sklad za razvoj, ki pa ni dal denarja za plače delavcem. Ali to pomeni, da sklad ni likviden, ali pa gre zgolj za privilegiranost posameznih institucij znotraj hierarhijske finančnih institucij. Predsednik vlade očitno ne dovoli siromajenja samega vrha svojega, nastajajočega gospodarskega velikana. Zadolževanje Sklada za razvoj bi namreč pomenilo konec njegove superiornosti do preostalih finančnih institucij.

Afera TAM je torej zgolj to in nič drugega. Podjetje bodo reševali do volitev, potem pa ga bodo prepustili usodi, ki mu ne more uteči. Ustanovila ga je JLA in ga neprestano reševala iz nešteti težav. Dejansko bi ga lahko rešila le močna neposredna investicija iz tujine, ki bi ga vezala na katero od multinacionalnih korporacij. Takšne možnosti so minimalne, tudi zaradi razvpitih afer. Za te pa je kriva slovenska politika, predvsem njen diletantizem.

B. Krznar

PULSAR d.o.o.

POOBLAŠČENA DRUŽBA
ZA UPRAVLJANJE VZAJEMNIH
SKLADOV IN INVESTICIJSKIH DRUŽB

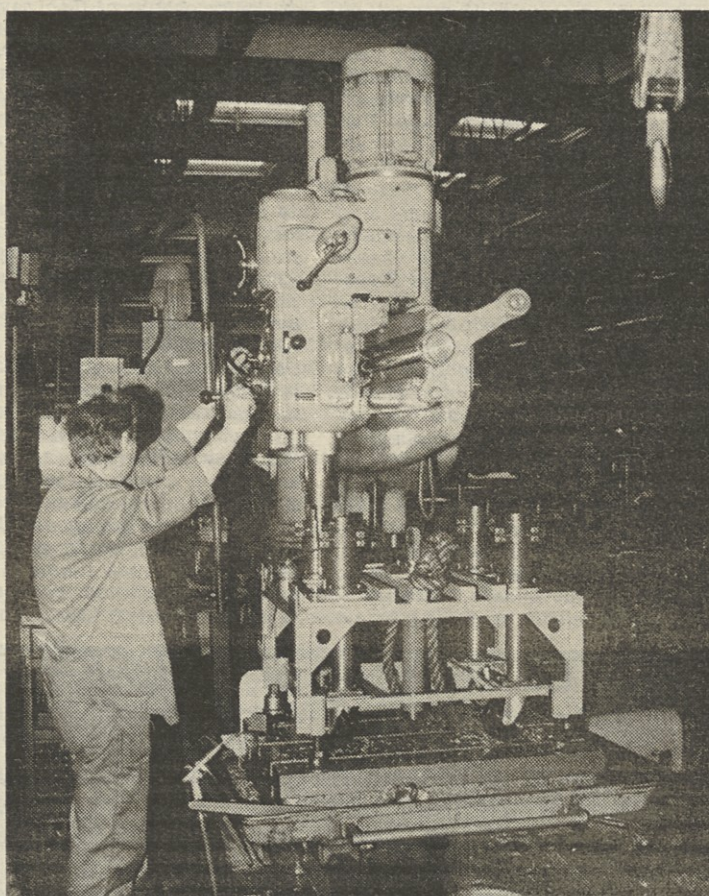
CETRIFIKATE ZBIRAMO do 31. 3. 1996

Vlagateljem nudimo del provizije
v višini 0,8 % v gotovini.

Informacije:

061/13 13 325 ali 062/224 756 ali 066/38 401

Ljubljana, Dalmatinova 2

France Trebčan: »Ločitev duhov« na Slovenskem (5)

“HLAPEC V LASTNI DEŽELI!”

Tabori “pod milim nebom” • Slovenci hočejo pokazati, da so si v mislih in duhu enotni • Velikega shoda v Vižmarjih se je udeležilo 30.000 ljudi, več, kot je bilo v tedanji Ljubljani vseh prebivalcev

Za Adama je napočil čas izjemne aktivnosti, ko so mladoslovenski po zgledu Čehov začeli prirejati množična zborovanja na prostem, imenovane - tabori. Z njimi so prižgali veliki kres narodnega prebujanja in prisilili avstro-ogrske oblasti k popuščenju pred marsikatero upravičeno zahtevo. Protestirali so, ker za davek, ki so ga plačevali, niso imeli drugega kot nemštvo v šoli in uradih. Možato so se postavili za slovenske šole, da bi njihovi otroci ostali Slovenci. S shodi “pod milim nebom” pa so hoteli tudi pokazati, da so si Slovenci v mislih in duhu enotni.

S tabori so tudi pokazali, kako nujna je sloga med Slovenci. Dopisnik iz Šmarja pri Celju je v Slovenskem narodu stanje ponazoril nekako takole:

“Imamo zvonik pri cerkvi, ki ima na eni strani uro, pa še ta ne gre in ne kaže nikdar prav; imamo pa tudi tukaj tri tabore - nemškutarskega, slovensko-naprednjaškega in slovensko-konservativnega, katera ločita voda in zvonik...”

Prvi tabor je bil 9. avgusta 1868 v Ljutomeru, temu sta sledila še tabora v Žalcu in Šempasu na Goriškem. Ljudje so prihajali peš, na konjih ali na okrašenih vozovih, oblečeni v narodne noše in okrašeni s slovenskimi zastavami.

Govornik dr. Valentin Zarnik je na enem od zborovanj med drugim dejal:

“Naš še zmiraj veljavni narodni program je zedinjena Slovenija in vpeljava slovenskega jezika v šole in urade.”

Poslanec dr. J. Vošnjak je v štajerskem deželnem zboru odkrito opozoril, da je bil doslej Slovenec v svoji lastni deželi le hlapec in tujec njegov gospodar.

Slovenci so na 17 taborih navdušeno podprli narodni program, ponekod pa dodali še zahtevo po slovenski univ. Povprečna udeležba je bila od pet do šest tisoč ljudi, največji tabor pa je bil 17. maja 1869 v Vižmarjih pri Ljubljani, ki se ga je udeležilo 30.000 ljudi, torej več, kot je bilo v tedanji Ljubljani vseh prebivalcev. Nekateri so prišli iz dvesto kilometrov oddaljenega Prekmurja ali Benečije in so spetoma taborili kakor vojska na pohodu.

Adam, ki ni imel otrok, se je zelo navezal na Martinovega sina Marka. Že v otroških letih je bil visok fant, tako visok, da je njegova glava štrlela iz množice otrok na šolskem dvorišču. Hodil je z velikimi koraki, zaganjal se je, kakor da lovi zrak. Bil je dober po duši, pa vesel fant. Kadar je bil dobre volje, se je na vsa usta in z očmi veselo smejal.

Kamorkoli je šel Adam, je, če je bilo le mogoče, vzel s sabo tudi Marka. Vodil ga je tudi na tabor v Vižmarjih. “Le poslušaj starega gospoda, Bleiweis se piše in kličejo ga oče naroda, da se boš naučil, kako je treba ljubiti svoj narod!” je rekel Adam glasno in pokazal na govornika na odru. “Samo da besed po stari navadi ne bo spet potlačil,” je takoj zatem mrmraje podvomil, ampak tako, da ga Marko ni slišal.

“Slovenskega naroda je veliko na svetu; štejejo nas poldrugi

milijon; ali razcepeljni stanujemo v osmih deželah... tako, da brat komaj brata pozna, čeravno smo vsi sinovi iste matere Slave,” je Bleiweis slovesno začel, nato pa povzdignil glas: “Možje slovenski! To pa ni bilo zmirno tako. Bilo smo nekaj vsi... skupaj; ločile pa so nas nemile okoliščine preteklih stoletij. Gotovo bi sicer ne bil mogel naš Vodnik reči, kar je rekel v eni svojih pesmi: Žod nekaj stanuje tukaj moj rod; če ve kdo za družega, naj reče: od kod?”

“Moral bi reči, da smo bili vključeni v verige sužnosti, ko je tudi narod delil usodo podložnika,” je zamrmral Adam, a ga je Marko le na pol slišal, ker se je preveč bal, da bi kakšno Bleiweisovo besedo preslišal. Gospoda Adama slišim pogosto, čarodeja, ki z besedami prižiga ogenj v ljudeh, pa ne srečaš kadarkoli in kjerkoli, si je mislil. “Narod slovenski si ne more pomagati od tega, da bi žviljal

Pesniki - pripovedovalci in učenjaki slovenski
 Govorniki na taborih v šestdesetih letih 19. stoletja: dr. J. Bleiweis, dr. J. Vošnjak, dr. J. Tonkli, dr. V. Zarnik, dr. R. Razlag, J. Noll, dr. E. H. Costa in dr. J. Premmerstein

vseh svojih narodnih pravic, dokler ni skupaj pod eno streho: pod eno deželno vladno, v enem deželnem zboru. Potem nehajo tudi vsi prepri, ko so svoji pri svojih...” je nadaljeval Bleiweis,

leti. Na njej jim je Bleiweis pripovedoval, kako je bilo, ko je kot voditelj kranjskih poslancev obiskal nadvojvodo. Ko mu je govoril o zedinjeni Sloveniji, ga je plemeniti gospod verno

dpisov je bilo toliko, da so dali dokumentu ime - peticija vsega slovenskega naroda.

Pozneje, ko je taborom obrnil hrbet, je vsako malo bolj ostro besedo pospremil s svarilom Adamu:

“Pazite, da se vam besede ne obrnejo v orglje, kakršne so bile tiste leta 1848!”

Takšne je Fran Levstik v satirično-zabavnem časopisu Pavliha napadel, češ da sedijo na dveh stoli. Kompromisarje si je privoščil tudi Slovenski narod, ki je med drugim jedko zapisal:

“Naši zastopniki so zoper centralizem, toda tako, da najprej po ulicah ropotajo z orožjem, nato pa zbežijo v nasprotni tabor...”

Pri tem je kajpak mislil tudi na politika Dragotina Dežmana, ki se je čez noč prelevil v Deschmanna in prestopil v nemški tabor, češ da je naprednejši od nazadnjaških slovenskih politikov. Slovenski “nacionalci” so se nanj tako zelo jezili, da so mu lepega dne razbili okna na stanovanju. Tretji ljudje pa so vseeno moral priznati, da so z njim Slovenci veliko izgubilo, zakaj bil je prirodoslovec in arheolog, po vsem svetu znan z odkritjem kolišč na Ljubljanskem barju.

Tudi konservativna gospoda v Ljubljani je podpirala tabore, dokler jih je bilo strah, da bo Avstrija v vojni z Nemčijo poražena in bo nemški kancler Bismarck zasedel vse ozemlje do Trsta. Ko pa so videli, da vojne ne bo, so zapustili taborstvo gibanje in opustili misel na zedinjeno Slovenijo.

(Da je prihodnjic)

Priloga „Novicam“ št. 47.

Prečastitemu gospodu
dr. Janezu Bleiweisu
 k njegovi 70. letnici.

do je, povej, junak, le isti, ki s mečem so britin
 Za domovino bori, rodu pravice brani?
 Lavo je vesele krvav, katerega prejme boritelj
 V boju, med slavo mu spet zmaganov jok se glasi.
 Večjo zaslugi čast junaki na polju duhovnem,
 Takim so čiste roki, branne sta govori, peró.
 Takoga danes čast junaka slovensko detele,
 Kiere iz telega naš glas je privedil njegov.
 Kierim sáštink je bil pred svetom s pesnem, s besedo,
 Kiere še v starosti dáš ljudi mladostno vna.
 Splošno veselje se vrtog razlega po širi odini,
 Zvesti pranjeje Sloven sodomostni še god
 Trojega rojstva, rojaki in v radosno družbo „Novice“
 Tudi prihajajo, glej, v svoje hvalečnosti znak.
 Ki si polical na lóv v otolín, viharí jih dóbi,
 Ki si jih risal govóč, da si rojake bliži.
 Ti si prvoeto pri nas razdirjal med rodom polučinim,
 Zeno, ki ti ga vselj, davno roditelj je naš.
 Moški Troj so značaj protivniki Troji spoznal,
 Téli s pohvalo dná svet ni pronočil nikdar.
 Nam si bil učeník, pridrtili Téli so drugi
 Vri prijatelji se drage detele, roditelj,
 In nakrupili ste obilo nam hrane duhovne,
 Da se preisljival hvalóč bodo znanovov vas rod.
 Vendar, ker ti si „Novic“ sáštink in svetlo jim slúžil,
 Blizajo družno se zdaj Téli v ponos polčin.
 Vseeno darje v spomin počeno zasluženo slavo
 Téli hvalajni Sloven, prjelet se vneso „Novic“
 Naj vesele Te naš dar zahvale in gorja bližini,
 In obrati se let mnogo Te mili nam Bog!

V Ljubljani, dnó 19. novembra 1878.

Zalozniki „Novic“.

V kratkem bo izšla knjiga Franceta Trebčana, ki ima za zdaj še delovni naslov - »Ločitev duhov« na Slovenskem (ali tudi od pameti). Zanimiva bo predvsem za preproste ljudi, ki se pogosto vprašujejo: »Od kod spet toliko sovraštva med nami? Nam je res na kožo zapisano, da se moramo gristi med sabo, drug na drugega pljuvati, drug drugemu kopati jamo? Pri tem pogosto ne pomisljijo, da se nadaljuje stara slovenska navada »ločitev duhov« ali ločitev od pameti. Prav o tem govore zgodbe v tej knjigi. Nobena ni izmišljena, vse so izbrskane iz porumenelih strani časnikov, avtorjeva je le izbira in način predstavitve.

Avtor vpleta v kroniko dogodkov od leta 1848 do leta 1941 usodo Medvedove družine skozi več rodov; ne zaradi leposlovnih ambicij, temveč da bi z njimi povezoval resnične dogodke. S tedanjim jezikom, njegovo barvo in mikom je ohranjen tudi nekaj patine tedanjega časa.

Objavljamo nekaj samostojnih, iz celote iztrganih odlomkov iz prve polovice knjige.

ki so ga zborovalci prekinjali z živahnimi klici. “Zdaj šele smem reči, da je slovenski narod v resnici na svetu, da živi, da se zrelo politično giblje in da nismo samo narodopisen pojem.”

“Dajte nam Slovenijo!” so se zadnje Bleiweisove besede izgubile v navdušenih klicih ljudi.

Marku je bila vseč primerjava naroda s kmetijskim posevstvom. Bleiweis je namreč rekel, da lahko opravlja gospodar svoje posevstvo veliko hitreje in veliko ceneje, če ima ves svoj grunt skupaj, in koliko težje mu je, če ima eno njivo tukaj, drugo pa drugje.

Adam se je spomnil seje odbora Društva Slovenija pred mnogimi

poslušal in mu pritrjeval, na koncu pa ga je smeje se vprašal: “Ali pa veste, da to želi tudi narod na Štajerskem, Koroškem in drugod?” Bleiweis je priznal, da ni imel poguma, da bi odkrito rekel: “Hočemo združiti vse slovenske dežele! Hočemo vse! Volame tuto! Wir wollen alles!”

Odnos konservativcev do taborskega gibanja se je v malem kazal v vedenju birta v dolini. Sprva je molčal, ko pa so tabori prerasli v množično narodno gibanje, se je vsaj na videz tudi sam navdušil zanje. Leta 1873 je podpisal peticijo, ki ga je politično društvo Slovenija naslovlilo na cesarja. Po-

avto PANORAMA

NASVET

Prilagodite vožnjo voznim razmeram

Vremenarjem je pravzaprav najlažje. Če dežuje, nam sporočijo, da so ceste mokre; če sije sonce, nas prepričujejo, da je vožnja po njih brez posebnosti. Dokler sedite pred radijskim ali TV sprejemnikom in ta sporočila poslušate, je stvar nadvse preprosta. Če pa takšna sporočila poslušate za volanom, je povsem drugače. Zato ni odveč, če vsem, ki ste ob različnih voznih razmerah na slovenskih cestah, tu ponudimo nasvet, kako zavirati v različnih voznih razmerah.

Vsak voznik ve, da je zavorna pot pri različni hitrosti in v različnih vremenskih razmerah zelo različna. Pa poglejmo, zakaj!

Zavorna pot = reakcijska pot + pot zaviranja

Hitrost	Cestišče	Reakcijska pot	Zavorna pot	Skupaj
50 km/h	suho	10 m	14 m	24 m
	mokro	10 m	28 m	38 m
80 km/h	suho	15 m	35 m	50 m
	mokro	15 m	70 m	85 m
100 km/h	suho	19 m	55 m	74 m
	mokro	19 m	110 m	129 m

Opomba: Tabela omogoča preprosto oceno obnašanja vozila pri različnih hitrostih in razmerah na cestišču (suho, mokro) ter trajanje zavorne in reakcijske poti.

Prej dober kot mega

Minuli teden so slovenski kupci spet dobili možnost odločiti se za novost, ki prihaja iz francoskega Renaulta. Novost, imenovano Megane, ta je nadomestila staro Renaultovo devetnajstico, so z velikim pompom predstavili javnosti v središču Ljubljane.

Za vse, ki vas ni bilo zraven, naj povemo, da bi za to novost, ki so jo po koledarju novih avtomobilov (predstavitve je bila za Evropo predvidena v januarju) pravočasno predstavili tudi pri nas, težko zapisali, da je mega, prej je to le dober avtomobil.

Ker je promocijskim službam dovoljeno prepričevati kupce, pa seveda ni nič narobe, če uporabljajo izraz mega. Bodoči kupci pa bodo morali pogledati v “nedrje” Megana in seveda v svojo denarnico, ali je dovolj polna, preden si ga bodo privoščili.

V primerjavi s staro devetnajstico je pri njem brez dvoma napredek v korektnem oblikovanju in uporabi materialov. Ti temu Renaultovemu vozilu dajejo status ustreznega vozila srednjega razreda. Tudi osnovni tehnični podatki bodo bodoče kupce prepričali, da vozilo izpolnjuje tako varnostne kot udobnostne pogoje, ki jih voznik pričakuje. Novemu vo-

zilu nedvomno ni očitati nepreglednosti, saj jo vozniku v pravi meri zagotavlja. Prav tako

omogoča dovolj udobno vožnjo sovozniku in potnikom na zadnjih sedežih.

Slovenski kupci bodo lahko izbirali med različnimi modeli in tehničnimi značilnostmi:

Model	RN 1.4	RN 1.6	RT 2.0	RN 1.9	RT 1.9
Teža praz. voz.	1015	1055	1085	1110	1130
Motor					
Vrsta vbriz.	enotočk.	večtočk.	večtočk.	Atm.	Turbo
Prostor. cm ³	1390	1598	1998	1870	1870
Vrt. in gib	75,8x77	79,5x80,5	87,7x93	80x93	80x93
Kompr.razm.	9,5 : 1	9,7 : 1	9,8 : 1	21,5 : 1	20,5 : 1
Največja moč (kW/KW)	55/75	66/90	83,5/115	47/65	68,5/95
pri številu vrtlj./min	6000	5000	5400	4500	4250
Najv. navor pri številu vrtlj./min	107	137	268	118	176
Gorivo Normativ	4000 Eurosup. EU 96	4000 Eurosup. EU 96	4250 Eurosup. EU 96	2250 D 2 EU 93	2000 D 2 EU 93
Zavore					
ABS	opcija	opcija	opcija	opcija	opcija
Zavore spredaj	diski	diski	zrač.d.	diski	zrač.disk
Zavore zadaj	bobni	bobni	bobni	bobni	bobni
Volan					
Servo	serijsko	serijsko	serijsko	serijsko	serijsko
Zmogljivosti					
Najv. hitrost	170	184	197	160	180
Pospešek od 0 do 100 km/h(s)	14,3	11,5	9,7	16,5	12,3
Poraba goriva v (l)					
pri 90 km/h	5,4	5,2	6,4	4,7	4,6
pri 120km/h	7,4	6,9	8,2	6,5	6,3
mestn. vož.	8,3	8,5	10,3	7,2	7,0
maloprodajna cena	2.369.052	2.445.610	3.161.835	2.517.348	2.957.875

Pripravil: Janez Temlin

Morda se bo še kdo izmed bralcev in bralk spomnil volilne kampanje iz leta 1992, ko so Demokrati z Bavčarjem na čelu nekaj dni pred glasovanjem prišli na dan z velikim časopisnim oglasom, v katerem so volilce in volilke opozorili, da sta LDS in SKD podpisala tajni dokument o povolilnem sodelovanju. Če danes človek zavrti film malo nazaj, so mu marsikateri stvari bolj jasne. Jasne predvsem v tem smislu, da je v večini primerov šlo za velik blef. Danes je sicer jasnejše, kot je bilo takrat (jeseni 1991), da je šlo za "važne" ideološke dileme in politične razlike. Prepirali so se zaradi domobranstva in antikomunizma (kajti kar precej jih je bilo nekdanji v ZK), zaradi laične države, zaradi privatizacije in še mnogih drugih zadev, ki tudi po svetu ločujejo liberalne in konservativne stranke. Tu sta se navsezadnje – v začetku sicer zelo nežno – razšla tudi Janša in Bavčar.

Velika jeza in razočaranje desničarjev pred volitvami leta 1992 in po njih sta sprožila velikansko kampanjo blatenja Demokratov (najpogostejši očitek je bil, da so levičarski, da paktirajo s Kučanom itd.), pri čemer sta jim debelo pomagala tudi ZLSD in LDS. Kot je znano, je prvi vprašanje o Zlobčevi "izdaji" zastavil – v knjigi Premiki – J. Janša. S tem je Janša zares kompromitiral svojega kolego. Posledica vse te kampanje je bila, da so obetajoči Demokrati na volitvah dobili le borih 5 odstotkov glasov, kar je pomenilo, da so jim bila vrata v kakršnokoli vladno koalicijo zaprta. Še več. Takrat (januarja 1993) so Demokrati občutili, kako malo veljajo v politiki čustva in osebnosti oziraj, ko jih je Drnovšek odslovil brez kakšnih posebnih ceremonij iz vlade. Seveda sta pri tej odločitvi pomagala slab volilni rezultat in pa volilna kampanja, ki je bila upe-rjena proti LDS in še posebej proti kombi-naciji LDS-SKD.

No, kljub tej izkušnji se je zgodil 12. marec 1994, ko so si na združitvenem kongresu na Bledu Demokrati, Liberalni demokrati, Socialisti in Zeleni segli v roke in zako-

pali bojne sekire. Na tem kongresu je seveda bil najbolj značilen govor (sila kratak) novega predsednika Drnovška, ki je med drugim dejal: "da ne misli veliko govoriti in da je prepričan, da delegati cenijo prav to, da imajo " racionalnega predsednika". In: "To ni več stranka poniglavih mladincev, to je sedaj stranka resnih

pozabiš na nekatere ideološke libertarne zavore.

Tudi nekateri drugi politiki bodo morali pozabiti na nekatere " nečednosti" iz preteklosti. Kot npr. na zanimivo zgodbo iz časov ministrovanja J. Janše, ki se danes tako zavzema za malega človeka in mu poskuša in hoče na vsakem koraku pomagati, da bi

To ilustracijo sem uporabil kot argument, zakaj nekateri demokracijo izbrljajo kot sredstvo za to, da so na oblasti. Očitno ne zato, da bi davkoplačevalcev denar racionalno porabili, da bi tudi on imel kaj od tega, temveč jih žene sla po lastnem, boljsem in udobnejšem preživetju. In tu fantje, se seveda zgodba o uspehu ali neuspehu konča. Družbena in premo-

ženjska razmerja, ki jih je ustvaril čas po drugi svetovni vojni, danes niso razložljiva in razrešljiva z delitvami, ki jih tu pa tam predlagajo populist, krščanski demokrati in Janševi socialdemokrati: namreč z delitvijo

današnje populacije na potomce pravih in napačnih, rdečih in črnih, zmagovalcev in poražencev. Prav tako pa nova premoženjska stanja na tak način, kot je opisan zgoraj, ne morejo biti v prid političnim elitam pri drvenju v kapitalizem, kajti kot kaže, je še malo "novo" ustvarjenega (zdaj v kapitalizmu) in se bolj naslajajo pri delitvi in grabljenju tistega, kar so ustvarile pretekle generacije s socialistično miselnostjo.

DOSJE OBLASTNIH RIB JE ČIST

in odgovornih ljudi." Po tem kategoričnem stavku, ki je doživel aplavz (ali zaradi vlnudnosti ali zaradi resničnega evolucijskega ciklusa) je bila nekdanji LDS odvzeta vsa libertarna tradicija in je poslej še samo stranka, vezana na Drnovškovo osebno biografijo.

Na ta način se je odprla pot utrjevanja zgodovinske osi LDS-SKD, ki je vse do konca leta 1995 doživljala različne cikluse vzponov in padcev, nakar pa dokončno zaživela v svoji popolnosti in veselju obeh establišmentov (LDS in SKD), ko je veliko "nenaravno" koalicijo zapustila Združena lista socialnih demokratov. Zdaj je več kot jasno, da volilna kampanja ob koncu leta ne bo več usmerjena v razbijanje osi LDS-SKD, pa čeprav pomenijo nekateri vodilni možje v tej novi navezi tiste politike, ki so si še kako prizadevali, da do tega ne bi prišlo. Morda je tudi pri njih prevladal sindrom Drnovšek.

Kajti težko si je predstavljati Bavčarja kot nekdanjega notranjega ministra, ki je bil nesporna avtoriteta, močan vladni mož, da bi kar tako pristal na to igro. "Pod seboj" je imel veliko ljudi, razpolagal je z veliko količino denarja. Živel je v svetu hitrih avtomobilov, džipov, helikopterjev, uradnih rezidenc in lovskih koč, pokornih uradnikov, državnih skrivnosti, tajnih depeš itd. Na nek način se ta svet stika z Liberalno stranko, ki ji je priznan položaj državotvorne, vendar tudi oblastniške stranke. Morda so pretehtali ti razlogi, da

bolje preživel. Ko je bil še na oblasti, seveda ni bilo tako. Zgodba pa je taka:

"Ministrstvo za obrambo je podpisalo pogodbo za nabavo štirih zračnih plovil s firmo d. o. o. iz Slovenije v vrednosti 755.200 DEM, ki jo je podpisal sam obrambni minister (pog. št. 102/92) Janez Janša. Glede na to, da je o tem bilo veliko pisanega že v javnih občilih, ko je nastopil mesto obrambnega ministra J. Kacin, in da seveda, tako

"Zdaj je več kot jasno, da volilna kampanja ob koncu leta ne bo več usmerjena v razbijanje osi LDS-SKD, pa čeprav pomenijo nekateri vodilni možje v tej novi navezi tiste politike, ki so si še kako prizadevali, da do tega ne bi prišlo. Morda je tudi pri njih prevladal sindrom Drnovšek. Kajti težko si je predstavljati Bavčarja kot nekdanjega notranjega ministra, ki je bil nesporna avtoriteta, močan vladni mož, da bi kar tako pristal na to igro."

kot vse druge vragolje, tudi ta ni bila razčiščena do konca, le dodajmo. Poučeni vedo povedati, da je 17. februarja 1995 bil v dnevnem časopisu objavljen oglas o zbiranju ponudb firme v stečaju za prodajo dveh teh helikopterjev. Izključna cena je bila nižja od tiste pogodbene (188 tisoč DEM za komad), in sicer 151.000 DEM. Ker pa so pri stečajih pač težave, ki jih vsi več ali manj poznamo, poučeni vedo povedati, da je te helikoptere kot stečajno maso odkupilo eno od ljubljanskih podjetij za 5001 DEM za komad. Prav ste prebrali, za pet tisoč in eno marko. In jih je naprej prodalo za 25 tisoč DEM po komadu." Vsakdanja zgodba, ki spremlja naš proces privatizacije in stečajev, toda s to razliko, da je v to zgodbo očitno vpleten tudi denar davkoplačevalcev, torej naša dohodnina, ki v dobršnem delu polni državno blagajno.

Zato sem globoko prepričan, da se tudi z "antiupokojensko" nalepko slovenske stranke (predvsem vladajoči LDS in SKD) ne morejo rešiti bremena, da so slovenske državljane in državljanke prinesli okrog. Če pa ni tako, naj povedo, kje se je izgubilo pri procesu lastninjenja celih 150 milijard tolarjev nekdanje družbene lastnine. V certifikatih je ni, v državi je ni. Torej, kje je? V zasebnih rokah? Težko, vsaj po veljavni zakonodaji ne more biti tako. Morda pa je tudi to ena od cen, da si na oblasti. Bo že čas pokazal, ko bo nov slovenski kapitalistični sloj viden in občuten. Lahko se zgodi, da bomo v tem sloju opazili še včerajšnjega sodelavca, s katerim smo pred leti skupaj počitnikovali v sindikalni prikolici. Bil je ob pravem času na pravem mestu, in kar je najpomembnejše, bil je v pravi stranki.

Sultan

"Velika jeza in razočaranje desničarjev pred volitvami leta 1992 in po njih sta sprožila velikansko kampanjo blatenja Demokratov (najpogostejši očitek je bil, da so levičarski, da paktirajo s Kučanom itd.), pri čemer sta jim debelo pomagala tudi ZLSD in LDS."

France Prešeren se je zlahka pogovarjal s svojimi prijatelji pesniki iz Češke, Poljske, Slovaške, Hrvaške in Srbije. Pa ne zato, ker bi se naučil starocerkveno-slovanščine iz trojezičnega slovarja Frana Miklošiča. (Ta je sestavljal svoj svetovno znani in znameniti starogrško-latinsko-tarocerkvenoslovanški slovar šele kasneje). Ampak zato, ker so si Prešernovi staroavstrijski prijatelji lahko pripovedovali šale v znanem "sporazumevalnem jeziku Slovanov", to je nemščini.

V času, ko je Prešeren pesnil, kako bi bilo lepo, če bi si "otroci Slave" segli v roke, so nacionalizmi po Evropi sestavili iz širokega kupčka državice najprej veliko Nemčijo, potem združeno Italijo. Samo Turčija je razpadala. Ravno v dobi najhujše romantike je vsaj še Nemcem in Italijanom prišlo na misel, da se kaže združiti v nekoliko večji narod: Angležem, Francozom, Špancem se je nekaj podobnega posrečilo še nekaj stoletij prej.

Slovani so si včasih še preveč segali v roke in to seganje ni pripeljalo preveč daleč. Danes Slovenci niti slišati nočemo kaj preveč o raznih Slovanih. Pa tudi drugje je zanimivo: Na Severnem Irskem skuša borbeno krilo Ire obnoviti vojno. Naveličali so se protestantov, hočejo se združiti z matično Irsko.

Na Kosovu naj bi se Albanci naveličali Srbov. In se hočejo odcepiti.

Francěk Rudolf:

Praktični fundamentalizem

ČRNA LUKNJA

V Quebecu referendum ni uspel. V Čečeniji pa nimajo referenduma, samo odcepitve. Odcepitve sicer uspeva, vojna pa tudi.

Ni tako malo nevrvalgičnih točk na zemeljski obli, kjer narodi skušajo uprizarjati razpad Avstro-Ogrske ali razpad turškega imperija na Balkanu (strokovno se mu reče "balkanizacija" in ta balkanizacija se nadaljuje v nedogled).

Ne morem si kaj, da ne bi zapisal: Slovenija je pri-zorišče, kjer Evropa razpade. Končno bi ime "Črna luknja" bilo za državo silno slikovito. Tudi na zastavi bi črna luknja delovala enkratno.

Ne morem si kaj, da ne bi pomislil: medtem ko se nekatere države same v sebi združujejo, medtem ko se celo Evropska unija združuje, Slovenija počasi razpada na različne, med seboj neverjetno oddaljene občine. Da bi si pa zagotovila tudi popoln medijski in kulturni razpad, potrebuje še nekatere dodatne pogoje: nekaj zanimivih polarizacij. Poleg razdelitve po strankah odločno in globalno razdelitev na leve in desne.

Kar se medijev tiče (pa naj bodo časopisi, radijske ali televizijske postaje), potem razpad na ljubitelje levih in desnih medijev.

Tudi Grčijo pretresa razpad televizijske mreže na množico komercialnih postaj. Tudi v Grčiji ugotavljajo, da se takšen razpad niti približno ne obnese: ker prinaša revne, cenene programe.

V Sloveniji bomo to šele morali ugotoviti. Zaenkrat nam še niti to ni uspelo.

Tu se moramo spomniti znamenitega avstrijskega pisatelja. Napisal je lep spis, kako mediji ne marajo Srbov. Peter Handke je bil desetletja dolgo nekakšen "skorajda" Slovenec. Zdaj pa piše, da mu Slovenija ni všeč. Da mu je bila bolj všeč Jugoslavija. Kako se lahko dogodi kaj takega?

Danes imaš samo dve možnosti, da spremljaš dogajanje v sosednji državi. 1) Da poznaš jezik te države in si naročen na časopise, pa da uловиš radijske in televizijske programe. 2) Da se dopisniki tvojih vsakodnevnih medijev toliko ukvarjajo s to državo, da pač

zveš o njej vse, kar je potrebno.

Ne samo da ni verjetno, da bi Peter Handke znal slovensko, hrvaško, srbsko, makedonsko, še manj verjetno je, da bi si lahko naročal goro časopisov iz teh držav. Da bi se pa avstrijski ali nemški dopisniki redno javljali iz vseh teh držav, potem bi pač morali pozabiti na mnoge druge, bolj evropske in za Avstrijo ali Nemčijo bolj zanimive države. Tako zve Peter Handke vedno samo o tistih dogodkih, ki so najbolj akutni: o vojni v Bosni. Ker me danes ne zanima genialni Peter, hočem pravzaprav povedati, da slehernik v Evropi pravzaprav ne zve o Bosni, o Balkanu, o Čečeniji ali Afganistanu kaj drugega kot to, da je nekdo stopil na mino, pa da so nekoga ubili, nekaj razstrelili... Na koncu lahko samo ugotovim, da se Peter Handke upravičeno razburja, da mora leta in leta razmišljati o stvareh (ker se ima za intelektualca, seveda meni, da je stari dobri običaj evropskih intelektualcev zavzemanje stališč o vsem mogočem), o katerih ni mogoče ničesar konkretnega izvedeti.

Nekateri ozki specialisti posameznih področij se lahko med sabo povežejo, pridejo na kongrese in se pogovorijo... izmenjajo izkušnje in znanje... Vendar nekateri narodi povezujejo milijone in milijone ljudi med sabo s pomočjo jezika, časopisov, radija, televizije... drugi pa ne.

Peter Handke hoče na vsak način razmišljati o tem, kdo je kriv. Tako rekoč o tem, kdo je zločinec. V Bosni je nenadoma celo največji problem vprašanje, kdo je zdaj vojni zločinec.

Vojni zločinec je bil znani Franc Jožef II., cesar. Še vedno ima hotel na Dunaju, imenuje se po njem in napolnjen je z njegovimi portreti... Margaret Thatcher, znana liberalna političarka, nikakor ni dovolila katoličanom na Severnem Irskem, da bi se odcepili... vojna zločinka torej. Da ne govorimo o demokratu in reformatorju Jelcinu... In njegovih uspehah v Čečeniji. Vendar o nekaterih političnih nikakor nihče noče misliti nič slabega. Nasprotno: vedno jih zmerjajo z mitotvorci. To se dogaja Slobodanu Miloševiću.

Svet, globalna medijska vas, vedno dovoljuje samo nekaterim večjim sistemom, da podeljujejo pomembnejše prilastke. Da razlagajo politiko. Da rešujejo probleme.

Kjerkoli na svetu najdemo pokrajine, mesta, mogoče celo narode, ki so tako zelo v manjšini, da dopisniki vedno poročajo iz najbližjega glavnega mesta. In torej nikoli nihče noben sleherni (ali noben zaskrbljeni Peter Handke) ne sliši, kaj se tam dogaja.

Ves planet je desetletja dolgo poslušal poročila iz Beograda, spremljal dogajanje v Beogradu in ni jasno, kako bo katerakoli od novonastalih

prestolnic Balkana prepričala svetovno javnost, da se je potrebno ukvarjati s kulturo, politiko, gospodarsko inventivnostjo, tokrat prihajajočo s čisto druge strani velikega polotoka.

Slovenija mora dopovedati svetu, da sploh je na zemljevidu. Naučiti pa mora svet svojega jezika, ker dopisniki, ki ne znajo jezika dežele, kjer so, ne morejo dovolj hitro razložiti svojim domačim bralcem, poslušalcem, gledalcem, kaj se dogaja. Vse do podrobnosti.

Če je kje področje, kjer vse informacije stečejo skozi filtre nepoznavanja jezikov in kultur, potem je to Balkan.

Pa še več: Čisto možno je, da kje najdemo državo, ki niti sami sebi ne zna razložiti, kaj se dogaja v njeni politiki, gospodarstvu, kulturi. Kjer si ljudje sami ne znajo razložiti, kakšna načela prevzemajo od drugod in kaj takšna načela pomenijo. Kdor sebe ne razume, vedno narobe razume tudi druge. Pri državi pa se takoj zgodi še nekaj: Taka država je gotovo zelo zelo ideološko razcepljena. Razdeljena med stare in mlade, kar je še najmanj, in med razne vrste vernikov v napredek, različen napredek, seveda... Kadar je kakšna država sama v sebi nenavadno komplicirana, je za opazovalce iz večje daljave zelo enostavna: ne opazijo je. Ali pa jo opazijo v popolnoma spačeni luči. To je zanje še najudobnejše.

Svet delavcev mora imeti strategijo delovanja

Piše: Milan Uroša

Zagotavljanje najmanj minimalnih materialnih pogojev za delo sveta delavcev, ki jih določa zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju, kot so plačane ure za seje in posvetovanje z delavci, kritje stroškov za izobraževanje članov in profesionalizacije z zakonom določenega števila članov sveta delavcev, je le eden od pogojev, da je svet delavcev lahko učinkovit in uspešen. Najmanj toliko je raven uresničevanja soupravljaljskih pravic delavcev odvisna od strategije in načina delovanja sveta delavcev. Pri načinu delovanja je predvsem pomembno, da ima svet delavcev vzpostavljen stalen kontakt z zaposlenimi in tvorno vsebinsko sodelovanje s sindikatom v podjetju in izven njega ter z delavskimi predstavniki v nadzornem svetu družbe.

Določanje strategije delovanja sveta delavcev je, upoštevaje razmere v gospodarski družbi, predvsem stvar slehernega posameznega sveta delavcev. Odvisno pa je tudi od tega, kakšen je odnos delodajalca do soupravljaljskih pravic delavcev in v okviru tega predvsem to, koliko je delodajalec dojel in sprejel, da je soupravljanje sestavni del oblikovanja in sprejemanja nekaterih poslovnih odločitev, ki lahko bistveno prispeva k večji uspešnosti poslovanja družbe ter k nekonfliktnemu razreševanju razmerij v okviru odnosa med delom in kapitalom.

Predvsem tuje izkušnje kažejo, da v praksi zasledimo naslednje modele delovanja svetov delavcev:

- model korektivne vloge sveta delavcev, v katerem svet delavcev čaka na predloge delodajalca in reagira le takrat in le na podlagi minimalnih zakonskih pravic,
- model sveta delavcev »somenadžerja«, v katerem delodajalec uspe, da svet delavcev vse njegove predloge sprejme za svoje, ne glede na to, kako posledično vplivajo na položaj delavcev,
- model sveta delavcev »kontramenedžerja«, v katerem svet delavcev zavrača sleherne predloge delodajalca in s tem onemogoča ustvarjanje produktivnega dialoga z njim,
- model, v katerem svet delavcev igra vlogo »socialnega kontrolinga«, v okviru katerega, upoštevaje vse relevantne podatke, kot enakopravni partner uravnava vsa tista socialna vprašanja zaposlenih, ki so v njihovi pristojnosti.

Prvi trije modeli vsekakor kažejo, da ti sveti delavcev nimajo zgrajene strategije svojega delovanja ali pa je ta napačna.

Za uspešno in učinkovito delo sveta delavcev je torej pomembno:

1. Svet delavcev ne sme prevzeti le vloge preprečevalca nepravilnosti (defenzivna vloga), temveč mora že vnaprej vplivati na odločitve.
2. Člani sveta delavcev morajo vedeti, katere informacije potrebujejo za svoje delo:
 - kje in kdaj jih dobijo,
 - njihov obseg in selekcija med njimi,
 - kako jih uporabljajo, s ciljem zaznavanja trendov na posameznih področjih v daljšem časovnem obdobju.
3. Vsi člani sveta delavcev za svoje delo potrebujejo ustrezno strokovno znanja. Zato je nujno, da se izobraževalnih oblik, ki jih organiziramo v Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije, udeležijo vsi naši člani svetov delavcev in tudi sindikalni zaupniki. Svet delavcev je kolektivni organ, zato je popolnoma zgrešen pristop, da se seminarjev za svete delavcev udeležujejo le njihovi predsedniki.

4. Delovati morajo tako, da jih bodo delodajalci sprejemali kot enakopravne partnerje, za to pa je potrebno argumentirano zastopanje vloge dela v produktu podjetja. Strogo izvajanje pristojnosti iz zakona pomeni pristajanje na sprejem pasivne vloge, vse kar je več od tega, pa je stvar usposobljenosti, lasne kreativnosti, uspešnega sodelovanja s sindikatom, izdelane strategije ter razumevanja obeh strani, da soupravljanje prispeva k uspešnosti sodelovanja s sindikatom, izdelane strategije delovanja ter razumevanja obeh strani, da soupravljanje prispeva k uspešnosti poslovanja podjetja.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je v letu 1995 razpisalo projekt z gornjim naslovom. Na trženju je uspelo projekt dobiti Institutu za razreševanje, ekonomiko in organizacijo iz Ljubljane, z nosilcem dr. Bogdanom Kavčičem.

V opredelilni raziskovalnega problema je ITEO izhajal iz naslednjih izhodišč:

1. V Sloveniji ni pregleda nad uresničevanjem z zakonom o soupravljanju delavcev predvidenih oblik participacije delavcev. S predlaganim projektom bi:

a) zbrali podatke o uresničevanju zakona na reprezentativnem vzorcu družb, na katere se zakon nanaša, o odločitvah delavcev glede participacije, o uresničevalnih oblikah in njihovem funkcioniranju dosedaj in

b) pripravili vsebinski predlog za redno statistično spremljanje soupravljanja delavcev.

2. Primerjava funkcioniranja z zakonom o soupravljanju predvidenih oblik delavske participa-

cije v družbah z različno lastninsko strukturo (posebej glede na delež notranjega lastništva) bo omogočila empirično utemeljeno oceno vpliva lastninske strukture na participacijo in uspešnost družb. Glede na velik delež notranjega lastništva v slovenskih gospodarskih družbah, bi takšna primerjava omogočila tudi načrtovanje ukrepov sistemske narave za povečanje učinkovitosti poslovanja družb.

3. V državah Evropske skupnosti je bilo po naročilu (in financiranju) te skupnosti izvedenih nekaj raziskovalnih projektov o različnih vidikih participacije delavcev (zlasti o njenem vplivu na tehnološki razvoj in nove metode vodenja). V okviru predlaganega projekta bi izvedli tudi raziskavo nekaterih aspektov participacije, ki bi omogočili primerjavo s projekti v Evropski uniji.

Glavne zainteresirane skupine (stakeholders) na področju participacije so: vlada (zadolženo ministrstvo), delodajalci in delojemalci oz. njihove

V vročih poletnih dneh leta 1993 je v državnem zboru prišlo do tihega in neodmevnega sprejetja zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju. Ta zakon je, ob relativno skromnem zanimanju politike zanj, na novo opredelil odnose med delodajalci in kolektivni zaposlenih. Z vidika stopnje »industrijske demokracije« oziroma modela, ki je bil uveljavljen s sprejetjem tega zakona, je prišlo do kvalitativne spremembe. Proces omejevanja samoupravljanja iz poznih 80 let je bil ustavljen in na temelju nove ustave leta 1991 nadomeščen z uveljavitvijo novih razmerij. V teh razmerjih dominira lastnik kot temeljni in izvorni delodajalec, zaposleni pa so kot posamezniki in tudi kot delovni kolektiv pravno in ekonomsko gledano v odvisnem in podrejenem položaju. Slovenski zakonski model kljub temu načelnemu izhodišču iz primerjalnih vidikov za delavsko stran ni omejevalen. Delavcem, ki se ustrezno organizirajo, jamči sorazmerno široke pravice in pogoje za sodelovanje pri upravljanju. Predpis je fleksibilen, saj zaposlenim omogoča, da po lastni presoji smotnosti aktivirajo sistem delovanja neposredno voljenih predstavnikov. Omenjeni model tudi omogoča partnerjem, da sporazumno ožijo ali širijo participativne pravice. Hkrati zakon zaposlenim jamči minimalni obseg pravic sodelovanja pri odločanju, ki jih brez njihovega soglasja delodajalec ne more zmanjšati oziroma omejiti. Kvaliteta predpisa, če ga opazujemo z vidika krepitve moči zaposlenih, da vplivajo na odločanje, je tudi v ustrezni ureditvi razmerja med sindikati in neposredno voljenimi delavskimi predstavništvimi. Sistem delavske participacije temelji na zasnovi sodelovanja in medsebojnega usklajevanja interesov delodajalca in zaposlenih, v katerem tudi sindikati lahko tvorno sodelujejo. Manj ustrezna pa se zdi ureditev v tem, da v zakonu ni norme, ki bi vodstvom organizacij nalagala obveznost, da sami skličejo zbor delavcev, na katerem bi se ti lahko odločili, ali obstaja potreba in želja zaposlenih, da aktivirajo omejeni mehanizem. Pri tem je treba upoštevati, da delodajalce in vodstva gospodarskih družb lahko razdelimo v skupino tistih, ki v mehanizmu delavske participacije vidijo ustrezen prostor za tvorno usklajevanje interesov, ter drugih, ki menijo, da gre za novo odvečno institucionalno obliko, ki jim odjeda energijo pri drugih, zanje pomembnejših zadevah. V takšnih okoljih sprejemajo poskuse vzpostavitve obravnavanega sistema kot nekakšno sovražno dejanje, kar brez dvoma pomeni pomemben pritisk na zaposlene, da oklevajo pri uveljavitvi participativnih pravic. Drobna zakonska norma, katere zasnova je vsebovana v nastajajočih dokumentih Evropske unije in je tudi omenjena v slovenski strokovni literaturi, bi ta problem zlahkoto odpravila.

Določila 75. člena Ustave Republike Slovenije so zasnovana kot izhodišče enega izmed pomembnih načel sodelovanja zaposlenih pri upravljanju. Gre za načelo univerzalnosti, po katerem zaposlenim ni mogoče

Tudi v zavodu organiziran dialog med zaposlenimi in državo kot delodajalcem?

Piše: Zvone Vodovnik

odzeti pravice, da izvolijo svoje predstavnike, ki zastopajo njihove interese v razmerjih z delodajalcem. Dimenzije tega načela je opredelilo ustavno sodišče Republike Slovenije, ki je v svoji znani odločbi vključilo možnost, da se eni izmed kategorij zaposlenih onemogoči voliti oziroma kandidirati delavske predstavnika oziroma predstavnike v organ upravljanja zavoda. S tem je bil posredno povedano, da imajo vse kategorije zaposlenih v organizacijah gospodarstva in negospodarstva temeljno pravico do sodelovanja pri upravljanju, seveda pa so mogoči različni načini in oblike. Takšna opredelitev načela univerzalnosti je seveda od zakonodajalca zahtevala, da čimprej odpravi nejasnosti pri uveljavljanju te pravice v gospodarskih družbah in zavodih. To je po ustavi mogoče storiti le z zakonom, kar so upoštevala že določila 110. člena ZSDU, po katerih je ta zakon dopuščal, da se tematika delavske participacije v zavodih do sprejetja posebnega zakonskega predpisa ureja s kolektivnimi pogodbami, do česar je v praksi tudi prišlo.

Dobri dve leti po sprejetju ZSDU je prišlo do prvih priprav na sprejetje posebnega zakona o sodelovanju zaposlenih pri upravljanju v zavodih. Ta zakon naj bi pomembno prispeval k izenačevanju participativnih pravic zaposlenih v posameznih tipih zavodov s področja različnih dejavnosti. Iz predloga zakona, objavljenega v Poročevalcu Državnega zbora Slovenije št. 2/96 (EPA 1331 - skrajšani postopek), so

razvidne naslednje temeljne značilnosti zasnovanega predpisa:

- zakon naj bi uredil le nekatere načine vplivanja zaposlenih na odločanje v zavodu. Najintenzivnejši način – soodločanje naj bi ostalo predmet urejanja v predpisih, ki urejajo organizacijo in upravljanje zavodov, ki opravljajo posamezne javne službe,

- za participacijo zaposlenih v zavodih naj bi veljala večina določil že veljavnega ZSDU. Le v manjšem številu elementov naj bi obravnavani zakon urejal nekatere posebnosti. Tako naj bi se v zavodih uporabljala večina pravic ZSDU o svetu delavcev (zaposlenih) oziroma o delavskem zaupniku. To velja tudi za pravila ZSDU o zboru delavcev ter pravila ZSDU o rezeševanju medsebojnih sporov z arbitražo. V okviru sodelovanja zaposlenih pri upravljanju zavoda naj bi imela delavska voljena predstavništva podobno kot v gospodarskih družbah tudi v zavodih pravico, da zadržijo izvršitev odločitve organa zavoda, če ta organ ni zagotovil zaposlenim pravice do ustreznega vplivanja na sprejetje odločitve, preden je sprejel to odločitev. Nov zakon naj bi posebej uredil kazenske določbe oziroma prekrške, zaradi katerih bi bilo mogoče kaznovati zavod in odgovorno osebo, če pride do pomembnega protipravnega omejevanja participativnih pravic zaposlenih v zavodih.

Iz opisanega prikaza lahko ugotovimo, da zasnova novega zakona ne prinaša nobenih novih idej oziroma novih rešitev, ki ne bi bile znane oziroma uveljavljene že v ZSDU. Približno enake pravne učinke kot nov zakon bi prinesla tudi kratka norma, ki bi enostavno povedala, da se v zavodu smiselno uporabljajo določila ZSDU, in našela redke institute, ki v zavodih ne pridejo v poštev. Zdi se, da bo potrebno vložiti še precej naporov v smeri analize širšega vprašanja kolektivnih delovnih razmerij v javnem sektorju, preden bo mogoče sprejeti kvaliteten predpis na tem področju.

V naslednji številki bomo odprli tudi rubriko

»Vprašanja – odgovori«

Če ste sindikalni zaupnik, član novoizvoljenega sveta delavcev, predstavnik delavcev v nadzornem svetu, delavski direktor ali drug aktivni udeleženec procesa delavske participacije v podjetju, ste pri opravljanju svojih funkcij zagotovo že naleteli na številna vprašanja, ki jih zakon ne rešuje, praksa pa mimo njih ne more. Kadar ste v dilemah, lahko vprašate nas in strokovni sodelavci Študijskega centra za industrijsko demokracijo »Studio participatis« vam bodo z ažurnimi odgovori v tej rubriki radi priskočili na pomoč. Pisna vprašanja pošljite na naslov: STUDIO PARTICIPATIS, Bavdkova ul. 50, 64000 Kranj, ali na uredništvo Delavske enotnosti, Dalmatinova 4, Ljubljana, telefon 061 313 942.

Analiza izvajanja zakona o soupravljanju delavcev

Piše: Bogdan Kavčič

leta 1994 predlagali spremembe, ki pa v parlamentu niso bile sprejete. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je resorno ministrstvo za problematiko participacije. Izsledki projekta bodo Ministrstvu dali strokovno empirično podlago za nadaljnje normativno urejanje področja. Delodajalcem (kot sofinancerjem projekta) bi izsledki omogočili vpogled v delovanje mehanizmov participacije z vidika učinkovitega vodenja družb. Tudi sindikatom (kot sofinancerjem) bi izsledki projekta dali pregled nad dejanskim dogajanjem na področju participacije zaposlenih. Vse temeljne zainteresi-

rane skupine bodo s projektom dobile skupne strokovno dovolj utemeljene empirične podlage za prihodnje urejanje participacije zaposlenih.

Izsledki projekta bodo nadalje lahko služili zainteresiranim skupinam in drugim za predstavitev Slovenije v svetu. Forumov in organizacij, ki se v svetu ukvarjajo s participacijo delavcev, je namreč precej, interes pa je predvsem usmerjen v empirično funkcioniranje normativnih shem participacije. Izsledki projekta bodo lahko tudi podlaga za vključevanje v mednarodne projekte.

Opredeljeni so bili naslednji cilji projekta:

- dobiti reprezentativen, dovolj zanesljiv in veljavni pregled nad uresničevanjem z zakonom o soupravljanju predvidenih oblik participacije delavcev v družbah,
 - pridobiti utemeljeno empirično oceno vpliva oblik participacije na učinkovitost vodenja družb,
 - pridobiti vsaj nekatere podatke, ki bi omogočili primerjavo stanja participacije v Sloveniji s stanjem v državah Evropske unije,
 - zagotoviti resnemu ministrstvu, delodajalcem in delojemalcem veljavne in zanesljive empirične podlage za prihodnje urejanje participacije delavcev,
 - pridobiti empirične podatke za predstavitev participacije delavcev v Sloveniji v svetu.
- Projekt naj bi bil končan do konca leta 1996. Takrat bomo mogoče oceniti, koliko so bili postavljeni cilji doseženi.

To stran pripravlja Delavska enotnost v sodelovanju s Studiom participatis.

Podatki o avtorjih:

Bogdan Kavčič, doktor sociologije, konzultant za upravljanje človeškega dejavnika pri Inštitutu za trženje, ekonomiko in organizacijo - ITEO iz Ljubljane; Zvone Vodovnik, magister pravnih znanosti, direktor Inštituta za delo pri Pravnih fakulteti v Ljubljani; Milan Uroša, član predsedstva sveta Zveze svobodnih sindikatov Slovenije; Mato Gostiša, dipl. pravnik, s.p., Študijski center za industrijsko demokracijo »Studio participatis«

Identiteta Slovenije

ZA RAZPOZNAVANOST NE ZADOSTUJE LE LIPOV LIST

Že dolga leta si Slovenci prizadevamo, da bi našo domovino in ljudi, ki živijo v njej, spoznali tudi drugi narodi. Zdaj, ko imamo svojo državo in je vse, kot pravimo, v naših rokah, pa je želja po mednarodni predstavitvi Slovenije in vsega tistega, kar imamo in zmoremo, še toliko večja. Zato pač, ker je obseiranje, povezovanje in sodelovanje na vseh ravneh edini most, ki pelje v razviti svet. Včasih so bila tovrstna prizadevanja v glavnem brez uspeha, saj smo bili za vse, ki so vedeli za nas, le neznamen in nepomemben delček rajne Jugoslavije. Kdor je bil denimo v Portorožu, je bil v Jugoslaviji. Kdor se je naslajal z briškimi tokajem ali ormoškim muškatom otonel, je pil »jugoslovansko« vino.

Nekajletna prizadevanja na najrazličnejših področjih, da bi Evropi in tudi drugim delom sveta predstavili svojo državo, še zdaleč niso obrodila željenih sadov. Še posebej presenetljivo pa je, da nas vse do danes niso spoznali niti najbližji sosedje. Kar dve tretjini Avstrijcev, na primer, nima pojma o tem, da meji njihova država na Slovenijo. Podobno je z Italijani. Malo jih zahaja k nam in še ti so v glavnem z območja Trsta, Gorice, Vidma... Velika večina južnih sosedov pa sploh ne ve za našo novo državo in živi v starem

prepričanju, da se nad Tržaškim zalivom dviguje železna zavesa. Podobno poročajo slovenski dopisniki tudi iz Nemčije. Tam se o Sloveniji ne pogovarjajo, zelo malo pišejo, ker jih pač ne zanimamo. Posamezniki sicer poznajo nekatere Slovence, ki delajo in živijo v Nemčiji, to pa je tudi vse. Skratka, tudi za Nemce je naša država tako zelo majhna in nepomembna, da ji ne posvečajo nikakršne pozornosti.

In kaj vedo o nas naši sosedje onkraj slovensko-hrvaške meje? Zanimljivo malo, ugotavljajo naši dopisniki. Tamkajšnji mediji o Sloveniji ne poročajo, v knjigarnah ni slovenskih naslovov, kioski v glavnem ne poznajo našega tiska. Tudi slovenske pesmi ni slišati onkraj južne meje. Trgovine so prepolne blaga z vseh koncev sveta, slovenski proizvodi pa so bolj izjema kot pravilo. Za Hrvate, ki se jim vsaj malo sanja o naši državi, smo Slovenci ozki, zaprti in skopi ljudje. Vedo tudi povedati, da imamo boljše plače in da nas je obšla vojna vihra. To pa je tudi vse. Seveda je drugače s sosedi, ki živijo ob državni meji in v Istri, saj so v naših prodajalnah tako rekoč vsakodnevni gosti. Vendar so ti ljudje v primerjavi z vsemi drugimi prebivalci Hrvaške v krepki manjšini.

To, da nas svet zelo slabo ozi-

roma sploh ne pozna, ni niti najmanj presenetljivo. Konec koncev imamo svojo državo komaj dobra štiri leta. V tako kratkem času pa na področju identitete države, njene razpoznavnosti, celostne podobe in imidža ni mogoče narediti čudežev. Spomnimo se držav, ki po svojih razpoznavnostih izstopajo, kot so denimo Francija, Italija, Švica..., in še mnogih drugih, ki so gradile svojo identiteto tako rekoč stoletja. In to na vseh področjih, od gospodarstva do kulture, od političnega življenja do najrazličnejših prizadevanj za narodov blagor.

Ker smo dejansko mladi in da se učimo šele prvih korakov, se torej ne gre čuditi, da nas presneto slabo poznajo celo najbližji sosedje. Kljub temu pa ne gre prizadevanj za uveljavljanje in razpoznavnost Slovenije v svetu prepustiti zgolj času, našim športnikom, umetnikom ali bolj ali manj posrečenim občasnim promocijam. Izkušnje, naše in tudi tuje, opozarjajo, da je to premalo. To, da si turistično gospodarstvo prizadeva privabiti v Slovenijo čim več tujih gostov, je vsekakor hvale vredno in voda na mlin pri gradnji in vzpostavljanju naše identitete in razpoznavnosti. Vendar, dolgoročno gledano, premalo.

Slovenski poslovneži v ZDA na primer opozarjajo, da brez zares

Na marsikateri slovenski izdelek bi lahko s ponosom napisali Made in Slovenia in ga poslali na najzahtevnejša tržišča, pa, žal, še ne znamo prodajati...

uspešnega gospodarstva in brez kakovostnih in izvornih izdelkov, industrijskih ali domače obrti, na katerih bo z velikimi črkami pisalo Made in Slovenia, ne bomo prodri v svet. To nedvomno drži. Nad vse pomembno je tudi, da prav na tem področju še zdaleč nismo

izkoristili svojih možnosti. Američani, na primer, nas med drugim opozarjajo na naše izdelke iz kristala, na naš med in številne proizvode iz tega tekočega zdravila, na kraški pršut, naša izbrana vina in še na marsikaj. Imamo pravzaprav veliko takega, na kar smo lahko

upravičeno ponosni in česar drugi nimajo, pa tega ne znamo vnovčiti. Včasih smo sorazmerno lahko prodajali, ko je obstajal še jugoslovanski trg. Zdaj tega ni več, prodor na najzahtevnejše trge pa zahteva veliko znanja, izvirnosti in tudi vztrajnosti.

Andrej Ulaga

ZUNANJETRGOVINSKA BILANCA SLABA

Predsednik Gospodarske zbornice Jožko Čuk je z lanskimi izvoznimi rezultati kar zadovoljen, kot je bilo videti in slišati na nedavni okrogli mizi na TV Slovenija. Lani smo izvozili za 8,29 milijarde dolarjev izdelkov ali za 21,4 odstotka več kakor leto poprej. Kljub temu pa je Slovenija uvozila za milijardo sto petnajst milijonov dolarjev več, kot je zaslužila iz izvozom, kar je po besedah dr. Jožeta Mencingerja na isti okrogli mizi že zelo velik primanjkljaj. Po mnenju tega priznanega makroekonomskega strokovnjaka pa je še slabše, da lani izvoza pravzaprav nismo povečali, ves presežek da je nastal zaradi gospodarskega zagona v letu 1994. In da trendi kažejo na isihanje izvoznih dosežkov.

Usiha tudi industrijska proizvodnja, zato bo tudi izdelkov za izvoz manj. Kot smo že objavili v našem časniku, se je lani obseg industrijske proizvodnje povečal komaj za dva odstotka, premalo tako za povečevanje izvoza kot tudi za odpiranje novih delovnih mest. V resnici se je v industriji zmanjšalo število zaposlenih.

Statistični urad sporoča, da je izvoz v decembru krepko zaostal za novembrskim in le za silo presegel tistega iz decembra leta 1994. Delno so na tak rezultat vplivali tudi prazniki, niso pa poglaviti vzrok za upadanje prodaje

na tuje in tudi za upadanje proizvodnje. Uvoz je bil seveda večji od izvoza tudi v decembru. Dosegel je vrednost 808 milijonov dolarjev. Za 14 odstotkov je presegel izvoz decembra 1994. leta in bil le za 5 odstotkov pod novembrskim lani. Zato je v decembru lani zunanjetrgovinski primanjkljaj dosegel vrednost 93 milijonov dolarjev, medtem ko je še leto poprej komajda presegel stot milijonsko vsoto.

S takšnimi rezultati se je lani zunanjetrgovinski primanjkljaj več kot podvojil v primerjavi s tistim iz leta 1994, ali natančneje: pred dvema letoma je znašal 476 milijonov dolarjev, lani pa 1,17 milijarde in tako dvainpolkrat presegel predlanskega. Podatki sicer še niso dokončni, vendar pa bistvenih odstopanj ni pričakovati. Namesto da bi predlansko pokritost uvoza z izvozom, v razmerju 100 proti 93, izboljšalo, jo je gospodarstvo lani poslabšalo na razmerje 100 proti 88. Plačilna bilanca s tujino je sicer še pozitivna, saj jo dobobra pokrijemo z zaslužki od raznih storitev in drugih oblik neblagovne menjave, so pa gibanja gospodarskih tokov v negativno smer, o čemer je na omenjeni TV okrogli mizi govoril dr. Jože Mencinger, vredna vse pozornosti tvorcev ekonomske politike in gospodarskih strategij ter nemara tudi že začetka preplaha.

B. R.

Prebrali smo za vas

OBVEZNICE ZA PLAČILO ELEKTRIKE?

V Trbovljah se intenzivno ubadajo z rešitvijo vprašanja, do kdaj naj bi še kopali premog v zasavskih premogovnikih. Ugotovili so, da bi lahko rudarjenje podaljšali še daleč preko leta 2004, v katerem naj bi prenehala delovati termoelektrarna TET 2. Ta zdaj edina še uporablja zasavski premog, in z njenim koncem naj bi prenehali kopati premog v Zasavju. Založba pa kajpak še ne bodo izčrpane in zato si v Trbovljah močno prizadevajo, da bi vlada še letos sprejela odločitev o gradnji nove, moderne in okolju neškodljive termoelektrarne, ki bi potrošila po letu 2004 neizkoriščene zaloge premoga v Zasavju.

Ker strategija učinkovite rabe energije in oskrbe z njo predvideva v prihodnosti izgradnjo več termoelektrarn, bi bila gradnja novega energetskega bloka v Trbovljah smotrna, kajti zaradi moderne tehnologije bi lahko kasneje, ko bi domače zaloge premoga pošle, uporabljala uvoženi premog. Naglica pri sprejemanju odločitve o novi trboveljski termoelektrarni je po prepričanju strokovnjakov potrebna zaradi tega, ker bo sedanja v vsakem primeru zaprta v letu 2004. Usoda rudnika je vezana na odločitev o gradnji nove elektrarne ali opustitvi teh načrtov, in če hočemo novo termoelektrarno dograditi do leta 2004, moramo odločitev o tem sprejeti že letos in urediti tudi finančno konstrukcijo.

V grobem pa je kajpak že znano, kakšna naj bi bila nova trboveljska termoelektrarna, koliko bi dajala energije in koliko bi stala, in tudi, kdo vse naj bi prispeval denar.

Za primerjavo: zdajšnja TET 2 deluje od leta 1968, na leto proizvede med 550 in 650 gigavatnih ur električne energije (inštalirana moč je 125 MW). Na leto pokuri do 700.000 ton zasavskega premoga, v zrak pa spusti 720 ton trdnih delcev, 22.000 do 30.000 ton žveplovih oksidov in 1200 do 2000 ton dušikovih oksidov. Elektrarna je zastarela, izrabljena in ne izpolnjuje sprejetih ekoloških norm. Bodoča elektrarna, z inštalirano močjo 150 do 200 MW, bi letno proizvedla 800 megavatnih ur električne energije, pokurila pa 600.000 do 800.000 ton premoga. Zaradi nove tehnologije izgorevanja v vrtničastem sloju bi TET 3 v vsakem letu delovanja onesnažila okolje s 150 tonami trdnih delcev, 1190 tonami žveplovih in s 595 tonami dušikovih oksidov.

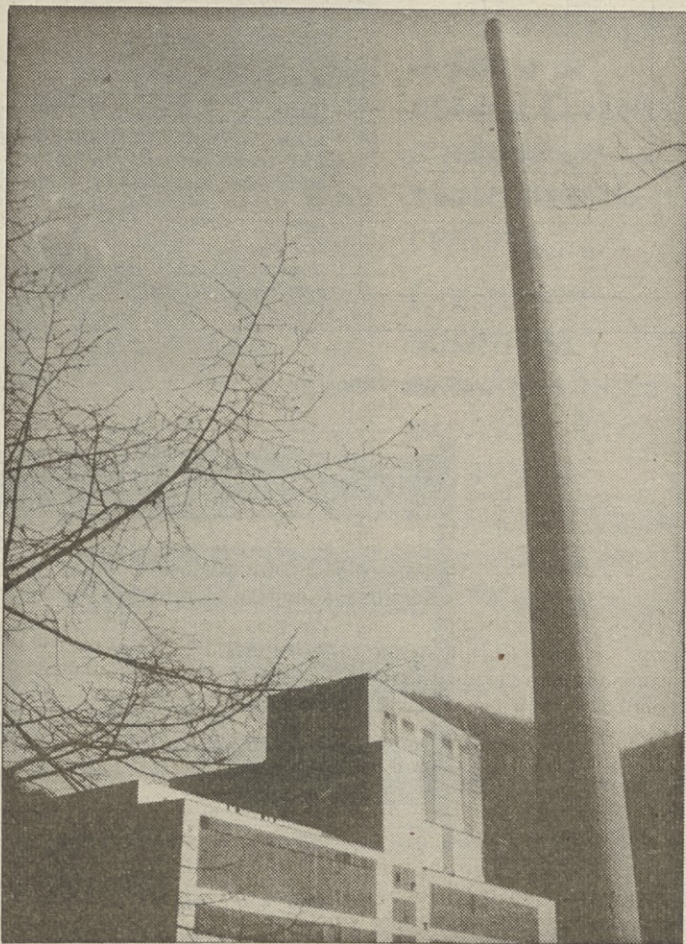
Nova elektrarna bi nas veljala 564 milijonov mark. Polovico naj bi prispevali skupno iz proračuna in iz sre-

dtev termoelektrarne. Nekaj manj kakor pol potrebnih sredstev bi nabrali z najemanjem posojil doma in v tujini, razmišljajo pa tudi o izdaji obveznic. Če bi to zamisel država podprla, bi lahko del denarja zbrali tudi na ta način, kupci obveznic pa

bi z njimi poravnali stroške za porabljeno električno energijo. V TET menijo, da bi porabniki električne energije to možnost dobro sprejeli.

Nova trboveljska termoelektrarna bi lahko bila zgrajena do leta 2004, če bi bila odločitev o gradnji sprejeta letos spomladi. Potem bi v naslednjih štirih letih lahko pripravili izvedbene projekte. Za stroške bi do konca tisočletja potrebovali okrog 170 milijonov mark, največji finančni zalogaj pa bi bil leta 2001, ko naj bi potrošili 200 milijonov mark.

Naš stik, glasilo slovenskega gospodarstva, 1/96

LOMLJENJE UDOV DOLŽNIKOV ALI PRAVNA ZAŠČITA UPNIKOV

Zgodba o plačilni (ne)spособnosti gospodarskih subjektov je starejša od slovenske države. Vleče se še iz države, v kateri smo bili prej, od takrat pa veje tudi duh zakonodaje, saj je še vedno zaščiten dolžnik pred upnikom, namesto obratno. Dolžniška kriza se je v zadnjih letih poglobila in v pomanjkanju pravnih sredstev si marsikateri upnik pomaga z nasilnimi načini izterjave dolga. Število blokad žiro računov se je od leta 1991 povečalo za šestkrat, povprečni dnevni znesek blokad pa za desetkrat. Likvidnostni položaj nekoliko izboljšujejo le redna mesečna večstranska pobotanja. Kaj storiti?

Obrtna zbornica je na primer lani izoblikovala precej predlogov, kako omiliti dolžniško krizo, ki po njihovih izkušnjah najbolj prizadane mala podjetja in obrtnike. Med drugim naj bi država uzakonila krajši rok za zavarovanje komercialnih tveganj na plačilo finančnih obveznosti in uveljavila ostrejšo prijeme za tiste gospodarske subjekte, ki bi bili plačilno nezmožni. Vse to pač po zgledu iz tržnega sistema, kjer je poplačilo dolgov pomembnejše od obstoja podjetja. Pred kratkim pa je upravni odbor Gospodarske zbornice ugotovil, da na državo ne kaže čakati in da se morajo podjetja sama zavarovati pred slabimi plačniki. Pazijo naj, s kom poslujejo, kako zavarujejo terjatve, ali zaračunavajo zamudne obresti, ali dolžnike opominjajo in ali tožijo, če je potrebno. Mnoge težave, ki jih imajo podjetja pri izterjavi dolgov, kažejo tudi na to, da marsikje niti ne poznajo vseh možnosti, ki jih daje veljavna zakonodaja.

V pogodbe je treba, denimo, vključiti arbitražno klavzulo, ker bi tudi zbornica v takih primerih lahko po-

magala upnikom izterjati dolg. Pa tudi vloge častnega razsodišča pri zbornici ne gre podcenjevati. Upravni odbor zbornice je tudi menil, da bi veljalo ustanoviti posebno družbo za zavarovanje komercialnih tveganj na domačem trgu. Vanjo naj bi prispevale banke, zavarovalnice in podjetja.

Tako naj bi podjetja sama zmanjševala komercialna tveganja pri poslovanju z nesolidnimi plačniki. Vendar pa lahko le država z zakonodajo in učinkovitim izvajanjem le-te prepreči, da bi se upniki morali v še večji meri, kot se dogaja, posluževati trdnih prijemov in metod izterjevanja. Od države je torej odvisno, ali bo pri nas ugrabljanje nesolidnih dolžnikov, lomljenje udov in podobno postalo običajno nadomestilo za sodno zaščito upnikov. Tako je menil Zvonko Perlič iz Združenja podjetnikov, organizacije, ki združuje lastnike malih podjetij in kjer so se omenjenih metod nekateri že poslužili.

Kaj naj bi torej država ukrenila, da bi zmanjšala plačilno krizo, s tem pa koristila tudi sebi, saj podjetja

danes dolgujejo proračunu skoraj deset milijard tolarjev, ZPIZ-u štiri in zdravstvu 3 milijarde tolarjev?

Na zbornici menijo, da bi pomagalo, če bi register podjetij očistili množice podjetij, ki ne poslujejo. Takih je menda kar dve tretjini vseh v register vpisanih podjetij, precej med njimi pa jih služi spretim poslovnem za morebiten umik, če bi njihovi aktivni firmi zagorelo pod nogami. Najhujše je seveda stanje z zakonodajo. Ta še vedno štiti dolžnike, nima institucije za zavarovanje terjatve. Ni vpeljane avkcije terjatve, menice in čeki nimajo veljave, zlorabe so kaznovane mnogo premalo. Zakonodaja bi morala omogočiti likvidacijo dalj časa nesolventnih podjetij in podjetij, ki nimajo zaposlenih. Zakon o izvršilnem postopku je tudi potreben sprememb, ki bi ga napravile učinkovitega. Vsekakor pa zbornica ne namerava čakati, da se bo oblast zganila sama, ampak se je odločila sprožiti proces urejanja likvidnosti in finančne nediscipline. O rezultatih bomo poročali.

B. R.

POKOJNINSKA PAST ZA ZAPOSLENE

Naključje ali ne, ravno na dan, ko so pred parlamentom v Ljubljani protestirali razjarjeni upokojenci, je Zveza ekonomistov Slovenije pripravila posvetovanje o ekonomskih vidikih pokojninske reforme, ki naj bi globoko zarezala v sedanje pravice. Med razlogi za spremembe so številne slabosti sedanje ureditve, prevelika obremenitev dohodkov in neugodna demografska gibanja. Neven Borak, strokovni sodelavec državnega zbora, se je kot uvodničar celo vprašal, kdo bi moral pravzaprav protestirati, upokojenci ali delavci, ki bodo nosili glavno breme pokojninske reforme.

V pokojninsko past se bo ujela predvsem generacija, rojena od leta 1950 do leta 1965. Ta bo najbolj prizadeta, če se v pokojninski ureditvi ne bo kaj bistveno spremenilo, saj zanjo grozi resna nevarnost, da ne bo imel kdo plačevati pokojnin.

Naša država je namreč skušala brezposelnost zavezati s predčasnim upokojevanjem. Tako se je od leta 1987 do leta 1994 število upokojencev povečalo s 333.000 na 458.000. Hkrati se je v istem obdobju število aktivnih zavarovancev zmanjšalo z 983.000 na 774.000. Do leta 2000 naj bi se razmerje med zavezanci za plačilo prispevkov in upokojenci še naprej zmanjševalo (od sedanjih 1,67 : 1 na 1,30 : 1). Prispevki za pokojninsko zavarovanje naj bi leta 2020 ob sedanjih nespremenjenih gibanjih dosegli že 50 odstotkov plače, en zaposleni pa bi vzdrževal enega upokojenca. To pa tudi pomeni, da generaciji, ki danes vzdržuje staro in mlado generacijo in od katere se pričakuje, da bo financirala tudi nove investicije, se ne obetajo ravno rožnati časi.

To je tudi eden izmed vzrokov, da že v Sloveniji nekaj časa tečejo obširne razprave o potrebnosti reforme pokojninskega sistema, ki omogoča pokojninsko-invalidsko zavarovanje praktično vsakemu odraslemu prebivalcu Slovenije upoštevajoč, njegove želje in ekonomske možnosti. Zavarovanje je tudi socialno naravnano, saj omogoča posameznim kategorijam zavarovancev vrsto olajšav in prikritih subvencij.

Vse to, predvsem pa drugi pomembni razlogi (nizka starost za odhod v pokoj, relativno visoka raven pokojnin v primerjavi s plačami, reševanje gospodarske krize in brezposelnosti s predčasnim upokojevanjem, itd.) so povzročili, da postaja pokojninski sistem iz leta v leto težje obvladljiv. Tako je že danes pokojninski izdatki v družbenem proizvodu med največjimi v Evropi. Obremenitev delovne sile s prispevki za pokojninsko zavarovanje pa je postala neznosna za delovno intenzivne panoge slovenskega gospodarstva.

Po drugi strani pa kaže prislunhiti oceni Andreja Košaka z Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, da bi lahko pokojninski zavod lansko leto končal s presežkom 24 milijard, namesto z izgubo 12,6 milijarde, če bi pravočasno odpravili kopico nepravilnosti pri samostojni izbiri plačevanja prispevkov in bi dr-

znih socialnih dajatev, subvencij in olajšav, ki bi jih morala pravzaprav sama plačevati. Država bi morala tako na svoja pleča prevzeti kmečke pokojnine po starem zakonu o starostnem zavarovanju kmetov, varstvene dodatke kot značilno socialno dajatev, odmero pokojnine od najnižje pokojninske osnove, neplačane prispevke nelikvidnih podjetij in podjetij v sanaciji ozi-

Bela knjiga

Na ministrstvu za delo, družino in socialno politiko ocenjujejo, da sodi pokojninska reforma med najpomembnejše naloge v prihodnjih letih. Gre za ekonomsko, pravno, tehnično, finančno, sociološko in politično za izjemno zahteven prijekt, ki ga bodo uresničevali ob pomoči fundacije Phare. Takšna reforma potrebuje čim širše družbeno soglasje, tudi sindikatov, zato morajo biti priprave zelo skrbno in strokovno načrtovane.

Temelj pokojninskega zavarovanja naj bi ostalo obvezno zavarovanje, nove možnosti, podprte z davčnimi olajšavami, pa bi bile prostovoljno zavarovanje in dodatno zavarovanje. To reformo bi morale spremljati tudi druge reforme na področju socialne države, zlasti v zdravstvenem zavarovanju, davčna reforma in ukrepi monetarne politike.

Prvi del pokojninske reforme je bil opravljen leta 1992, tako imenovana bela knjiga o pokojninskem sistemu pa bo nared do letošnjega poletja. V njej bodo predstavljene prednosti in pomanjkljivosti sedanjega sistema in nakazane rešitve za naprej. Po njeni izdaji (predvidoma v juniju 1996) naj bi stekla široka strokovna in javna razprava o predlaganih dolgoročnih rešitvah.

Reforma, ki bi se je v najboljšem primeru lahko lotili prihodnje leto, naj bi po dosedanjih spoznanjih obsegala več segmentov: nov sistemski zakon, ki naj bi veljal za bodočo in sedanjo aktivno generacijo, nov zakon o prostovoljnem zavarovanju, ter poseben zakon, ki bo urejal zavarovanja pod ugodnejšimi pogoji (policija, poslanci...). Reforma pokojninskega sistema naj bi bila izvedena po najbolj optimistični različici do konca leta 1998, zavlekla pa se bo zagotovo v tretje tisočletje. Ocenjujejo, da bo najtežje prehodno obdobje za generacije, ki so del delovne dobe preživele v sedanjem sistemu.

žava plačevala neplačane prispevke. Skratka, kriza pokojninske blagajne je bila povzročena po nepotrebem.

Sedanjim finančnim težavam pokojninske blagajne bi se lahko pravočasno izognili, če država ne bi stlačila v pokojninski sistem

roma stečaju, brezplačno zavarovanje zaposlenih v invalidskih podjetjih, neplačevanje prispevka delodajalcev za brezposelne osebe, neplačevanje prispevka delodajalcev za čas bolezenske odsotnosti z dela nad 30 dni, neplačevanje prispevka delodajalcev za čas porodniškega

na 65 let in izenačitev žensk in moških; odpravo možnosti doku-pa pokojninske dobe in zaostritev pogojev za predčasno upokojevanje; odpravo beneficirane delovne dobe in najugodnejšega povprečja desetih let; zmanjšanje razmerja med povprečno starostno pokojnino za polno pokojninsko dobo in povprečno plačo na zaposlenega; uvedbo vzdržnega mehanizma usklajevanja pokojnin; odpravo obveznosti pokojninske blagajne za zdravstveno zavarovanje in različnih obveznosti za plačevanje prispevkov za pokojninsko zavarovanje za posamezne skupine; ožjenje kroga upravičencev, spremembo invalidske ureditve in omogočenje sedanjim mlajšim upokojencem, da se delno ponovno zaposlijo. Ob vsem tem naj bi tudi oblikovali tako imenovana dodatna in prostovoljna zavarovanja, ki bi si jih plačevali zavarovanci sami, da bi lahko na starost uživali dostojno pokojnino.

Tako načrtovana pokojninska reforma je zelo raztegljiv pojem, ki lahko prizadene zelo širok krog ljudi. Cilj reforme bi moral biti, kolikor mogoče ohraniti nesporne pridobitve socialnega zavarovanja, ki omogočajo v starosti ali v primeru invalidnosti dostojno življenje. S tem bi tudi preprečili večanje stroškov države za socialne pomoči, ki bi nastali, če za ostarelo generacijo ne bi bilo poskrbljeno z učinkovitim sistemom pokojninskega zavarovanja. To pa pomeni, da ne bi smeli na vrat na nos pretiravati z zoževanjem jav-

dopusta. Predlagane rešitve sicer ne bi za daljši čas rešile pokojninskega sistema, vendar bi do pokojninske reforme omogočile njegovo normalno financiranje in izplačevanje pokojnin ter upokojencev ne bi bilo treba po nepotrebem vznemirjati z odvzemom prispevnih stopnji, to je dvakrat po 14,32 odstotka oziroma skupaj 28,64 odstotka. To je skorajda toliko kot je v proračunskem memorandumu začetni cilj vlade za letos.

Ker je spreminjanje pokojninskega sistema eno izmed najbolj občutljivih področij sedanjega prehodnega obdobja iz socialističnega v kapi-

Zadnje spremembe pokojninskega zakona

Spremembe in dopolnitve pokojninskega zakona, ki jih je januarja letos sprejel državni zbor, so le »lepotni« popravki sedanje zakonodaje, ne pa še prava pokojninska reforma. Večji del sprememb, z izjemo usklajevanja pokojnin, prenosa kapitalnega sklada na vlado in sestave pokojninske skupščine, je usklajenih z upokojenci. Največji kamen spotike je, kot je znano, usklajevanje pokojnin, o čemer pa bo imelo zadnjo besedo ustavno sodišče.

Preostale usklajene spremembe pa so:

- Po novem je odpravljena možnost zavarovanja za ožji obseg pravic pri samozaposlenih zavarovancih, lastnikih zasebnih podjetij in kmetih, ki so dozdaj to pravico dobera izkoristili.
- Podaljša se desetletno najugodnejše obdobje za odmero pokojnine pri zavarovancih, ki so imeli pravico do proste izbire zavarovalne osnove. Podaljša se za ves čas po 1. 1. 1970.
- Povečajo se zavarovalne osnove za samozaposlene osebe in lastnike podjetij. Obvezno naj bi bili zavarovani tudi vajenci, ki se na podlagi učne pogodbe izobražujejo pri delodajalcu. Dvanajst mesecev učnega razmerja (to je šolsko leto s počitnicami vred) bi se upoštevalo kot šest mesecev zavarovalne dobe.

talistični sistem, je lani vlada poklicala na pomoč tudi misijo Mednarodnega denarnega sklada in Svetovne banke. Ta je v času svojega obiska, lani avgusta, pripravila predloge za preobrazbo pokojninskega sistema.

Med njimi kaže posebej omeniti: dvig starostne meje za upokojevanje

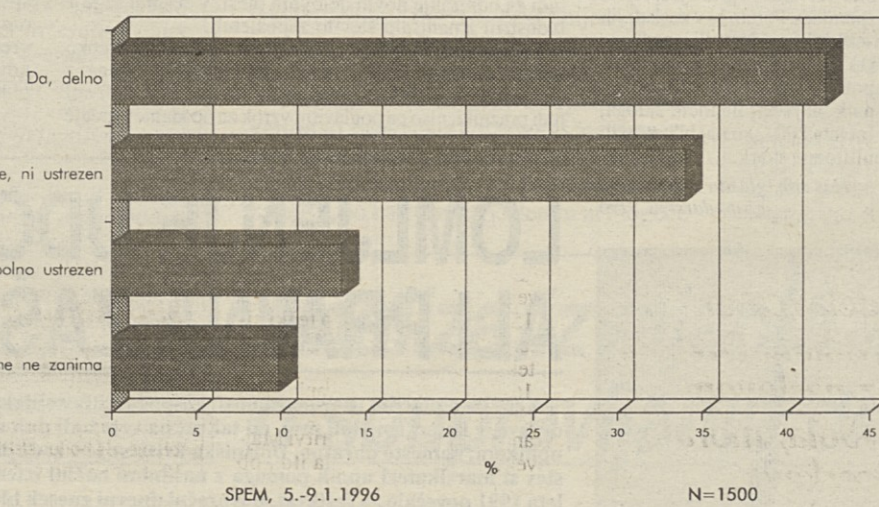
V sklopu priprav na pokojninsko reformo je ministrstvo za delo naročilo (še v času ministrice Klinarjeve) tudi anketo o poznavanju sedanjega pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Anketa je bila narejena pred stavko upokojencev, oziroma pred odvzemom pokojninskih poračunov na vzorcu 1500 registriranih telefonskih naročnikov. Rezultati so pokazali, da so ljudje dokaj zadovoljni s sedanjim sistemom, da pa so slabo seznanjeni, koliko prispevajo za to zavarovanje, kakor tudi s smotri pokojninske reforme.

nega obveznega zavarovanja in ga nadomeščati z novimi sistemi, dokler ti še niso dovolj proučeni. Preveč enostransko bi bilo prenašati tuje izkušnje brez upoštevanja slovenskih danosti.

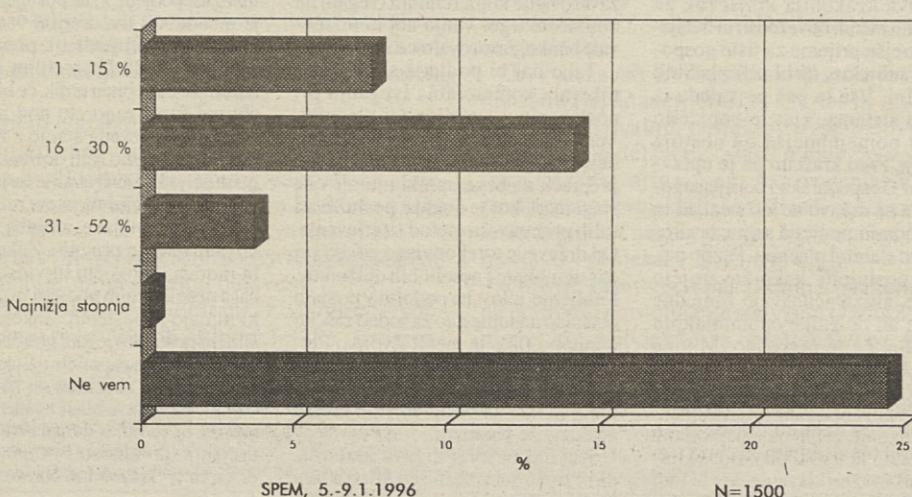
Pri nas temelji pokojninska ureditev skoraj v celoti na obveznem zavarovanju. To ima korenine v tako imenovani medgeneracijski pogodbi oziroma sporazumu med upokojenimi in aktivno generacijo, da bo slednja prek sistema pokojnin sproti plačevala prispevke od svojih plač v pokojninsko blagajno. Dodatna zavarovanja, ki jih je sicer treba spodbujati, pa bodo lahko prevzemala del dosedanjih izdatkov šole, ko bodo povsem zaživila, kar pa se verjetno v tem desetletju še ne bo zgodilo, še posebej ne za sedanje upokojence in starejše aktivne zavarovance.

Marija Frančeškin

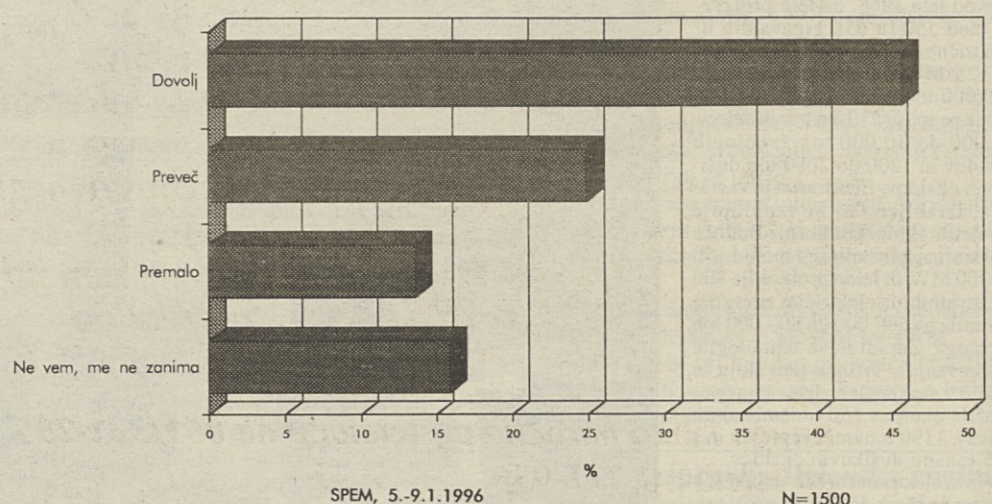
Je sedanji sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja ustrezen?

Kolikšen odstotek vašega dohodka je namenjen za pokojninsko in invalidsko zavarovanje?

Ali plačujejo zaposleni za pokojninsko in invalidsko zavarovanje:

Pravno varstvo delavcev je na psu

SVOBODNI SINDIKATI BODO PRISILJENI TOŽITI DRŽAVO

Če je demokracija procedura, spoštovanje pravil igre, sankcioniranje kršenja pravnih norm, potem mirno lahko zapišemo, da je demokracija v Sloveniji še vedno na zelo nizki ravni. To še zlasti velja za pravice delavcev, ki so jim kršene temeljne ekonomske in socialne svoboščine, država pa se ob tem vede, kot da je stvar ne zanima. Takšno je bilo osnovno sporočilo novinarske konference o »pravni pomoči delavcem v ZSSS«, ki so jo pred dnevi pripravili njihovi predstavniki.

Predsednik ZSSS Dušan Semolič je glede tega dejal: »Država ni storila tistega, kar se je obvezala v socialnem sporazumu za leto 1995. Pravna varnost delavcev se ni izboljšala, nasprotno, opaziti je celo nazadovanje, postopki pred sodišči so izjemno dolgotrajni, kar delodajalce stimulira h kršenju zakonodaje. Če je eden od temeljnih kriterijev demokracije ravno zaščita najšibkejših članov neke družbene skupnosti, potem pač ne vem, kaj naj rečem za slovensko demokracijo.«

Semoličev načelni uvod je konkretiziral član predsedstva Sveta ZSSS Gregor Miklič. Tudi on je najprej ugotovil, da pravna varnost zaposlenih pada iz leta v leto. Svojo trditev je podkrepil s podatki, po katerih je storitev pravne pomoči v

preprosto več ne zmore. Spopadajo z najrazličnejšimi kršitvami delovne zakonodaje, od premalo izplačanih plač, nezakonitega prerazporejanja do neizplačanih regresov. Zanimivo pa je, da število disciplinskih postopkov upada. Miklič pravi, da so delodajalci našli druge načine discipliniranja, pri čemer se še zlasti poslužujejo možnosti dela za določen čas in nadurnega dela. To jim omogoča, da se izogibajo plačevanju prispevkov, kar se seveda najbolj pozna pri socialni varnosti in zaščiti delavcev.

Zelo pomenljiv je podatek, da so delavci drugi največji upnik v stečajnih postopkih in da pravniki svobodnih sindikatov samo v Mariboru zastopajo več kot dvajset tisoč delavcev.

Svobodni sindikati nudijo svojim članom brezplačno pravno pomoč, kar je njihova največja ugodnost. Za ZSSS pa to pomeni velikansko finančno obremenitev. Delavci v sporu pred sodiščem niso več oproščeni plačila taks in drugih stroškov, vsako delo sodišča je treba plačati vnaprej. Tako je veliko vprašanje, ali bo ZSSS v prihodnje še zmoгла financirati zastopanje delavcev pred sodišči. Poleg splošnih okoliščin je po Mikličevem mnenju vzrok za takšno stanje neustrezna zakonodaja, katere osnovne rešitve še vedno temeljijo na samoupravljanju in družbeni lastnini.

Te pa so brez učinkovitih zaščitnih mehanizmov, ko gre za kršitve pravic delavcev, kar je največja cokla za učinkovito delo sodišč in inšpekcije. Pristojno ministrstvo za delo že nekaj let obljublja sodobo delovnopravno zakonodajo, izhajajoč iz novih okoliščin, vendar mu to ni uspelo speljati

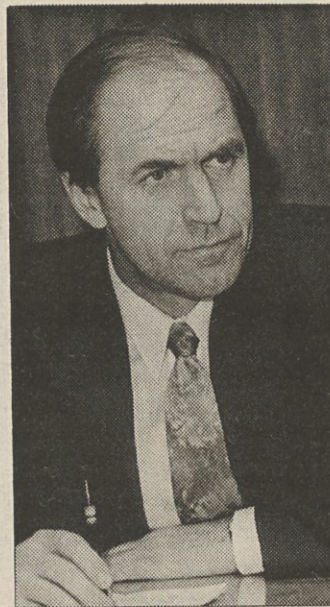

Gregor Miklič: »ZSSS bo prisiljena vlagati tožbe zoper državo!«

niti za ministrovanja Jožice Puhar niti Rine Klinar. Tako vse kaže, da takšne zakonodaje ne bomo dobili še vsaj dve leti, kar pomeni, da se bo pravna varnost delavcev še slabšala. ZSSS se sicer trudi, da bi v sedanjo zakonodajo vgradili nekaj nujnih

varovalk, ki bi zaščitile delavca do izreka prvostopne odločbe, vendar ima pri tem kaj malo uspeha. Miklič je glede tega dejal, da pri nas ni organa, ki bi v tej fazi zaščitil delavca, in omenil Nemčijo, kjer delodajalec ne more odpustiti delavca, če se s tem ne strinja svet delavcev.

Takšne okoliščine pa svobodne sindikate silijo k drugačnemu ravnanju pri socialnem sporazumevanju z drugimi partnerji. Miklič je ponovil Semoličevu grožnjo, da ZSSS ne

Dušan Semolič: »Država ni storila tistega, kar se je obvezala!«

Organizacije in delodajalci vse bolj zaostrujejo delovno disciplino in izpolnjevanje (vse večjih) delovnih norm v industriji. Zlasti starejši delavci, invalidi in matere z majhnimi otroki so skupina, ki se jih delodajalci želijo čimprej znebiti, zato prav pri teh kategorijah delavcev pogosto dokazujejo, da ne delajo kvalitetno, da ne dosegajo predvidenih norm. Pri tem se dostikrat poslužujejo disciplinskih postopkov. Disciplinski ukrep prenehanja delovnega razmerja pa ima za eksistenco delavca najtežje posledice, saj delavec ostane na cesti brez vsakršnih dohodkov. Število disciplinskih ukrepov prenehanja delovnega razmerja je vse večje, posamezni primeri pa naravnost absurdni. Tako je služba pravne pomoči ZSSS zabeležila tudi primer prenehanja delovnega razmerja zaradi kraje 130 tolarjev.

V Sloveniji je pravno varstvo delavcev na izjemno nizki ravni. Pritožbe in zahtevki za uveljavljanje pravic se dostikrat zavrnejo kot neutemeljeni. Vse več je primerov »molka organa«, ko pristojni v podjetju o zahtevku delavca sploh ne odloči. Hkrati delodajalci delavcem ne priznavajo pravomočno priznanih pravic in terjatev, doseženih pred delovnim in socialnim sodiščem, zlasti ko gre za neizplačane plače, regrese, odpravnine presežnim delavcem. Vse več pravomočno razsojenih zadev je treba tako uveljavljati v izvršilnem postopku.

bo podprla socialnega sporazuma, če vlada ne bo zagotovila, da se bodo te stvari hitro in korenito spremenile.

Vse bolj očitno postaja tudi, da ZSSS preprosto ne bo mogla več mirno gledati prakse, po kateri delovni spori na sodiščih trajajo tri do pet let. In če vlada tu ne bo naredila odločnih potez, svobodnim sindikatom ne bo preostalo drugega, kot da posamezne primere oziroma spore sproži pred konferenco Mednarodne organizacije dela. Se pravi, da bo ZSSS prisiljena pred pristojno mednarodno arbitražo vlagati tožbe zoper državo Slovenijo. Kajti vse bolj očitno je, da divji liberalizem v tej državi reagira samo še na takšne skrajne korake.

Ivo Kuljaj

Induplati Jarše

DELAVCI ZAHTEVAJO REVIZIJO POSLOVANJA

Delavci podjetja Induplati Jarše menijo, da so njihovi tovarni šteti denarji. V pomanjkanju pravih informacij so se obrnili na nas in vodstvu podjetja zastavili triindvajset vprašanj, na katera bi radi čim prej odgovore oziroma ustrezna pojasnila.

1. Zahtevamo revizijo poslovanja v tovarni Induplati!

2. Zakaj smo dobili v podpis tri kolektivne pogodbe?

3. Plačo dobimo konec meseca (24., 25. v mesecu); kje so obresti?

4. Kako so bili razdeljeni boni dne 3. januarja 1996 (najmanjša vrednost bona je bila 100 SIT, neka-

teri pa niso dobili nič)?

5. Zakaj so nam zmanjšali nadomestilo za stroške prevoza na delo?

6. Zakaj so nam prenehali plačevati presežek norme?

7. Ob obletnicah za delovne dobe (10, 20, 30 let) dobimo bone, ki so vnovčljivi v trgovini Induplati.

8. Dobili smo kartice za 10-odstotni popust v Majčevem dvoru (na njih je celo številka za vročo linijo).

9. V obednicah nam pijačo zaračunavamo po gostinskih cenah.

10. S čigavim denarjem se gradi vlebeblagovnica na starem parkirišču pred Induplati?

11. Izplačilo nagrad za uspešnost direktorju v višini 2 x 18.000 DEM, izplačljivih v delnicah, v primeru predčasne razrešitve pa v gotovini.

12. Masa za OD za delavce se zmanjša za 10 % (na 62.5 mio SIT), da bi olajšali delo direktorjem, pa se le-ta zviša za 1.5 mio SIT.

13. 90 delavk gre na čakanje (tkalnica, sukalnica, predilnica in vzdrževanje).

14. Majčev dvor je bil obnovljen z denarjem tovarne Induplati (preglejte predračun za adaptacijo Majčevega dvora).

15. Zakaj smo ob tako težki situaciji sponzorji raznih prireditiv in tekmovanj?

16. Prireja razna gostovanja (nam ni potrebno, da priredijo piknik v Kranjski Gori ter ob otvoritvi Majčevega dvora pečejo vola itd.), ob tem pa povedo, da bo plača tisti meseca za 5 % manjša).

17. Plače se nam ne morejo povečati, ker smo nad povprečjem (64 mio SIT/650 zaposlenih = 98.400 SIT).

18. Zdaj ko ni več praznika žena 8. marca, bo direktor 8. marca povabil vse žene, delavke tovarne Induplati, v Majčev dvor na kosilo (to je prvič, da se je spomnil, da je obstajal ta praznik). Lahko bi rekli - zelo razkošno, vendar bo šel denar iz enega žaklja v drugega, lastnik obeh je direktor, nam pa 5 % manj plače.

19. Na občini se je pohvalil, da bo grde in stare babe spravil iz podjetja, ker bo imel on zaposlene le lepe in mlade delavke.

20. Kot svoje pomočnike je redno zaposlil sorodnike in prijatelje, ob tem pa vedno poudarja, da je delovne sile preveč.

21. Zakaj smo najeli šotor, v katerem je bila prodajalna šotorov, iz Amerike, če delamo takšne šotore v svoji tovarni (nepotrebno trošenje denarja)?

22. Italijansko podjetje bo pri-

peljalo svoje stroje v naš obrat. Seveda pod pogojem, da bomo lahko kupovali njihov izdelek - izjava direktorja (kanje blaga po italijanski tehnologiji). Kakšno je ozadje?

23. Trditev, da bodo posamezne podružnice »žele toliko, kot bodo posejale«, ne drži, saj prejmemo osnovno plačo na osnovi lanskoletne julijske plače. K tej osnovi pripada še razlika med tekočim mesecem in lanskoletnim julijem, izplačana v bonih. Presežek norme pa se ne plačuje več. Tako obračunavanje OD naši vodilni imenujejo nagrajevanje po delu. Glede na to, da dosegamo plane, dobivamo minimalne plače ter da smo zadolženi, nas zanima, kje je denar.

Ob vseh napisanega nas najbolj prizadene dejstvo, da nas ima za primitivno ljudstvo, katerega se da preslepiti z raznimi trditvami, kot so: Ideja iz Kamnika ni bila kupljena z našim denarjem. Majčev dvor ni bil adaptiran z našim denarjem. Objekt v Jaršah se ne gradi z našim denarjem.

Ob neprestanih grožnjah se mu nihče ne upa upreti. Nikogar ne spusti v podjetje, ustanovil je svoj sindikat, da se ne bo vmešaval sindikat od zunaj. Na sestanku je izjavil, da se bo do junija že nekako upiral pred zunanjimi institucijami, po tem pa bo podjetje privatizirano in vstopa ne bo imel nihče več. Mi delavci mislimo, da je Induplati že skoraj povsem njegova last, kar pa ni bilo v njegovem dosegu, pa je prodal, kapital pa varno naložil drugje, na svojem računu (naš težko zaslužen denar se preko podjetja v Zagrebu nakazuje v podjetje, last g. Ivkoviča, na Cipru). Za konec pa še to: krade naj vladi in parlamentu, ki je sprejel zakone, ki omogočajo direktorjem početi vse, kar se jim zahoče, nas delavce je prestavil 200 let nazaj v čas fevdalcev in tlačanov, kjer so direktorji kapitalisti, delavci pa siromaki. Pomagajte nam, preden bo prišel junij in bo rekel: »Induplati je moj.«

Delavci in delavke tovarne Induplati

Izjava v zvezi s predlogi za odstranitev spomenikov Borisu Kidriču in Edvardu Kardelju v Ljubljani

Veterani druge svetovne vojne, združeni v krajevni organizaciji ZZZB NOB Majda Vrhovnik, smo ogorčeni nad sklepom Mestnega sveta Ljubljane, da bodo odstranili spomenika Borisu Kidriču in Edvardu Kardelju, ki stojita na območju krajevnih skupnosti Gradišče, kjer deluje naša organizacija. Zavedamo se, da v resnici ne gre za pridobivanje prostora za druge namene (spomenik neznanemu junaku) ali morda za odklanjanje kipov zaradi likovno estetskih razlogov. Sam potek razprave v mestnem svetu in odmevi v tisku sklepu v prid razkrivajo, da je v resnici na delu nekaj drugega: primitiven, nemoderen, atavističen odnos do materialnih pričevanj o idejah, ki so vodile Slovence v boj proti okupatorju, o preteklih dogodkih in osebah, ki so bile vanje vpletene.

V zgodovini se še in še ponavlja uničevanje predmetov, največkrat kulturnih spomenikov, ki uničevalcem ne pomenijo to, kar v resnici so: kulturna dediščina človeštva. Zanje so le simbol neke, včasih njim le na pol znane ali tuje, zato sovražne ideologije. Z uničenjem materialnega simbola menijo, da so izbrisali neko nezaželeno ideologijo ali izničili osvraženo preteklost. Tako so ravnali katoliški Španci, ko so osvajali veličastna mesta visokih indijanskih kultur. Tako so ravnali maoistični kulturni revolucionarji, ko so uničevali budistične tempelje, središča tibetanske kulture v Tibetu. Manjši, a v bistvu enak pojav je razbijanje in odstranjevanje znamenj, postavljenih v spomin na narodnoosvobodilni boj Slovencev. Uničenje ali odstranjevanje materialnih simbolov pa ne more spremeniti že preteklih zgodovinskih dogodkov, niti osramotiti osvobodilnih dejanj našega naroda, niti popraviti zablod sodelovanja z okupatorjem. Civiliziran narod ne »popravlja« zgodovine z uničevanjem njenih materialnih simbolov. Civiliziran narod sprejme preteklost kot preteklost, materialna pričevanja pa ohranja potomcem.

Kot ljubljanski meščani zahtevamo od mestne oblasti, naj ne izgublja denarja in energije z obračunavanjem s preteklostjo, ampak naj se posveti perečim, današnjim potrebam mesta.

V Ljubljani, 5. februarja 1996

Krajevna organizacija ZZZB NOB Majda Vrhovnik, Ljubljana, Kersnikova 6, predsednica Majda Lipič

milan divjak

Šola -morala- cerkev na Slovenskem

Pri ČZP Enotnost je izšlo obsežno delo znanega pedagoškega in raziskovalnega delavca dr. Milana Divjaka z naslovom »Šola, morala, cerkev«.

Gre za del obširnega raziskovalnega projekta, ki obravnava razvoj laičnega, moralnega in družboslovnega pouka na Slovenskem od začetka do danes.

Knjigo lahko naročite po telefonu na 061/321-255 ali telefaksu 311-956

